

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД

№ *PD-500* / *12.06.* 2024 г.

На основание чл. 12а, ал. 8 от Закона за биологичното разнообразие и съгласно Решение по т. 1 от Протокол № 30 от заседание на Националния съвет по биологично разнообразие, проведено на 28.08.2023 г.

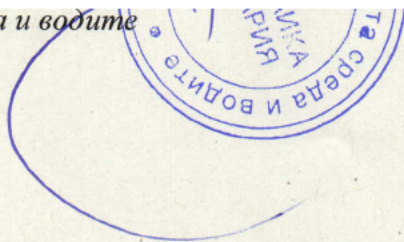
УТВЪРЖДАВАМ:

Специфични и подробни цели на опазване на защитена зона BG0002081 „Марица - Първомай“ за опазване на дивите птици, съгласно приложението

Настоящата заповед и утвърдените специфични и подробни цели на опазване на защитена зона BG0002081 „Марица - Първомай“ за опазване на дивите птици да се публикуват на интернет страницата на Министерството на околната среда и водите и на интернет страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Natura 2000, което да се отрази в заповедта за обявяване на защитената зона по чл. 12, ал. 6 от Закона за биологичното разнообразие.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ

Министър на околната среда и водите

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Приложение към Заповед № РД-500/12.06.2024 г.
на министъра на околната среда и водите

**Специфични и подробни цели на опазване на защитена зона
BG0002081 „Марица-Първомай“**

Автори на текста: Борис Николов, Силвия Дюлгерова, Димитър Димитров, Невена Иванова

Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ	4
2. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A004 TACHYVARTUS RUFICOLLIS (МАЛЪК ГМУРЕЦ)	6
3. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A391 PHALACROCORAX CARBO SINENSIS (ГОЛЯМ КОРМОРАН) 8	
4. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A875 MICROCARBO PYGMAEUS (МАЛЪК КОРМОРАН).....	11
5. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A022 IXOBRYCHUS MINUTUS (МАЛЪК ВОДЕН БИК).....	15
6. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A023 NYCTICORAX NYCTICORAX (НОЩНА ЧАПЛА).....	17
7. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A026 EGRETTA GARZETTA (МАЛКА БЯЛА ЧАПЛА).....	20
8. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A773 ARDEA ALBA (ГОЛЯМА БЯЛА ЧАПЛА).....	23
9. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A028 ARDEA CINEREA (СИВА ЧАПЛА)	26
10. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A029 ARDEA PURPUREA (ЧЕРВЕНА ЧАПЛА).....	30
11. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A030 CICONIA NIGRA (ЧЕРЕН ЩЪРКЕЛ)	32
12. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A031 CICONIA CICONIA (БЯЛ ЩЪРКЕЛ).....	35
13. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A036 CYGNUS OLOR (НЯМ ЛЕБЕД)	38
14. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A038 CYGNUS CYGNUS (ПОЕН ЛЕБЕД)	41
15. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A041 ANSER ALBIFRONS ALBIFRONS (ГОЛЯМА БЕЛОЧЕЛА ГЪСКА)	44
16. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A052 ANAS CRESCA (ЗИМНО БЪРНЕ)	47
17. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A053 ANAS PLATYRHYNCHOS (ЗЕЛЕНОГЛАВА ПАТИЦА)	50
18. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A060 AYTHYA NYROCA (БЕЛООКА ПОТАПНИЦА).....	53
19. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A073 MILVUS MIGRANS (ЧЕРНА КАНЯ).....	56
20. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A075 HALIAEETUS ALBICILLA (МОРСКИ ОРЕЛ).....	59
21. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A080 CIRCAETUS GALLICUS (ОРЕЛ ЗМИЯР).....	61
22. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A402 ACCIPITER BREVIPES (КЪСОПРЪСТ ЯСТРЕБ).....	64
23. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A898 ACCIPITER NISUS (МАЛЪК ЯСТРЕБ)	66
24. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A085 ACCIPITER GENTILIS (ГОЛЯМ ЯСТРЕБ)	68
25. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A087 BUTEO BUTEO (ОБИКНОВЕН МИШЕЛОВ).....	71
26. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A088 BUTEO LAGOPUS (СЕВЕРЕН МИШЕЛОВ).....	74
27. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A403 BUTEO RUFINUS (БЕЛООПАШАТ МИШЕЛОВ)	75
28. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A858 CLANGA ROMARINA (МАЛЪК КРЕСЛИВ ОРЕЛ).....	78
29. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A092 NIERAAETUS PENNATUS (МАЛЪК ОРЕЛ).....	80
30. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A096 FALCO TINNUNCULUS (ЧЕРНОШИПА ВЕТРУШКА)	83
31. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A098 FALCO COLUMBARIUS (МАЛЪК СОКОЛ).....	86
32. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A118 RALLUS AQUATICUS (КРЕЩАЛЕЦ)	88

33. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A122 CREX CREX (ЛИВАДЕН ДЪРДАВЕЦ).....	90
34. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A123 GALLINULA CHLOROPUS (ЗЕЛЕНОНОЖКА)	92
35. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A125 FULICA ATRA (ЛИСКА).....	96
36. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A130 HAEMATOPUS OSTRALEGUS (СТРИДОЯД).....	98
37. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A136 CHARADRIUS DUBIUS (РЕЧЕН ДЪЖДОСВИРЕЦ)	101
38. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A142 VANELLUS VANELLUS (ОБИКНОВЕНА КАЛУГЕРИЦА) ..	103
39. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A153 GALLINAGO GALLINAGO (СРЕДНА БЕКАСИНА).....	107
40. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A165 TRINGA OCHRORUS (ГОЛЯМ ГОРСКИ ВОДОБЕГАЧ).....	110
41. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A166 TRINGA GLAREOLA (МАЛЪК ГОРСКИ ВОДОБЕГАЧ)	113
42. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A193 STERNA HIRUNDO (РЕЧНА РИБАРКА)	116
43. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A229 ALCEDO ATTHIS (ЗЕМЕРОДНО РИБАРЧЕ).....	118
44. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A230 MEROPS APIASTER (ОБИКНОВЕН ПЧЕЛОЯД)	121
45. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A231 CORACIAS GARRULUS (СИНЯВИЦА).....	124
46. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A236 DRYOCOPUS MARTIUS (ЧЕРЕН КЪЛВАЧ)	126
47. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A429 DENDROCOROS SYRIACUS (СИРИЙСКИ ПЪСТЪР КЪЛВАЧ)	129
48. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A868 LEIOPICUS MEDIUS (СРЕДЕН ПЪСТЪР КЪЛВАЧ)	131
49. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A249 RIPARIA RIPARIA (БРЕГОВА ЛЯСТОВИЦА).....	133
50. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A255 ANTHUS CAMPESTRIS (ПОЛСКА БЪБРИЦА).....	135
51. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A439 HIPPOLAIS OLIVETORUM (ГОЛЯМ МАСЛИНОВ ПРИСМЕХУЛНИК)	136
52. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A338 LANIUS COLLURIO (ЧЕРВЕНОГЪРБА СВРАЧКА)	138
53. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A339 LANIUS MINOR (ЧЕРНОЧЕЛА СВРАЧКА)	141
54. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A433 LANIUS NUBICUS (БЕЛОЧЕЛА СВРАЧКА)	143
55. НОВИ ВИДОВЕ, ПРЕДЛОЖЕНИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ В СТАНДАРТНИЯ ФОРМУЛЯР НА 33 BG0002081 „МАРИЦА-ПЪРВОМАЙ“	146
56. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A059 AYTHYA FERINA (КАФЯВОГЛАВА ПОТАПНИЦА).....	146
57. ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА.....	149

Въведение

Защитена зона (ЗЗ) BG0002081 „Марица-Първомай“ е обявена за опазване на дивите птици (по Директива 2009/147/ЕО) със Заповед № РД-909/11.12.2008 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 13/2009 г.) с площ 11513,0891 ha.

Зоната попада изцяло в Континенталния биогеографски регион и обхваща равнинни територии по течението на р. Марица между селата Поповица и Ябълково. Зоната е сравнително тясна и има линеен характер, по-широка е в централната си част (около гр. Първомай). Повече от половината територия (56%) са селскостопански площи (предимно зърнени култури), добре представени са и сухолюбивите тревни съобщества (11%) и широколистните гори (10%); водните обекти (със стояща и течаща вода) заемат 12% от площта на зоната.

Съгласно заповедта за обявяване на зоната, предмет на опазване в зоната са 30 вида птици по чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР и 22 вида птица по чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР. В актуализираният стандартен формуляр (СФ) (актуализиран 2015 г.) като предмет на опазване в ЗЗ „Марица-Първомай“ са включени 53 вида птици.

Литературна справка

Самостоятелни публикации, посветени на орнитофауната на ЗЗ „Марица-Първомай“ не бяха открити, освен тази за орнитологично важното място (ОВМ) със същото име, предшестващо създаването на зоната в рамките на екологичната мрежа Натура 2000 (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). Във фаунистичния обзор, посветен на птиците на Тракия (Боев, 1964) се споменават основно райони и места, попадащи извън границите на зоната в наши дни. Данни за конкретни видове или група видове, които присъстват в зоната или в непосредствена близост до нея, могат да бъдат намерени в целеви публикации (Демерджиев, 2000; Николов, 2006; Demerdzhiev, Stoychev, 2008) или в публикации от по-общ фаунистичен характер, като Симеонов и др. (1990); Нанкинов и др. (1997, 2012); Янков (ред.) (2007), Нанкинов (2009), Иванов (2011), Червена книга на Република България (Големански (гл. ред.), 2015) и др.

Резултати от полевите изследвания

Във връзка с разработването на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона „Марица-Първомай“ беше посетена общо четири пъти – през зимата, гнездовия период и периода на миграция от февруари до септември 2022 г.

Предмет на опазване в зоната са 53 вида птици – както малочислени в национален мащаб и с висок консервационен статус (морски орел *Haliaeetus albicilla* и др.), така и широко разпространени и сравнително многочислени видове, защитени от Закона за биологичното разнообразие (брегова лястовица *Riparia riparia*, червеногърба сврачка *Lanius collurio* и др.). Няколко вида от тези, които са предмет на опазване в зоната не бяха наблюдавани по време на полевите проучвания през 2022 г. – малък сокол (*Falco columbarius*), голям маслинов присмехульник (*Hippolais olivetorum*) и др. За черния кълвач (*Dryocopus martius*) – вид, представен в СФ като присъстващ в зоната само по време на миграции, е предложена актуализация на статута му въз основа на наличните данни като гнездящ в зоната.

Като нов вид в защитената зона беше установена кафявоглавата потапница (*Aythya ferina*), която предлагаме за включване в СФ накрая на документа.

Сред установените заплахи в зоната са изсичането на стари и биотопни дървета покрай р. Марица, замърсяването с битови и строителни отпадъци (както около селищата, така и навсякъде в зоната поради лесния достъп), изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за почивка и хранене и др. По време на теренните

проучвания през 2022 г. на територията на ЗЗ е констатирано сериозно замърсяване на водите на р. Мечка от гр. Първомай, вливащи се в р. Марица, за което бяха сезирани отговорните институции.

Настоящият документ включва следните раздели с важна информация (кодът и наименованието на вида фигурират в заглавието на всеки очерк):

- ✓ Код и наименование на вида
- ✓ Кратка характеристика на вида
- ✓ Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво
- ✓ Състояние на ниво защитена зона
- ✓ Анализ на наличната информация
- ✓ Специфични природозащитни цели за вида в зоната
- ✓ Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
- ✓ Използвана литература

Природозащитните цели са представени в текста по-долу в табличен вид, като са изведени на преден план основни параметри с техните целеви стойности, към които да се насочат природозащитните цели така, че да се постигне стабилна/нарастваща тенденция на популацията на вида. Необходимо е обаче да поясним, че поради липсата на систематизиран мониторинг на птиците в ЗЗ от Натура 2000 в България, **не са посочвани тенденции в популациите на видовете**, а само целеви стойности за минималния размер на популациите в зоната. За да се посочат статистически достоверни, дори и само краткосрочни тенденции в популациите (за 10 г. период) на птиците в ЗЗ, са необходими данни от поне 5 г. систематизиран мониторинг на видовете. Постигането на заложените специфични и подробни цели за опазване на ниво защитена зона ще се извършва въз основа на стриктното спазване на българското законодателство, в т.ч. Закона за горите и подзаконовата нормативна база. При евентуално наличие на несъответствия, същите следва да бъдат отразени при актуализиране и повторно приемане на заложените цели.

Специфични цели за A004 *Tachybaptus ruficollis* (малък гмурец)

1. Код и наименование на вида

A004 *Tachybaptus ruficollis* (малък гмурец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 23-29 cm, тегло 0,120 – 0,235 kg, размахът на крилата - 40-45 cm. В брачно оперение темето, гърбът и вратът са черно-кафяви. Бузите, шията и горната част на гърдите са кестеняво-рижи. Тялото отстрани е черно-кафяво. В зимно оперение общата окраска е по-светла и размита. Бузите, шията и гърдите бежавокафяви. Подбрадието и коремът – бели. Гърбът е тъмен. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са като възрастните в зимно оперение, но с тъмни ивици зад и под окото (Svensson et al., 2009, Симеонов и др. 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по незамръзналите водоеми в границите на гнездовия ареал. Птици от Северна и Средна Европа зимуват в България предимно по Черноморието. Миграцията е от началото на септември до март. В средата на зимата по водоемите на страната се задържат няколко стотин екземпляра – между 400 и 1500 индивида съгласно Докладването от 2019 г. По-големи струпвания са установени във Варненското езеро, залива при Бургас и яз. Искър.

Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася в края на април, началото на май 4 до 10 бели яйца. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др. 1990).

През размножителния период, миграция и зимуване обитава както равнинните, така и някои планински водоеми. Среща се в малки и големи сладководни или бракични водоеми, като езера, реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 м.н.в.

При миграция и зимуване се концентрира предимно по морските заливи, крайморските езера и блата и язовирите (Симеонов и др. 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150 (Кавръкова и др. 2009).

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водорасли (Симеонов и др. 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е разпространен в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има – макар и малки, влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков (ред), 2007).

В Тунджанската равнина гнездови находища има по р. Тунджа, в редица рибарници, язовири и микроязовири. През зимния период малките гмурци се концентрират в речните вировете по р. Тунджа, кариерите покрай реката и язовирите (Даскалова и др., 2020).

По дунавското крайбрежие видът е разпространен в почти всички подходящи местообитания, но не е многочислен. Регистриран е във влажни зони, покрити с гъсти тръстикови масиви. Броят варира между 24 и 50 гнездящи двойки, но предвид характера

на местообитанието и ниската откриваемост, вероятно числеността е по-висока (Shurulinkov et al., 2019).

Според IUCN видът е слабо засегнат – LC (Least Concern) за континентална Европа и ЕС (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **500-1500 двойки**, а според Янков (отг. ред.) (2007) числеността е 800-1900 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е неизвестна. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: G05, G06, J02, F02.

Зимуващата популация е оценена на **400-1500 индивида**, като по данни от Среднозимно преброяване за България през периода 2013-2018 минималната зимуваща популация е 384 индивида, а максималната – 987. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукутираща, променлива.

Мигриращата национална популация е оценена на **500-1000 индивида**. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, G12.

Видът се среща в 61 зони от мрежата Natura 2000 в България като от тях, в 1 зона е с оценката за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е само зимуващ. **Зимуващата популация** се оценява на до **3 индивида**, което представлява до **0,2 %** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Малкият гмурец е чест вид през есенно-зимния период в южна България и след 1996 г. в тази част на страната се наблюдава най-висока обща численост на вида (Michev, Profirov, 2003). По данни от среднозимните преброявания (СЗП) в периода 2016 – 2021 г. по р. Марица в участъка от с. Звъничево до гр. Първомай са наблюдавани следните числености: 2017 г. – 179 инд., 2018 г. – 110 инд., 2019 г. – 97 инд., 2020 г. – 27 инд., 2021 г. – 31 инд. В участъка от Първомай до Свиленград са установени следните числености – 2017 г. – 25 инд., 2019 г. – 6 инд., 2021 г. – 4 инд. (данни ИАОС). За съжаление липсва подробна информация каква част от тези птици зимуват в рамките на 33 „Марица-Първомай“, тъй като двата участъка в своята цялост попадат много извън зоната. По време на теренните проучвания през септември 2022 г. са установени 24 инд., които по-всяка вероятност са мигриращи и разселващи се птици след гнездовия сезон. Има вероятност числеността в СФ да е значително занижена, но понеже в СЗП липсва информация за конкретните места с концентрацията на птиците, не могат да бъдат предложени промени в СФ за зимуващата популация.

По данни от мониторинга през март 2020 г. в 33 „Марица-Първомай“ са установени 5 инд., а през юни 2020 г. 1 инд. В подходящо гнездово местообитание (данни ИАОС). Предвид тези данни има вероятност видът да се размножава в зоната, но това трябва да бъде потвърдено.

Констатираните заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на 33, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° C, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. От вида.	С понижаване на температурите <0° C поддържане на популацията >1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1380	Включва местообитание N06 – Вътрешни водни тела (стоящи и течещи) от СФ (12 % от площта на зоната). Най-пригодните местообитания са в бавнотечащите и плитководни участъци на реките и микро-водоемите с водолюбива растителност в рамките на зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида в размер на най-малко 1380 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнoбеломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено – Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо – Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено – Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо – Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено – Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо – Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация не са необходими промени в СФ.

Специфични цели за A391 *Phalacrocorax carbo sinensis* (голям корморан)

1. Код и наименование на вида

A391 *Phalacrocorax carbo sinensis* (голям корморан)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 77 – 94 cm. Размах на крилата: 121 – 149 cm. Най-едрият от трите вида корморани, срещани се в България. Има черно оперение с бели бузи и по едно бяло петно от страни на хълбока (през размножителния период). Голата кожа в основата на долната получовка е жълта и заобиколена от бяла зона. Младите са черно-кафяви с белезникави гърди и корем. Плува и се гмурка добре. Оперението не е

водонепромокаемо и след гмуркане каца по камъни и дървета в близост до водоема и се суши с разперени крила. Ловува поединично, или на групи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Постоянен, гнездещо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната (Симеонов и др. 1990). По време на миграционния период ята от големи кormорани могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по поречието на река Дунав и Черноморското крайбрежие. По крайбрежието на Черно море видът мигрира от октомври до март, като есенният прелет е през октомври-ноември (Симеонов и др., 1990). Не мигрира на големи разстояния. През зимата се струпва на ята в големи незамръзващи водоеми и по морското крайбрежие.

Големият кormоран обитава сладководни и полусолени блата и езера, язовири, рибарници, крайбрежни скали и заливни гори. В България видът гнезди колониално, основно по дървета (дъб, хибридна и бяла топола, бяла върба и др.), но също така и по метални конструкции на електропреносната мрежа. Образува и смесени колонии с лопатарка, блестящ ибис, малък кormоран, сива, нощна, гривеста и малка бяла чапла. Снася 3-4 яйца, като има едно поколение годишно през периода април-май. Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с риба, предимно *Suiprinus carpio* и *Carassius spp.*, която лови поединично или в групи, понякога заедно с пеликани. Зависим е от големи водни басейни, богати на риба (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение по р. Дунав, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков (ред), 2007). Широко разпространен и многочислен колониален вид. Установени са общо 24 колонии в България. Повечето колонии са по р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната е рядък и помалоброен.

Природозащитният статус на големия кormоран според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за континентална Европа и ЕС (BirdLife International, 2021). Не е включен в Червената книга на България. Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Няма SPEC категория. Подлежащ на опазване и контрол по чл. 45 от ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **2600-4800 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

Мигриращата национална популация е оценена на **5000-16000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща.

Зимуващата популация е оценена на **7800-24000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, G01, H01, J02, K01 и M08.

Видът се среща в 71 зони от мрежата Натура 2000 в България като в 2 зони е с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ за зоната, големият кormоран е зимуващ вид. **Зимуващата популация** на вида се оценява на до **331 индивида**, което е до **1,4 %** от националната зимуваща

популация (оценка „В“, а би следвало да е „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Големият корморан се среща редовно в 33 „Марица-Първомай“ през цялата година. Птиците основно се хранят и почиват по р. Марица, но гнездене в зоната не е установено. Видът не се съобщава като обект на опазване в Орнитологично важните места (ОВМ) в България и Натура 2000 (Костадинова, Граматиков (ред.) 2007). По време на теренните проучвания през февруари 2022 г. са установени общо 9 инд., през септември 2022 г. 7 инд., през април 2022 г. – 16 инд., през май 2022 г. – 2 инд. По данни от СЗП в периода 2016-2021 г. по р. Марица в участъка от с. Звъничево до гр. Първомай са наблюдавани следните числености: 2017 г. – 203 инд., 2018 г. – 531 инд., 2019 г. – 803 инд., 2020 г. – 434 инд., 2021 г. – 1200 инд. В участъка от Първомай до Свиленград са установени следните числености: 2017 г. – 529 инд., 2018 г. – 51 инд., 2019 г. – 391 инд., 2020 г. – 528 инд., 2021 г. – 1 инд. (данни ИАОС). За съжаление липсва подробна информация каква част от тези птици зимуват в рамките на 33 „Марица-Първомай“, тъй като двата участъка в своята цялост попадат много извън зоната. По данни от SmartBirds през януари и февруари на 2018 г. – 496 инд. на 2019 г. – 751 инд., на 2020 г. – 544 инд. и на 2021 г. – 1143 инд. (данни БДЗП). Най-големи концентрации се образуват в района на „Шареният остров“ северозападно от гр. Първомай. На същото място по р. Марица, през януари 2023 г. са установени 937 инд. (SmartBirds). По всека вероятност, числеността в СФ е занижена и следва да бъде коригирана на 331-1143 инд.

Констатираны заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на 33, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за почивка и хранене.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели					
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 331	Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 331 инд. от вида.	С понижаване на температурите <0° С поддържане на популацията >331 инд.					
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2500	Включва местообитание N06 – Вътрешни водни тела (стоящи и течащи) от СФ (12 % от площта на зоната). Основно по р. Марица. Към тази площ следва да се добавят 10 % N16 – широколистни листопадни гори, които са предимно крайречни гори и са подходящи за почивка и нощувка.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания за вида в размер на най-малко 2500 ha.					
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания
Екологично състояние									
1-Отлично - High									
2-Добро - Good									
3-Умерено - Moderate									
4-Лошо - Poor									

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
за управление на речните басейни в Източноевропейски и район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.			<p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	за вида, до стойности 2- Добро или 1- Отлично състояние

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация предлагаме да бъде направена следната актуализация в СФ:

- Промяна в кода и научното наименование на вида, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.;
- Промяна в минималната и максималната численост на зимуващата популация от до 331 на от 331 инд. до 1143 инд., съобразно новите данни от SmartBirds;

Species			Population in the site						Site assessment							
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A391	<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>			w	331	1143	i		G	B	A	C	B		

Специфични цели за A875 *Microcarbo pygmaeus* (малък корморан)

1. Код и наименование на вида

A875 *Microcarbo pygmaeus* (малък корморан)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45 – 55 cm. Размах на крилата: 75 – 90 cm. Значително по-дребен от големия корморан. Опашката е относително дълга, клонът и шията са къси. Оперението е тъмнокафяво до черно с метален блясък. През размножителния период има бели напетнявания по главата и горната част на тялото, които липсват през останалите сезони. Младите са с бяло подбрадие и белезникави корем и гърди (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Малкият корморан е гнездещо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. Пролетната миграция е от началото на март до април (Симеонов и др., 1990). Най-вероятно част от местните птици зимуват в Турция и Гърция, като същевременно над страната преминават към зимовищата в Гърция птици от Дунавската делта (Cramp, Simmons, 1977). Възможно е част от тях да остават да зимуват и у нас. Понастоящем видът се среща редовно и целогодишно в страната. България се явява от ключово значение за зимуването на световната популация, както и за придвижването на значителна част от нея между местата на гнездене и зимуване (Иванов, Муравеев, 2002). Не извършва далечни миграции. През зимата се струва на големи ята по поречието на незамръзващите реки и по-плитки водоеми. Поречието на р. Марица и р. Дунав, както и Бургаските влажни зони концентрират голям брой зимуващи индивиди.

Малкият корморан е вид приспособен към топли климатични условия, ограничен предимно в низинни сладководни и бракични местообитания. Видът е регистриран в следните типове водоеми: открити водни територии със значително участие на дървесна растителност; сладководни или бракични блата със значително участие на тръстикови масиви; открити или бавнотечащи водни територии, включително оризища, блата и наводнени ниви, където птиците могат лесно да улавят риба в плитки води; водни площи с гъста дървесна и храстова растителност, дори малки плаващи островчета от мъртва растителност (Crivelli et al., 1996). В България видът предпочита недълбоките части на сладководни и полусолени езера и блата с обширни тръстикови масиви, труднодостъпни заливни гори, язовири, оризища, рибовъдни стопанства, брегове и устия на различно големи, но бавно течащи реки, включително малки рекички, канали, участъци от морския бряг и др. Вертикалното разпространение се простира от морското равнище до около 500 m надморска височина (Иванов, Муравеев, 2002). Малкият корморан гнезди основно в смесени колонии с чапли (Ardeidae), бели лопатарки (*Platalea leucorodia*), блестящи ибиси (*Plegadis falcinellus*) и големи корморани (*Phalacrocorax carbo*) (Демерджиев, 2000; Иванов, Муравеев, 2002). Видът е моногамен. Птиците се появяват в гнездовищата си около края на април и началото на май (Иванов, Муравеев, 2002). В Горнотракийската низина в колонии близо до зимните ношувки малките корморани са отбелязани да заемат гнездовищата още през втората десетдневка на април (Демерджиев, 2000; Николов и др., 2000). Гнездата могат да бъдат устроени както в тръстикови масиви (ПР „Сребърна“, блатото при Ченгене скеле, ЗМ „Пода“, ез. Вая и др.), така и по различно големи дървета (Иванов, Муравеев, 2002). В Сребърна гнездата са устроени по ниски върби в южната част на езерото, до микроязовир Конуш и микроязовир Партизанин – по средно-високи дървета, а в Беленските блата и на остров Вардим – на високи стари дървета (Плачийски и др., 2014). Снася 4-6 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009). Малкият корморан се храни изключително в сладки или полусолени води, обикновено близо до брега. Хранителният спектър в България е непроучен, в други части на ареала е съставен предимно от риба, дребни ракообразни, по-рядко пиявици, дребни бозайници (Cramp, Simmons, 1977). В Дунавската делта Andone et al. (1969) установяват 15 вида риби в 130 стомаха на малки корморани. Представени са: костур (*Perca fluviatilis*) с 18.8%, бабушка (*Rutilus rutilus*) с 14.8%, шаран (*Cyprinus carpio*) с 10.8%, обикновен щипок (*Cobitis taenia*) с 9.7% и обикновена щука (*Esox lucius*) с 5.6%, като средното тегло на рибите е 15 g (7–71 g) (Cramp, Simmons, 1977; Crivelli et al., 1996).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и разпръснато разпространение по р. Дунав, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков (ред), 2007). Числеността на гнездящите двойки е подложена на много големи годишни колебания, главно в зависимост от водните нива. Ежегодно гнезди в ез. Сребърна, ЗМ „Калимок-Бръшлен“, на р. Арда в гр. Кърджали, в ЗМ „Пода“ край Бургас и др.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на малкия корморан според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) са територията на континентална Европа и ЕС (BirdLife International, 2021). Видът е включен в SPEC 1. Включен в Червената книга на България в категория „Застрашен“. Включен е в Приложение 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **340-900 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000-2018 г.) е нарастваща, както и дългосрочната (за периода

1980 – 2018 г.), която също е нарастваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е нарастваща.

Зимуващата популация (за периода 2013-2018 г.) е оценена на **2000-12000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - нарастваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **6000-15000 индивида**.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, F26, G01, H01, J02, K01 и M08.

Видът се среща в 62 зони от мрежата Натура 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, малкият корморан се опазва само като зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на **до 243 индивида**, което е **до 2,0 %** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Според данните за зимуването на малкия корморан в 33 „Марица-Първомай“ от ОВМ в България и Натура 2000, числеността на вида е оценена на 50-130 инд. (Костадинова, Граматиков (ред.) 2007). Според Michev & Profirov (2003) числеността на зимуващите птици от вида в страната нараства значително след 1996 г. По данни от СЗП за р. Марица в периода 2016 – 2021 г. в участъка с. Звъничево – гр. Първомай са установени следните числености: 2017 г. – 158 инд., 2018 г. – 2400 инд., 2019 г. – 3204 инд., 2020 г. – 3963 инд., 2021 г. – 1649 инд. На нощувката до гр. Пловдив през 2017 г. са установени 1798 инд. В участъка гр. Първомай – гр. Свиленград, количеството на птиците е значително по-малко: 2017 г. – 2081 инд. и през 2019 г. само 14 инд. (данни ИАОС). Високата численост в участъка с. Звъничево – гр. Първомай се дължи на концентрацията на вида при гр. Пловдив (Плачийски и др., 2014). След гр. Първомай количеството на птиците намалява и става нередовно през годините.

Обобщение на междугодишната динамика в зимуващата популация на вида по р. Марица е публикувано от Dobrev et al. (2022) – предоставени са данни за броя на зимуващите птици в редица нощувки, няколко от които се намират близо до/ около зоната (Оризovo: средно 125 екз. (30-300) или в самата зона (Поповица: 22 екз.). Информацията за големината на нощувките по р. Марица над зоната (Пловдив) и под нея (Златополе, Симеоновград и др.) сочи вероятна численост на хранещи се в зоната индивиди през някои години от порядъка на 1000-2000 екз. и дори повече (Dobrev et al. (2022), но конкретни данни от публикацията (за нощувки основно извън зоната) трудно могат да бъдат обвързани към териториалния обхват на зоната.

Малкият корморан не е установен в зоната по време на теренните проучвания през 2022 г. В данните от SmartBirds за периода 2017 – 2022 г. видът също липсва. По данни от eBirds единични птици (3-5 инд.) по р. Марица са наблюдавани в района на с. Поповица, с. Винаца и с. Добри дол в периода ноември – март 2022 г. (Stephen Mumford). Изглежда, че редовно има малки групи от птици, които зимуват и се хранят по р. Марица в границите на 33 „Марица-Първомай“, но се придвижват да нощуват в Пловдив. Посочената максимална численост в СФ изглежда релевантна, но може да се посочи и минимална от 50 инд., както е посочено в ОВМ в България (Костадинова, Граматиков (ред.) 2007).

Констатирани заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на ЗЗ, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за почивка и хранене. Важни заплахи за вида са и незаконният отстрел в местата за нощуване и почивка, унищожаването на рибарници, плитките водоеми и речни корита посредством засипване, изгребване, замърсяване, пресушаване (Dobrev et al. 2023).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 50	Определена на база минималната численост посочена в ОВМ в България (Демерджиев, 2007) и данните от eBirds. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° C, минималната стойност се очаква да е над 50 инд. от вида.	С понижаване на температурите <0° C поддържане на популацията >50 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2500	Включва местообитание N06 – Вътрешни водни тела (стоящи и течещи) от СФ (12 % от площта на зоната). Основно по р. Марица. Към тази площ следва да се добавят 10 % N16 – широколистни листопадни гори, които са предимно крайречни гори, и са подходящи за почивка и нощувка.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания за вида в размер на най-малко 2500 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация предлагаме следните промени в СФ:

- Промяна в кода и научното наименование на вида, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.;
- Добавяне на минимална численост от 50 инд. за зимуващата популация, както е според Костадинова и Граматиков (ред.) (2007)

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A875	<i>Microcarbo pygmaeus</i>			w	50	243	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A022 *Ixobrychus minutus* (малък воден бик)

1. Код и наименование на вида

A022 *Ixobrychus minutus* (малък воден бик)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32 cm. Размах на крилете: 42 cm. Темето, тилът, гърбът, крилата и опашката на мъжкия малък воден бик са черни със зеленикав оттенък. Челото и надочната ивица са бели. Двете страни на главата, шията, гърдите и плещите са охреноръждиви. По гърдите има тъмни надлъжни резки. Коремът и подопашката са белезникави. Темето и тилът на женската са черни, а остналите части от горната страна на тялото - тъмнокафяви с жълтеникави крайща на перата. От предната страна на шията има неясни надлъжни резки. Горната страна на главата при младите екземпляри е тъмнокафява, а гърбът – кафяв изпъстрен с белезникави точки. Долната страна на тялото има белезникав цвят с надлъжни тъмнокафяви петна. Мъжкят е по-едър. Младите са жълто-кафяви, с черни надлъжни щрихи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

В България малкият воден бик е гнездящ и прелетен вид. Пролетната миграция е от март до средата на май, а есенният прелет е от края на август до октомври (Симеонов и др. 1990). Зимува в Африка и около Средиземноморието.

Малкият воден бик обитава блата и езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници и оризища, обрасли предимно с тръстика (Симеонов и др., 1990). Среца се дори в изолирани малки водоеми с достатъчно тръстика, където да се крие. Изгражда гнездова платформа от тръстика, често издигната над водното ниво, закрепена за тръстиката или ниски храсти. Снася 2-7 яйца, има едно поколение годишно през периода май-юли. Предпочитаните местообитания са: 1130, 1150, 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Малкият воден бик се храни предимно рано сутрин и вечер. Храната си търси в тръстикови масиви, по края на водни площи с различни размери и по-рядко на открито (Симеонов и др., 1990). Лови малки рибки, жаби, пиявици, водни насекоми, миди, охлюви и червеи. Рядко напада гнездата на дребни блатни птици и унищожава яйцата и малките им.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С широко и сравнително плътно разпространение по р. Дунав, в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и някои котловинни полета в Западна България, на места в Добруджа и по долините на реките Арда, Струма и Места (Янков (ред), 2007).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на малкият воден бик според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за континентална Европа и ЕС (BirdLife International, 2021). Включен в

Червената книга на Р България в категория „Застрашен“. Включен в SPEC 3 за България (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **1500-4500 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F01, F05, H01, J01, J02.

Видът се среща в 60 зони от мрежата Natura 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е само гнездящ. **Гнездящата популация** се оценява на **1 двойка**, което представлява **под 0,1 %** от националната популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

Малкият воден бик е с ниска численост в 33 „Марица-Първомай“ поради липса на големи площи с водолюбива растителност като тръстика и папур. По време на мониторинга през 2020 г. са установени 1 двойка и 1 инд. в подходящо гнездово местообитание (данни ИАОС). По данни от SmartBirds в края на юни 2019 г. е установена 1 дв. (данни БДЗП). По данни от eBirds, 1 инд. е наблюдаван по р. Марица през април 2022 г. в района на гр. Първомай. По наше мнение, числеността на вида в СФ за зоната е реалистична и няма необходимост от промени.

Констатираните заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на 33, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за гнездене.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	Определена на база СФ и мониторинга от 2020 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания за вида	ha	Най-малко 42	Изчислено на база 10 % от Corine Land Cover 2018 хабитат 243 – обработваеми площи но с значително количество на естествена растителност. Това са предимно тръстиките площи по крайбрежието на р. Марица, нейните притоци и няколкото микроводоема в границите на зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 42 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние/	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние 1-Отлично - High	Подобряване на Екологичното състояние/

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.			2-Добро - Good	потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3) . За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в 33 не се налага актуализация на СФ.

Специфични цели за A023 *Nycticorax nycticorax* (нощна чапла)

1. Код и наименование на вида

A023 *Nycticorax nycticorax* (нощна чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото на нощната чапла достига до 63 cm, а размахът на крилата ѝ – до 110 cm. Оперението е трицветно. Долната страна на врата, гърдите, челото и бузите са бели. Горната страна на главата и гърбът са черни с метален блясък, а останалата част от тялото е сива или сиво-охрена. През размножителния период от тила израстват две дълги лентовидни пера, които през останалите сезони липсват. Има сравнително къси крака с дълги нокти и червени очи. Няма полов диморфизъм. Горната част на тялото на младите индивиди е тъмнокафява, с ръждиви надлъжни черти и многобройни бели капковидни петна, по които се различава от големия воден бик. Долната част е белезникава с кафяви ивици по гърдите (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Нощната чапла е гнездящ, прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България (Симеонов и др., 1990). Пролетната миграция е през март-април, а есенната – през август-септември. Зимува в Африка.

Нощната чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, всички обрасли с изобилна блатна растителност, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва от май и продължава до август, по изключение до септември. Гнезди в самостоятелни, или смесени колонии заедно с други видове чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Единични гнезда не са известни. Познати са три типа гнездови

колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездата са разположени предимно в горните етажи или до около 1 м от водната повърхност (Симеонов и др., 1990). Снася 3-5 яйца и има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с риби, водни охлюви, ракообразни, насекоми, жаби, гущери, гризачи и други малки водни и наземни животни (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина, Бургаските влажни зони, по р. Арда и Софийското поле (Янков (отг. ред.), 2007). Включен е в **Приложение 1** на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на ношната чапла според IUCN е LC (Least Concern). Включен е в СПЕС 3. Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **500-2500 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – стабилна. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **2500-6000 индивида**.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, K01, F26, G01, H01, J02, M08 и G05.

Видът се среща в 65 зони от мрежата Натура 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, ношната чапла е гнездящ и с концентрации по време на миграция вид. Гнездящата популация на вида се оценява на **4 двойки**, което е **0,16-0,80 % от националната гнездяща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация на ношната чапла е оценена на **10 индивида** според СФ, което представлява **0,17-0,40 %** от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според данните за ОВМ „Марица-Първомай“ – предшественик на настоящата зона, видът се посочва само като присъстващ по време на миграция, с численост до 10 екз. (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007).

По данни от мониторинга през 2020 г. в 33 „Марица-Първомай“ са установени 49 индивида през гнездовия сезон в подходящо гнездово местообитание (данни ИАОС). В платформата SmartBirds има регистрирани 3 наблюдения на вида: 4 екз. на 11.04.2020 г. и през април – 4 екз. през 2020 г. и 8 инд. на 10.04.2022 г., както и един индивид, наблюдаван през гнездовия период на 23.05.2022. В платформата eBird има регистрирани 3 наблюдения на вида през 2022 г. през гнездовия период, като в две от тях е регистрирана група от 5 екз., а веднъж – от 6 екз., както и едно по време на есенната миграция на вида – 5 екз. на 30.09.2022 г. На територията на зоната има и еднократно

регистрирана численост от 50 индивида на 01.05.1999 (данни на Юлиан Муравеев), като не е ясно дали това е численост на всички индивиди, наблюдавани по участък от р. Марица или се отнася за единично ято.

По време на полевите проучвания в зоната през 2022 г. видът е наблюдаван два пъти – 4 инд. през април, вероятно мигриращи, както и 1 екз. на 27.5.2022 г. през размножителния период.

Констатираните потенциални заплахи и въздействия за вида на територията на зоната са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на 33, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 4	Стойността е определена на база данните от 2020 г. и посочените в СФ стойности.	Подобряване на условията за гнездене в зоната с цел постигане на минимална стойност от 4 двойки.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Река Марица е естествен коридор за мигриране на нощните чапли, но данните за числеността на вида по време на миграция все още са недостатъчни, за да може да се определи размера на миграционната популация на вида в зоната.	Междинна цел до 2027 г.: Провеждане на целенасочено проучване за установяване на числеността на мигриращата популация.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 1380	Площта е определена на база на % от покритието на подходящото за вида местообитание N06 – Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Хранителното и гнездовото местообитание на вида съвпадат.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 1380 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид малкото налична информация за настоящата гнездяща популация и численост на вида в защитената зона по време на миграция не може да бъде направена актуализация на СФ.

Специфични цели за A026 *Egretta garzetta* (малка бяла чапла)

1. Код и наименование на вида

A026 *Egretta garzetta* (малка бяла чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 65 cm. Размах на крилата: 88 – 95 cm. Изцяло бяла птица. Може да се сгрещи с голямата бяла чапла. Основните различия са по-малкият размер, тъмният клюн и крака с жълти стъпала, които обаче не се виждат, когато птицата е кацнала във водата. През размножителния сезон има две удължени пера на тила с дължина 15-20 cm. По плещите има нежни, дълги до около 24 cm пера с извити нагоре крайща (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Малката бяла чапла е гнездящо-прелетен вид в България. Пролетната миграция е от средата на март до май, а есенната – от края на август до октомври. Видът зимува в Африка и Близкия Изток. Размножителният период е от средата на април до началото на август. Единично разположени гнезда не са известни. Самостоятелните колонии са изключение. Образува различни по големина смесени колонии най-често с нощната и гривестата чапла, по-рядко със сивата, голямата бяла и червената чапла, блестящия ибис, малкия корморан и лопатарката. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори, в равнинни дъбови гори. Гнездата са разположени предимно в средните етажи по дърветата или до около 1 m над водната повърхност (когато са в тръстикови масиви). Снася 3-4 яйца, като има едно поколение годишно (Симеонов и др., 1990).

Гнезди в блата и езера с обширни тръстикови масиви; разливи на реки, микроязовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, солници, заливни гори, алувиални гори, включително групи върби и други дървета в плитките части на язовири и микроязовири, стари речни корита. През зимата обитава изкуствени водоеми (язовири, оризища, канали, рибарници), обработваеми земи (люцернови ниви) (Симеонов и др., 1990; Янков (ред), 2007; Големански и др. (ред.), 2015). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с малки рибки, жаби и попови лъжички, водни насекоми, земноводни, малки гризачи и др., често в рехави ята от по няколко индивида. В изследване на птици от Софийско са установени *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridbunda*, *Tinca tinca*, *Gobio gobio*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Alburnus alburnus*, *Libellula sp.*, *Gryllus demertus*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, Carabidae, Dytiscidae, Hydrophilidae, Chrysomelidae, Curculionidae, *Geotrupes sp.* Ловува рано сутрин и привечер, по-рядко през останалото време (Симеонов и др., 1990). Най-често малката бяла чапла се храни в плитки (дълбочина 10-15 cm), открити и необрасли с растителност места, където нивата на водата и разтвореният кислород се колебаят (приливоно, сезонно или ежедневно), където

рибите са концентрирани във влажните зони или на повърхността на водата (The IUCN-SCC Heron Specialist Group).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Дунавските острови (Персин, Кутово, Малък Близнак, Ибиша, Вардим, Мишка, Малък Косуй) и в различен тип влажни зони – езера, блата (Сребърна), рибарници (Калимок). С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина (язовир Конуш, рибарници Труд), Бургаските влажни зони (местността Пода) и по р. Арда. С епизодично гнездене в Софийското поле. Често неразмножаващи се индивиди могат да се регистрират и в други райони на страната (Янков (ред), 2007).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на малката бяла чапла според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU). Няма SPEC категория (Staneva, Burfield (comp.), 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **500-2000 двойки**. **Мигриращата национална популация** е оценена на **3000-5000 индивида**. Краткосрочната популационна тенденция намаляваща, а дългосрочната е стабилна. При предходното докладване е посочена гнездова численост от 1600-2200 двойки. Във Фауна на България (Симеонов и др., 1990) е посочена подобна гнездова численост (1500-2000 двойки). Според нас, след пресушаването на голяма част от Дунавските блата през 50-те години на 20 век следва преразпределение на колониите и сега видът гнезди на повече места във вътрешността на страната – по рибарници и язовири.

В Червената книга на България (Големански и др. (ред.), 2015) като заплахи за вида са посочени унищожаване на местообитанията (A01, K02, K04, F01, F02, F03, J01). Трябва да се добавят вероятно отстрел (G10) и безпокойство (H08).

При Докладването по чл.12 от 2019 г. за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, H01, J02, K01, G01, M08, G05. Според нас заплахата H01 няма отношение към вида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, K01, G01, F26, J02.

Видът се среща в 65 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е летуващ/хранещ се и мигриращ. Мигриращата популация не е определена поради недостатъчност на данните (DD), присъства в зоната (P). Оценката на вида в зоната е „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима („C“).

Летуващата популация не е определена поради недостатъчност на данните (DD), видът присъства в зоната през гнездовия период - P. Оценката на вида в зоната е „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима („C“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът не е посочен (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). По време на теренните проучвания през април са отчетени 5 инд., през май – 7 инд. и

през септември – 27 инд. Данните от БДЗП (SmartBirds) за периода 2018-2022 показват, че видът е наблюдаван в зоната през април с численост 1 инд., през гнездовия период (май-юли) – 1-6 инд., през август – 1 инд. и през септември – 27 инд. Данните от ИАОС за мониторинга на вида в зоната (2020 г.) показват, че малката бяла чапла се среща през гнездовия период по поречието на Марица с численост 1-19 инд.

Данните на Michev & Profirov (2003) за среднозимните преброявания в периода 1977-2001 г. показват, че малката бяла чапла е редовно зимуващ вид по поречието на р. Марица в участъка между гр. Септември и гр. Първомай – максимум 18 инд. през 2000 г. Данните от среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. и данните от теренните изследвания обаче не показват, че видът се среща редовно в зоната през зимните месеци. Ето защо не предлагаме вида да бъде включен като зимуващ в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на летуващата/хранещата се популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Целевата стойност е определена на база на данните на ИАОС за мониторинга на вида в зоната. Всъщност това до голяма степен са хранещи се индивиди от смесената чаплова колония на яз. Конуш.	Поддържане на броя на летуващите индивиди в размер на най-малко 1 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 5	Целевата стойност е определена на база на данните за вида през септември в зоната посочени в т. 4. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 5 инд.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 1381	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 1381 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за вида зоната в размер от най-малко 1381 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнорелски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1-Отлично/ 2-Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За	Подобряване на екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ:

- По отношение на летувашката популация предлагаме да се посочи численост 1-19 инд. на база на данните на ИАОС за мониторинга на вида в зоната.
- По отношение на мигриращата популация предлагаме да се посочи численост 5-27 инд. на база на данните за вида през септември в зоната посочени в т. 4. Оценката на популацията в зоната не трябва да се променя, тъй като 5-27 инд. са 0,17-0,5% от националната мигрираща популация.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>			r	1	19	i		G	C	B	C	C
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>			c	5	27	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A773 *Ardea alba* (голяма бяла чапла)

1. Код и наименование на вида

A773 *Ardea alba* (голяма бяла чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 85 - 102 cm. Размах на крилата: 140 - 170 cm. Оперението е изцяло бяло. Значително по-едра от малката бяла чапла и с по-дълъг врат. В полет се виждат по-дългите ѝ крака. През размножителния период клонът е с тъмен връх, през останалата част от годината е изцяло жълт. Може да се отличи от малката бяла чапла по значително по-бавните махове на крилата, които изглеждат по-тесни, и по дългата змиевидна шия (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Голямата бяла чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от март до средата на април, а есенната – от началото на септември до края на октомври. Частичен мигрант, зимува в Южна Европа, включително и в България. През страната преминават или остават да зимуват птици от района на Азовско море и делтата на р. Дунав. Размножителният период започва от началото на март и продължава до началото на юли. Най-често образува малки самостоятелни колонии, по-рядко гнезди по периферията на големите колонии от чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви (ПР „Сребърна“, ЗМ „Пода“, Драгоманско блато), или високо по дърветата на заливни гори. Изградено е от стари тръстикови стъбла, които образуват купчина с височина около 30-40 cm, или от клони (когато е на дървета). Гнездата могат да бъдат на

по-малко от 1 m разстояние едно от друго или да се допират, въпреки че в тръстикови масиви обикновено са разположени по-разпръснато. Снася 2-5 яйца, като има едно поколение годишно (Симеонов и др., 1990).

Голямата бяла чапла гнезди в сладководни езера и блата с обширни тръстикови масиви, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства, крайбрежия на големи реки с изобилна растителност. По време на миграция и през зимата е широко разпространена в ниските части на страната, особено в открити райони в близост до големи реки и други влажни зони, както и в язовири, микроязовири, рибарници, напоителни канали и др. Храни се в влажни ливади, блата, езера, наводнени земи, устия на реки, рибарници, канали, понякога в оризища. Всекидневно може да извършва полети за търсене на храна на разстояние до 10-15 км. (Cramp, Simmons (eds.), 1977). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се предимно с риба, по-рядко със земноводни, влечуги, големи водни насекоми и птици (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелни или с други чапли и корморани. Установена е да се размножава по поречието на река Дунав (езерото Сребърна), в Бургаските влажни зони (местността Пода), в езеро Дуранкулак, в Драгоманското блато и в два локалитета в Горнотракийската низина. На повечето места гнезди нередовно. Единствените места, където гнезди ежегодно от 2007 г. насам са Драгоманското блато и езерото Сребърна. През размножителния период закъснели мигранти или летуващи неразмножаващи се птици могат да се наблюдават на много места в Северозападна България, Тракийската низина, по река Искър, в Източните Родопи, покрай река Дунав и Черноморското крайбрежие. През зимата е почти обикновена по Черноморското крайбрежие, долините на реките Марица, Тунджа и Арда, около естествени и изкуствени водоеми в ниските части, предимно в Южна България (Симеонов и др., 1990; Големански и др. (ред.), 2015 ; Янков (ред), 2007).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на голямата бяла чапла според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“ (CR). Няма СПЕС категория (Staneva, Burfield (comp.), 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **10-50 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **500-1000 индивида**.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **600-2000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2013 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

При Докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M08, F01, J03 и J02. Според нас заплахата J03 няма отношение към вида.

Видът се среща в 75 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ. **Зимуващата популация** се оценява на **до 8 индивида**, което представлява **до 0,4 %** от максималната национална зимуваща популация (оценка „В“, а би трябвало да е „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра („В“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът е посочен със зимуваща численост от 5-20 инд. (Костадинова, Граматиков (ред.) 2007). По време на теренните проучвания през февруари, април и септември 2022 г. видът е отчетен съответно с 4 инд., 1 инд. и 3 инд. Данните от БДЗП (SmartBirds) за периода 2018-2022 показват, че видът е наблюдаван в зоната през януари – 160 инд., през февруари с численост 1-45 инд., през март – 2 инд., и през септември – 3 инд. По време на среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. видът е наблюдаван по поречието на Марица с численост между 1 и 26 инд. (през 2017), като в участъка с. Звъничево-гр. Първомай са отчетени 5-25 инд., а в участъка гр. Първомай – гр. Свиленград – 1-26 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Целевата стойност е определена на база на данните от среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида.	При средни температури около 0° С или с отрицателен знак, поддържане на зимуваща популация от най-малко 1 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Предлагаме вида да бъде включен в СФ на зоната и като мигриращ с численост 1-3 инд. на база на данните, посочени в т. 4. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 1496	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела и N10-влажни ливади и пасища. Тяхната обща площ е 1496 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за вида зоната в размер от най-малко 1496 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 степенна скала:	Подобряване на екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнобеломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.			Екологично състояние	
			1-Отлично	
			2-Добро	
			3-Умерено	
			4-Лошо	
5-Много лошо				
			Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени числеността на 1-26 инд. на база на данните от среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. Оценката на популацията в зоната трябва да се промени от „В“ на „С“, тъй като 1-26 инд. са 0,2-1,3% от националната зимуваща популация.

Предлагаме видът да бъде включен в СФ на зоната и като мигриращ с численост 1-3 инд. на база на данните, посочени в т. 4. за наблюдавани индивиди в зоната през март-април и септември. Оценката на популацията ще е „С“, тъй като 1-3 инд. са 0,2-0,3% от националната мигрираща популация.

Необходимо е да се промени латинското наименование и кода на вида в съответствие с последното докладване - A773 *Ardea alba*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A773	<i>Ardea alba</i>			w	1	26	i		G	C	B	C	B
B	A773	<i>Ardea alba</i>			c	1	3	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A028 *Ardea cinerea* (сива чапла)

1. Код и наименование на вида

A028 *Ardea cinerea* (сива чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 84 – 102 cm. Размах на крилата: 155 – 175 cm. Най-разпространената и едра чапла в България. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Гърбът и крилата са сиви. Шията отпред и гърдите са с черни надлъжни ивици. Възрастните през размножителния период отгоре са сиви с черни плещи и украсяващи пера на главата, които впоследствие изчезват. Отдолу са беззникави, главата и шията са бели с

черни ивици зад очите и по предната част на шията. При младите горната част на главата и шията отстрани са сиви (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Сивата чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ, постоянен и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на април, а есенната – от края на юли до ноември (Симеонов и др., 1990). Мигрира на юг при тежки зими и замръзване на водоемите. В България зимуват птици от Северна Европа.

Сивата чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви; равнинни и заливни гори; долни и средни течения на по-големи реки с изобилна растителност и богати на риба. По време на миграция и през зимата се среща и в язовири, микроязовири, рибарници, оризища, напоителни канали и др. Размножителният период е от началото на март до края на юли. Гнезди в самостоятелни и смесени колонии. По Дунавското крайбрежие колонии са разположени в гори от бяла тополя, бяла върба, и по-рядко хибридна тополя и летен дъб (Симеонов и др., 1990). Гнездата са големи, често на върха на дървото. Снася 4-5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи и др. При проучване, проведено в Софийското поле, в 5 стомаха са установени: *Arvicola terrestris*, *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Carassius auratus*, *Carassius sp.*, *Gobio gobio*, *Cobites taenia*, *Leuciscus cephalus*, *Libellula sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Neucoris sp.*, *Notonecta glauca*, *Dytiscus sp.*, Hydrophilidae, Curculionidae, *Donacia sp.* (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в самостоятелни или смесени колонии разпръснато из цялата страна, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие и долините на повечето по-големи реки в равнините (Дунавска равнина, Тракийска низина) и ниските части на планините (най-вече в Предбалкана) (Янков (ред), 2007).

Природозащитният статус на сивата чапла според IUCN е LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България (Големански и др. (ред.), 2015) в категория „Уязвим“ (VU). Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) **националната гнездяща популация** на вида се оценява на **800-1200 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **110-330 индивида**.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **1000-2000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също стабилна.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: M07, K01, J03, F01, J02, K04, B06 и D02.

Видът се среща в 75 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 2 зони от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ и мигриращ. **Зимуващата популация** се оценява на **до 6 индивида**, което представлява **0,3 %** от национална зимуваща

популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация не е определена поради недостатъчност на данните (DD), присъства в зоната - Р. Оценката на популацията в зоната е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ вида не е посочен (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). По време на теренните проучвания видът е отчетен и през четирите месеца: февруари – 2 инд., април – 17 инд., май – 4 инд. и септември – 4 инд. Данните от БДЗП за периода 2018-2022 показват, че видът е отчетен през зимата с численост 13 инд., по време на миграция – 20 инд. и по време на гнездовия период – 16 инд. Данните на ИАОС от мониторинга на вида в зоната през 2020 г. показват, че видът е отчетен през гнездовия период с численост 47 инд., а през март – 6 инд. По време на среднозимните преброявания за периода 2017-2021 г. видът е отчетен с численост между 1 и 45 инд., общо за периода 170 инд. В речния участък между с. Звъничево и гр. Първомай са отчетени между 1 и 30 инд. или общо 75 инд., а в речният участък гр. Първомай – гр. Свиленград – 7-45 инд. или общо 95 инд. За съжаление липсва подробна информация каква част от тези птици зимуват в рамките на 33 „Марица-Първомай“, тъй като двата участъка в своята цялост попадат много извън зоната. Данните на Michev & Profirov (2003) за среднозимните преброявания в периода 1977-2001 г. показват, че сивата чапла е най-многобройният зимуващ вид чапла по поречието на р. Марица в участъка между гр. Първомай и гр. Свиленград – максимум 100 инд. през 2001 г.

Констатираните заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на 33, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 2	Предлагаме в СФ да се посочи мигрираща численост 2-20 инд. на база на данните, посочени в т. 4. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 индивиди.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 1	Целевата стойност е определена на база на данните за среднозимните преброявания в страната за периода 2017-2021 г., предоставени от ИАОС. Предлагаме максималната стойност да е 45 инд. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			да е над 1 инд. от вида.							
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 1496	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела и N10-влажни ливади и пасища. Тяхната обща площ е 1496 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за вида зоната в размер от най-малко 1496 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнобеломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние / потенциал	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява <table border="1" style="margin-left: 20px;"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> чрез 5 степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

По отношение на мигриращата численост предлагаме да се посочи 2-20 инд. на база на данните посочени в т. 4. Оценката на популацията в зоната е необходимо да се промени от „С“ на „В“, тъй като 2-20 инд. са 1,8-6% от националната мигрираща популация.

По отношение на зимуващата численост предлагаме да се промени на 1-45 инд. на база на данните за среднозимните преброявания в страната за периода 2017-2021 г., предоставени от ИАОС. Оценката на популацията в зоната не е необходимо да се променя, тъй като 1-45 инд. са 0,1-2,25% от националната зимуваща популация – оценка „С“.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			w	1	45	i		G	C	B	C	C
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			c	2	20	i		G	B	B	C	C

Специфични цели за A029 *Ardea purpurea* (червена чапла)

1. Код и наименование на вида

A029 *Ardea purpurea* (червена чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 70-90 cm. Размах на крилата: 110-145 cm. Оперението е ръждивокафяво, често изглеждащо доста тъмно. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през размножителния период са сивокафяви, с украсяващи пера по главата, както и с нежни бели пера по гърба и гърдите, които липсват през другите сезони. Младите са ръждивокафяви, с черни петна и ивици (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Червената чапла е гнездящо-прелетен и преминаващ вид в България. Пролетната миграция е от края на март до април, а есенната – от август до началото на ноември (Симеонов и др., 1990). Зимува в Средиземноморието и Африка.

Червената чапла обитава сладководни езера, блата, разливи на реки с тръстикови масиви или заливни гори. Размножителният период е от средата на април до средата на юли. Гнезди в малобройни и разреждени самостоятелни колонии, или по периферията на големите смесени колонии от други видове чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Единично гнездящите двойки са изключение (Симеонов и др., 1990). Гнездото е сред тръстика или на дърво. Снася 4-5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи, водни безгръбначни и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 14 стомаха са установени: *Microtus arvalis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Gryllus demertus*, Carabidae, Dytiscidae (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядък и малоброен гнездящ и прелетен вид. С разпръснато разпространение в ниските части на страната (Янков (ред), 2007). Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелно или с други чапли и корморани. Установена е като гнездящ вид главно по поречието на р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната малки колонии са установени главно в Тракийската низина и една на Драгоманското блато.

Природозащитният статус на червената чапла според IUCN е LC (Least Concern). Включен в СПЕС 3. Включен в Червената книга на Р България (Големански и др. (ред.), 2015) в категория „Застрашен“ (VU). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **100-200 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **60-350 индивида**.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M07, F01 и J02.

Видът се среща в 55 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация не е определена поради недостатъчност на данните (DD), присъства в зоната - Р. Оценката на популацията в зоната е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът е посочен, че присъства по време на миграция, но не е посочена конкретна численост (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). По време на теренните проучвания видът не е отчетен и през четирите месеца на 2022 г., когато е посетена зоната: февруари, април, май и септември. Данните от БДЗП за периода 2018-2022 г. (SmartBirds) показват, че видът също не е отчетен в зоната. Данните на ИАОС от мониторинга на вида в зоната през 2020 г. също показват, че видът не е наблюдаван в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	неизвестна	В СФ не е посочена численост за мигриращата популация, а също липсва такава и от проверените източници. Ето защо е поставена междинна цел. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Междинна цел до 2027 г.: да се установи мигриращата численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 1381	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 1381 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за вида в зоната в размер от най-малко 1381 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнобеломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не могат да бъдат направени промени в СФ за вида.

Специфични цели за A030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

1. Код и наименование на вида

A030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 90-105 cm, тегло 2,4-3,6 kg, размах на крилата – 120-138 cm, дължина на крилото 52-60 cm (Svensson, 2013; Štastny, Hudec, 2016). Оперението е черно с синкавовиолетов отблясък, коремът е бял. Клюнът и краката са червени, при младите кафеникави. Няма полов диморфизъм, женските са малко по-дребни от мъжките. Оперението на младите е без синкавовиолетов отблясък. Често използва в полет въздушните термики за да набира височина. При миграция, летуване и зимуване образува големи самостоятелни ята, често надхвърлящи 50 екз. (Симеонов и др., 1990)

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Черният щъркел е далечен мигрант. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май. Есенната миграция е от втората половина на август до края на октомври. Късноесенните и зимните скитания са от началото на ноември до края на февруари. В оризищата северно от Пловдив няколко десетки птици редовно зимуват от 1978 г. насам, което е първото известно зимовище на вида в Западна Палеарктика (Големански и др. (ред.), 2015). Отделни птици или малки групи зимуват нередовно и в други части на Горнотракийската низина. Максималната численост на мигриращите през есента черни щъркели над Бургаския залив през 2011 г. е 1998 индивида, а за периода 2012-2017 г. численостите варират между 3781 и 6293 индивида (Michev et al. 2018).

Гнезди в равнинни, полупланински и планински широколистни гори, скални комплекси, проломи на реки, ждрела. Най-често в дъбови и дъбово-липови гори, по-рядко габъррови и букови. Много рядък в иглолистни гори в планините. Храни се по реки, язовири, микроязовири, рибарници, оризища, влажни ливади, ниви и др. (Симеонов и др., 1990)

Гнездовият хабитат включва всички типове горски местообитания у нас, с изключение на горите от клек, бяла и черна мура (местообитание с код 95A0), смърч (код 9410) и келяв габър. Но трябва да се има предвид, че за гнезденето на черния щъркел средната възраст на гората не трябва да бъде под 60 години. Обикновено самите гнезда са в долове, дерета, разположени в короната на по-стари дървета. Горските местообитания разположени на надморска височина над 1000 м.н.в. са субоптимални за вида.

Храни се предимно с риба, земноводни, едри околводни безгръбначни, понякога и с дребни бозайници, влечуги и новоизлюпени малки на наземно гнездящи птици (Stamp, Simmons, 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Включен в Червената книга на България като уязвим (Големански и др. (ред), (2015). Според Petkov et al. (2006) гнездовата популация на вида е 300-320 двойки. Тази численост не е актуална и вече със сигурност се е повишила значимо над това ниво. Понастоящем популацията се оценява на **600-900 гнездещи двойки** (Докладване на България по чл.12) и е разпространен в цялата страна. Тенденцията в гнездовата численост на популацията и в разпространението у нас е положителна. Гнезди в низинни и нископланински гори в ЮИ България – в Тунджанската хълмиста низина (70-80 дв.), Сакар и Източните Родопи (Стойчев и др., 2008; Даскалова и др., 2020). Многоброен и в Източна Стара планина, Поломието и Лудогорието. В Западна България е по-малоброен, повече двойки там гнездят в Северозападна България и Предбалкана. В горите над 1000 м.н.в. е рядък и спорадично разпространен. По Дунавските острови е сравнително рядък и малоброен – установен е да гнезди на 11 острова, но в прилежащите части на Дунавската равнина е по-чест като общата численост в крайдунавския район е оценена на 80-150 дв. (Cheshmedzhiev et al., 2019).

Съгласно Докладването през 2019 г краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Според нашите данни и краткосрочната тенденция показва увеличение. Посочени са следните заплахи: земеделски дейности, генериращи точкови замърсявания на повърхностните води, както и спортни и туристически дейности извън населените места и туристическите зони. Всъщност видът страда най-силно от горскостопанските дейности, при които се унищожава гнездовия му хабитат, възниква значително безпокойство и дори се отсичат дървета с гнезда. Други негативни фактори са изграждането на ВЕЦ по реките, създаването на нови и разширяването на стари каменни кариери, сблъсъците с електропреносната мрежа, изграждането на ветрогенератори на неподходящи места, незаконния отстрел в района на рибовъдни стопанства и язовири.

Черният щъркел се опазва също така и като **мигриращ вид** с численост **2000-11000 индивида**. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: отводняване, рекултивация и преобразуване на влажни зони, блата, и др. в селищни или туристически зони; електропреносна и комуникационна мрежа (кабели).

В Червената книга (Големански и др. (ред) (2015) е посочено като заплаха замърсяването на влажните зони, преследване в рибни стопанства и др.

Видът се среща в 92 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, видът е гнездящ и с концентрация по време на миграция вид. **Гнездящата популация** на вида се оценява на **1-2 двойки**, което е **0,1-0,3 %** от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Миграционната численост на вида в зоната е оценена на **46 индивида** според СФ, което представлява **0,42-2,3 %** от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

През месеците май и юни 2020 г. единични птици са наблюдавани 5 пъти в подходящо гнездово местообитание (данни ИАОС), а едно от наблюденията е на 42 индивида на

03.05.2022 г. В eBird има регистриран един индивид, който е наблюдаван редовно през целия зимен период на две поредни зими 2021/2022 г. и 2022/2023 г. в района на с. Добри дол. В същата платформа са регистрирани наблюдения на мигриращи черни щъркели през пролетта и есента на 2022 г. с обща численост от 45 индивида (8 набл. през пролетната миграция и 5 набл. през есенната миграция). По време на гнездовия период черни щъркели са регистрирани многократно в района на с. Добри дол. На 09.06.2021 г. два индивида са наблюдавани в района около яз. Плодовитово.

По данни от проучването през 2022 г. в 33 „Марица-Първомай“ са регистрирани 12 наблюдения с обща численост от 16 индивида през април и май. При едно от тези наблюдения на 04.05.2022 г. е наблюдаван индивид, носещ гнездови материал.

Констатираните потенциални заплахи и въздействия за вида на територията на зоната са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на 33, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; безпокойство от рибари и ловци;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	Стойността е определена на база на редовни наблюдения през гнездовия период с висока вероятност за гнездене на вида.	Поддържане на гнездовата популация в размер от най-малко 1 двойка.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 46	Наблюденията на мигриращи индивиди в последните години са близо до стойността, заложена в СФ, но тъй като не са в резултат на регулярен и целенасочен мониторинг, е възможно реалната численост на вида да е занижена.	Поддържане на мигрираща популация в размер от най-малко 46 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 1150	Площта е определена на база на % от покритието на подходящото за вида местообитание N16 – Широколистни листопадни гори в СФ	Запазване и поддържане на подходящите гнездови местообитания в защитената зона в размер от най-малко 1150 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най - малко 1380	Видът се храни с риба в плитките участъци на водните тела. Площта е определена на база на % участие на местообитание N06 – Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Необходимо е опазване на чистотата на реките и рибните ресурси чрез недопускане на замърсяване от локални източници.	Запазване и поддържане на хранителните местообитания в размер на най – малко 1380 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
речните басейни в Източнореломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.			Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3) . За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	2-Добро или 1-Отлично състояние

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
 Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

1. Код и наименование на вида

A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 95 – 110 cm. Размах на крилата: 180 – 218 cm.

Оперението е бяло, като само маховите пера са черни. При възрастните клонът и краката са яркочервени, докато при младите те са кафеникавочервени. В полет шията е изпъната. Представителите на двата пола са идентични на външен вид, с тази разлика, че мъжките са по-големи от женските. Видът е синантропен и гнезди в селища или в непосредствена близост до тях. Изграждат гнездата си върху комини, стълбове от електропреносната и електроразпределителната мрежа, покриви, паметници и все по-рядко върху стари изсъхнали дървета (Симеонов и др. 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Белият щъркел е гнездящо-прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до към средата на април, а есенната – от началото на август до края на септември (Симеонов и др. 1990). Зимата прекарва в Африка, южно от Сахара. Отделни индивиди остават и през зимните месеци у нас, основно в района на Бургаските езера и по оризищата около Пловдив.

Белият щъркел обитава населени места в близост до влажни зони от естествен или изкуствен произход; влажни ливади, мочурища, блата, обработваеми площи, рибарници, микроязовири, язовири и др. водоеми. Видът гнезди в почти цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м.н.в. Размножителният период е от началото на април до края на юли. Гнезди поединично, но понякога и на малки групи (Симеонов и др. 1990). Снася най-често 2-4 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, и 7140 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Храни се със земноводни, влечуги, риби, водни насекоми, личинки, червеи, скакалци, дребни гризачи, по изключение и дребни птици и др. (Симеонов и др. 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ синантропен вид. Белият щъркел гнезди почти в цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м. Видът е най-многочислен и с най-висока плътност (29-61 двойки на 100 кв. км) в Софийското и Самоковското поле, по долините на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край р. Дунав и около Бургаските езера. Най-много заети гнезда – 4841 (83% от общия брой), са разположени между 0 и 400 м.н.в. Добруджа е сред местата, където видът почти отсъства, въпреки подходящата надморска височина, вероятно поради липсата на водоеми и подходяща хранителна база. По време на VII Международно преброяване на вида (2014-2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда. От тях 5825 са заети от размножаващи се двойки. Средната плътност на щъркелите в страната (брой гнездящи двойки на 100 кв.км.) е 5,25 двойки на 100 кв.км. За сравнение по време на VI Международно преброяване (2004 – 2005 г.) плътността е била 4,3 двойки (Чешмеджиев и др., 2016).

Природозащитният статус на белия щъркел според IUCN е LC (Least Concern). Включен в SPEC 2. Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **5700-6000 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – флукуираща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **250000-500000 индивида**.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A03, E01, C03, G05, A02, D06, C01, D02 и J02.

Видът се среща в 92 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 2 зони от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, видът е гнездящ и с концентрация по време на миграция вид. **Гнездящата популация** на вида се оценява между **12 и 31 двойки**, което е **0,2-0,5 %** от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Миграционната численост на вида в зоната е оценена на **53 индивида** според СФ, което представлява **0,01-0,02 %** от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на националното преброяване на гнездящите бели щъркели през 2014 и 2015 г. в област Пловдив са установени 667 двойки, а в област Хасково - 663 двойки. Числеността и в двете области през последните 30 години се увеличава. В община Първомай са установени 120 двойки (Чешмеджиев и др., 2016). Числеността, посочена от ОВМ в България (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007) и копирана в СФ, по отношение на мигриращите индивиди е занижена и едва ли е актуална понастоящем.

Гнездяща популация

По данни от мониторинга през 2020 г. в 33 „Марица-Първомай“ са установени 14 индивида през месеците май и юни в подходящо гнездово местообитание (данни ИАОС). В платформата SmartBirds през размножителния период има регистрирани 4 наблюдения на 10 инд. в периода 2020 – 2022 г. В eBird през 2022 г. е регистрирана численост от 10 възрастни, 16 млади и 74 неразмножаващи се 2-годишни индивида в района на с. Добри дол, други 6 индивида са наблюдавани в зоната на 22-ри и 23-ти април 2022 г.

По време на полевите проучвания в зоната през 2022 г. видът е наблюдаван 19 пъти, като са установени 34 инд. през април и май.

Мигрираща популация

В платформата eBird има няколко регистрирани наблюдения на мигриращи бели щъркели – 6 инд. на 28.04.2018 г. както и 4 наблюдения с общо 87 инд. през пролетта на 2022 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 12	Включва и двойките, които се хранят в зоната, но гнездата им са непосредствено до границите на зоната, но извън нея. Предвид голямата площ на хранителните местообитания на вида, посочената стойност трябва да се приема като минимална, на сегашния етап.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 12 двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 53	Определена на база литературни източници и данни от eBird. Нужно е целенасочено изследване за определяне размера на преминаващата през зоната популация.	Поддържане на мигриращата популация в рзмер на най-малко 53 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната.	ha	Най-малко 1500	Площта е определена на база % на местообитания N08, N09 и N10 според СФ на зоната. Създаване на предпоставки за спиране, почивка и нощуване на мигриращите ята бели щъркели в зоната.	Поддържане площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер на най-малко 1500 ha.
Местообитание на вида: Безопасност за гнездата на вида, разположени върху електрически стълбове	Брой обезопасени гнезда, разположени върху електрически стълбове	Най-малко 12 броя обезопасени гнезда на вида	Гнездата на вида в защитената зона са разположени върху електрически стълбове. Всички тези гнезда трябва да бъдат на изкуствени метални платформи.	Подобряване на безопасността на гнездата на вида, разположени върху електрически стълбове, до достигане на целевата стойност от най-малко 12 обезопасени гнезда.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в ливади, пасища, обработваеми земи, мери и др. с невисока растителност. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от белия щъркел е необходима паша на домашни животни (1 крава на хектар), с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида по този параметър до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща популация и концентрираща се численост на вида в защитената зона по време на миграция не може да бъде направена актуализация на СФ, въпреки че националната численост на вида се увеличава и е вероятно миграционната и гнездова численост да са занижени.

Специфични цели за A036 *Cygnus olor* (ням лебед)

1. Код и наименование на вида

A036 *Cygnus olor* (ням лебед)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 140-160 cm, а размахът на крилата – 200-240 cm. Оперението е изцяло бяло. Клюнът е червен, в основата си черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клюн с черна основа. От водата излита тежко, набирайки скорост с продължително разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Немият лебед у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от февруари до средата на април. Есенната миграция е от септември до декември. Най-често мигрира на семейни групи, но често в районите на зимуване формира големи ята, обикновено смесени с патици и лиски (Нанкинов и др., 1997).

Гнездовото местообитание е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, язовири, рибарници, изоставени баластриери и стари речни корита. По-рядък е в крайбрежната водна растителност на по-големи бавно течащи реки. Гнезди главно в сладководни и по-рядко бракични водоеми. Понякога гнезди и в почти напълно обрасли с водна растителност водоеми, дори и с малки размери. По време на миграция и зимуване се среща и в бързотечащи реки, в плитководни участъци на р.

Дунав, в лагуни, солени езера, както и в морето. Подходящи местообитания за гнездене са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се главно с водна растителност – най-вече водорасли, включително и семена по дъното. В малки количества яде и водни безгръбначни – ракообразни, насекоми и мекотели. Понякога се храни и из посеви със зимна пшеница и други култури (Stamp, Simmons (eds.), 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е рядък, разпространен по дунавските езера, блата и рибарници, по езерата по Черноморското крайбрежие, в редица обрасли с водна растителност рибарници и язовири в Горнотракийската низина, както и в малък брой подобни водоеми в Дунавската равнина, включително и в стари речни корита (Янков ред., 2007; Големански и др. (ред.), 2015; Даскалова, Шурулинков, 2020; П. Шурулинков, Р. Цонев – непубликувани данни). Според Червената книга на България (Големански и др. (ред.), 2015) у нас гнездят 12-36 дв. С тенденция на увеличение. Понастоящем числеността на вида у нас е в рамките на 80-120 двойки. Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездовата популация** се оценява на **20-50 двойки**, което вече не е актуално. Тенденцията и в числеността и в разпространението е положителна. В Докладването е посочено, че краткосрочната тенденция на разпространението на вида у нас (2000-2018 г.) е стабилна, но всъщност и тя показва увеличение. За този период немият лебед се появи в редица нови локалитети главно в Горнотракийската низина и Дунавската равнина (Shurulinkov et al., 2019; Даскалова, Шурулинков, 2020).

Немият лебед зимува в цялата страна, във водоеми под 1200 m н.в. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море и в крайморските езера – Поморийско, Атанасовско, яз. Мандра, ез. Дуранкулак, Шабленска тузла и др. Ята от по 10-50 инд. Зимуват и във редица вътрешни язовири и поречията на реките Марица, Янтра, Тунджа, Огоста, Искър, Вит и др. Числеността на **зимуващите** у нас неми лебеди според Докладването по чл.12 е **1000-4100 индивиди**. Няма ясна тенденция, числеността е флукутираща. През по-сурови зими броят на зимуващите лебеди е значително по-висок, отколкото при меки зими.

По време на миграция немият лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната численост** на вида е в рамките на **500-1200 инд**. Всъщност няма никакви системни и стандартизирани проучвания в това направление и числеността по време на миграция остава неизвестна.

В Червената книга (Големански и др. (ред.), 2015) са посочени като заплахи отравянето с оловни сачми и тежести, безпокойство, отстрел, унищожаване и деградация на местообитания. Замърсяването на влажните зони, преследване в рибни стопанства и др. Често пъти местообитанията се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Отрицателно въздействие оказват и осушаването на влажни зони – особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на птиците. Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на разпространение на птичи грип при немия лебед в някои години и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия.

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ. **Зимуващата популация** се оценява на **до 11 индивида**, което представлява **до 0,3 %** от максималната национална зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е

изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима („С“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът не е посочен (Костадинова, Граматиков, 2007). По време на теренните проучвания през февруари и април 2022 г. вида е отчетен съответно с 2 инд. и 1 инд. Данните от БДЗП (SmartBirds) за периода 2018-2022 показват, че видът е наблюдаван в зоната през февруари с численост 4 инд. И през март – 4 инд. По време на среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. видът е наблюдаван по поречието на Марица с численост между 2 и 194 инд. (през 2017) като в речния участък между с. Звъничево и гр. Първомай са отчетени между 6 и 88 инд., а в участъка гр. Първомай-гр. Свиленград – 2-194 инд. За съжаление липсва подробна информация каква част от тези птици зимуват в рамките на ЗЗ „Марица-Първомай“, тъй като двата участъка в своята цялост попадат много извън зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най малко 2	Целева стойност е определена на база теренните проучвания през 2022 г. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 2 инд. От вида.	При средни температури около 0° С или с отрицателен знак, поддържане на зимуваща популация от най-малко 2 инд.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 1381	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 1381 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за вида зоната в размер от най-малко 1381 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнoбеломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			притоци състоянието е умерено (3).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
Предвид наличната информация не са необходими промени в СФ.

Специфични цели за A038 *Cygnus cygnus* (поен лебед)

1. Код и наименование на вида

A038 *Cygnus cygnus* (поен лебед)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 140-160 cm, теглото – 5,0 -14,0 kg, размахът на крилата – 205-235 cm (Cramp, Simmons (eds.), 1977; Svensson et al., 2009; Stastny, Hudec, 2016). Оперението е изцяло бяло. Клюнът е жълто-черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клюн с черен връх. От водата излита тежко, набирайки скорост с продължително разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата. Най-често мигрира и зимува на ята (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Пойният лебед у нас е зимуващ и мигриращ вид. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от средата на февруари до началото на април. Есенната миграция е през ноември и декември. При сурови зими броят на пойните лебеди по Българското Черноморско крайбрежие се увеличава (Нанкинов и др., 1997).

По време на миграция и зимуване се среща и в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав, както и в морето. Най-често избира средни по размер или големи влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите. Много рядък в дълбоки язовири в полупланински и предпланински райони (Нанкинов и др., 1997).

Храни се главно с водна растителност – водорасли и др., с поници на пшеница, с рапица и листа на други култури и семена. В малки количества яде и водни безгръбначни – червеи, ларви на насекоми и мекотели (Cramp, Simmons (eds.), 1977; Stastny, Hudec, 2016).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Пойният лебед **зимува** в цялата страна, във водоеми под 1200 m надморска височина. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море – в районите на езерата Шабленско и Дуранкулашко и в района на Бургаските езера – и особено около яз. Мандра. Ята, най-често от 5 до 35 индивиди зимуват и във редица вътрешни язовири като Жребчево, Горни Дъбник, Пясъчник, Малко Шарково, Пет могили, Церковски и др. както и по река Дунав. По-рядък е в Северозападна България и по вътрешните реки (Michev, Profirov, 2003; Големански и др. (ред.), 2015). Числеността на **зимуващите** у

нас пойни лебеди според Докладването по чл.12 за периода 2013-2018 г. е **500-1500 индивиди**. При предходният период на докладване за периода 2008-2012 г. за зимуващата популация е посочена численост от 60-650 индивиди. Тенденциите са същите – на увеличение. При по-сурови зимни условия броят на зимуващите пойни лебеди е значително по-висок отколкото при по-топло време през зимата.

По време на **миграция** пойният лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според Докладването по чл.12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **200 до 700 индивида**.

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Природозащитният статус на вида според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Няма СПЕС категория (Staneva, Burfield (comp.), 2017). Включен е в Червена книга на България (2015) в категория „застрашен“ (EN).

В Червената книга (Големански и др. (ред.), 2015) като заплахи за пойния лебед са посочени еутрофикацията на водоемите (L01, K04), нелегалния отстрел (G10), хищниците (L06) и замърсяването на почвите поради интензивното земеделие (A02, A03). Може да се добави и безпокойството на птиците по време на хранене от ловци. Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на разпространение на птичи грип при пойния лебед в някои години (L06) и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия (N01).

При Докладването по чл.12 от 2019 г. за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: H01, F03, A02, A07. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: F03, A02, A07.

Видът се среща в 47 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ. **Зимуващата популация** се оценява на **до 15 инд.**, което представлява до **1 %** от максималната национална зимуваща популация (оценка „B“, а би трябвало да е „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра („B“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът е посочен със зимуваща численост 0-15 инд. (Костадинова, Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартния формуляр. По време на теренните проучвания през февруари 2022 г. видът не е отчетен. Данните от БДЗП (SmartBirds) за периода 2018-2022 показват, че видът също не е отчетен в зоната през зимните месеци (декември-февруари). По време на среднозимните преброявания за периода 2017-2021 г. видът е наблюдаван през четири години: 2017 – 24 инд., 2018 – 4 инд., 2019 – 10 инд. и 2020 – 16 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Целевата стойност е определена на база на данните от среднозимните преброявания за периода 2017-2021 г. Количеството на зимуващите	При средни температури около 0° С или с отрицателен знак, поддържане на популация от най-малко 1 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида. Целевата стойност вероятно няма да бъде изпълняване редовно.							
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 1381	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 1381 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за вида зоната в размер от най-малко 1381 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1-Отлично/2-Добро	<p>Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>се оценява чрез 5 степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени максималната стойност на 24 инд. на база на данните от среднозимните преброявания за периода 2017-2021 г. Оценката на популацията в зоната трябва да се промени от „В“ на „С“, тъй като до 24 инд. са до 1,6% от националната зимуваща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A038	<i>Cygnus cygnus</i>			w		24	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A041 *Anser albifrons albifrons* (голяма белочела гъска)

1. Код и наименование на вида

A041 *Anser albifrons albifrons* (голяма белочела гъска)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 65-78 cm, размах на крилата: 130-165 cm. Теглото е между 1,4 и 3,3 kg. Няма изразен полов и сезонен диморфизъм. По-дребна от сивата гъска. При възрастните бялото петно на челото не достига окото. Надопашието и подопашието бели. Гърдите и коремът сивокафяви със светли окраища на перата. Гърбът и кръстът са тъмносиви. Клюнът е розов с жълтеникави основи на гребена и долния полуклюн. Нокътят бял. Краката жълто оранжеви. Ирисът тъмнокафяв. Издава висок, звънлив крясък (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Голямата белочела гъска е мигриращ и зимуващ вид в България. Есенната миграция е основно от втората половина на октомври и началото на ноември. При Бургас той има слабо изразен максимум именно в този период, след което следва пауза до появяването на зимуващите тук ята. Пролетният прелет започва през февруари и приключва до края на март (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

По време на размножителния период голямата белочела гъска обитава райони от лесотундрата с богата мрежа от реки и езера. По време на миграции и през зимните месеци се среща край реки, езера, блата и изкуствени водоеми, които са в близост до обработваеми площи със зимници (Нанкинов и др., 1997). Нощува в блата, езера, язовири, по-рядко в реки и крайбрежни морски води. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимници, както и с разпиляна и неприбрана от нивите царевича (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен вид в страната през зимните месеци. Основните зимовища на голямата белочела гъска у нас са Бургаските езера, езерата Шабла и Дуранкулак, поречието на река Дунав (и по конкретно при Специално защитените зони Свищовско-Беленската низина, Златията и Сребърна), както и някои от по-големите вътрешни язовири (Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 2а и 4 на ЗБР и Приложение 2Б на Директивата за птиците. Природозащитният статус на голямата белочела гъска според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Ловен обект.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) **националната зимуваща популация** е оценена на **20000-450000 индивида**. Краткосрочната тенденция на зимуващата популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **5400-400000 индивида**.

При Докладването по чл. 12 като заплахи за зимуващата популация са посочени: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, C02, C03, D01, D05, F03, E04, G02, E01. Според нас заплаха C03 няма

отношение към вида в страната. Една основна заплаха за зимуващите гъски, която не е спомената, това е лов и отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов. Други заплахи за вида са: безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари (H08), използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25). Сред естествените лимитиращи фактори са резките промени във времето през зимата – застудяване и валежи, водещи до поледици и бързо замръзване на водоемите и околните земи. Видът се среща в 49 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 2 зони от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ. **Зимуващата популация** се оценява на до **350 индивида**, което представлява **0,08 %** от национална зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът не е посочен (Костадинова, Граматиков, 2007). По време на теренните проучвания вида не е отчетен през четирите месеца – февруари, април, май и септември. Данните от БДЗП (SmartBirds) показват, че видът не е отчетен през периода 2019-2022 г. Данните на ИАОС от мониторинга на вида в зоната през 2020 г. показват, че вида не наблюдаван през 2020 г. По време на среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. видът е отчетен веднъж на р. Марица в участъка гр. Първомай – гр. Свиленград през 2017 г. с численост 1 инд.

Констатирани заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на ЗЗ, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за почивка и хранене.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 170	Целевата стойност е определена на база на средната от СФ и предвид многочислените ята, които видът образува. Целевата стойност ще бъде изпълнена много рядко предвид топлите зими в страната през последните години. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 170 инд. от вида.	При средни температури през януари под 0° С, поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 170 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 6562	По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
местообитания на вида в зоната			площи със зимни култури. Площта е определена на база на % участие на обработваемите земи в зоната, местообитание N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури с площ 6562 ha. Необходимо е земеделските стопани да се стимулират да засяват нивите около реката с зимна пшеница.	защитената зона в размер най-малко 6562 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	най-малко 1381	През нощта гъските обитават открити водни площи отдалечени от брега. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 1381 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 1381 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноромански район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 <table border="1" data-bbox="762 1064 1117 1288"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не са необходими промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A052 *Anas crecca* (зимно бърне)

1. Код и наименование на вида

A052 *Anas crecca* (зимно бърне)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 34-38 cm, а размахът на крилата е 53-64 cm (Cramp, Simmons (eds.), 1977; Svensson et al., 2009). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със зелена ивица отстрани. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът-бял. Гърдите са светли с тъмнокафяви петънца. Подопашнето е жълтеникаво. Крилното огледало е зелено. Женската е със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив, който представлява късо подсвиркване. Видът е ловен обект (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

У нас зимното бърне е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездят у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения, доказващи със сигурност гнездене. През зимата е многочислен вид. Големи ята долитат от северните части на Европа, като зимуват по р. Дунав, Черноморските езера и блата, в големи и малки вътрешни водоеми, а значителна част (особено при студено време) и във вътрешните реки. Пролетната миграция е от средата на февруари до края на април. Есенната миграция е от края на август до ноември. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Ятата често са смесени с други видове патици – най-често зеленоглавки и фишове (Нанкинов и др., 1997).

По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав /пясъчни коси, устия на реки/. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите, като много често се храни в тинята. През гнездовия период обитава сладководни и полусолени блата и езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се както с растителна храна – главно семена, така и с животинска. Животинският компонент на храната преобладава през лятото. От водната растителност предпочита семена на водни растения, а по-рядко яде и самите водорасли. Яде също миди, ларви на двукрили – например хириномиди, водни бръмбари и дървеници, ракообразни и прешленести червеи (Cramp, Simmons (eds.), 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на **гнездене** на вида в по-далечно минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато и бившето Стралджанско блато (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков (ред.), 2007). В последните 20 години двойки или малки групички от възрастни птици са наблюдавани през лятото също в крайдунавските влажни зони, на места в Дунавската равнина, в Драгоманското блато (Янков ред., 2007; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov, Tsonev, 2009; Shurulinkov et al., 2013; Shurulinkov et al., 2019). При Докладването по чл.12 е съобщена численост на **гнездовата популация** у нас от **10-25 двойки**, с флуктуации, макар реално да няма доказано гнездене напоследък.

Зимното бърне зимува в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са в крайморските езера и големите вътрешни язовири в Южна България (Пясъчник, Копринка, Батак и др.). В тези водоеми зимуващите концентрации често надхвърлят 1000-1500 екз. Числеността на **зимуващите** у нас зимни бърнета

според Докладването по чл.12 е **1500-7300 индивида**. Тази оценка е в известна степен занижена поради недоброто отчитане на реките при среднозимните преброявания, в които често зимуват немалко зимни бърнета. Тенденциите – както краткосрочна, така и дългосрочна, са неизвестни, отбелязани „с флукутации“.

По време на миграция зимните бърнета са също така многочислени. Образуват концентрации от стотици индивиди, дори в микроязовири. Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната численост** на вида е в рамките на **3000 до 10000 индивида**. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

При Докладването по чл.12 като заплахи за гнездовата популация на зимното бърне е посочена модификацията на хидрологичния режим на водоемите. Тук може да се включи строителството на малки ВЕЦ по реките, корекциите, дигирането, изправянето на речните корита. За вида през зимата са посочени като заплахи екстракцията на петрол и природен газ (на този етап нерелевантна заплаха за територията на страната), замърсяването на водите и промяната на предназначението на земите. Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност.

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях в 3 зони е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ, като популацията се оценява на **до 13 индивида**, което представлява **0,2 %** от максималната национална зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът не е посочен (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). По време на теренните проучвания видът е отчетен през месец февруари 2022 г. с 1 инд. Данните от БДЗП (SmartBirds) показват, че видът не е отчетен през периода 2019-2022 г. По време на среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. видът е отчетен на 11 места с численост между 2 и 151 инд. Данните от eBird за периода 2015-2022 г. показват, че видът е отчетен в зоната през зимата (декември-февруари) с численост 4-32 инд. в поне три находища. На база на тези данни предлагаме максималната численост да се промени на 151 инд., а минималната да стане 2 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 2	Предлагаме зимуващата численост на вида да се промени на 2-151 инд. на база на данните от среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. Количеството на зимуващите птици силно	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от 2 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° C, минималната стойност се очаква да е над 2 инд. от вида.							
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 1381	По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер. Определена на база на % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела в зоната.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 1381 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме зимуващата численост на вида да се промени на 2-151 инд. на база на данните от среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната, тъй като 2-151 инд. са 0,1-2% от националната зимуваща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A052	<i>Anas crecca</i>			w	2	151	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A053 *Anas platyrhynchos* (зеленоглава патица)

1. Код и наименование на вида

A053 *Anas platyrhynchos* (зеленоглава патица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 50-65 cm, размахът на крилата – 81-98 cm. (Cramp, Simmons, 1977; Svensson et al., 2009). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, с черен гръб, тъмнозелена глава и тъмнокафяви гърди. Крилното огледало е синьо-виолетово с черnobели кантове. Клюнът е жълт, краката оранжеви. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Ловен обект (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Зеленоглавата патица у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. През есента и зимата големи, хилядни ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. През зимата, въпреки замръзването на водоемите голяма част от зеленоглавите патици остават у нас и прекарват тук до пролетта (Нанкинов и др., 1997).

Зеленоглавата патица е много пластичен вид по отношение на гнездовото си местообитание. Гнезди в и около всякакъв тип водоеми, често и доста далеч от тях – на няколко метра. Най-често гнезди в сред водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, реки, обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и равнинни дъбови, ясенови или брястови гори покрай реките. Обича и стари речни корита обрасли с тръстика или папур. Среща се дори около напоителни канали. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в сладководни езера, блата, мочурища, всякакви по размер язовири, реки, в бракични и солени езера. Подходящи гнездови местообитания за вида са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Зеленоглавата патица има твърде широк хранителен спектър включващ голямо разнообразие от растителни и животински храни. Семена и зелени части на околводни и сухоземни растения яде главно в есенно-зимния период и ранна пролет. Яде и различни видове висши водни растения. Понякога се храни и в житните и други (рапица, ориз) посеви, особено нощем. Животински храни яде повече през пролетта и лятото. Животинската храна включва двукрили (главно хирономиди) и техните ларви, едnodневки, ракообразни, бръмбари, водни кончета, ручейници, правокрили, миди (Cramp, Simmons (eds.), 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в цялата страна, докъм 1500 m н. в. Като гнездящ вид е многочислен и повсеместно разпространен из влажните зони (Янков ред., 2007). В крайдунавските влажни зони за периода 2006-2014 г. числеността е определена на около 84-148 двойки, като това не включва гнездящите двойки в крайречните гори и в затоните по островите (Shurulinkov et al., 2019). Посочена е положителна тенденция в числеността. Според Докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация в страната се оценява на 2500-4500 двойки без ясно изразена тенденция и със стабилна численост и разпространение.

Зеленоглавата патица зимува в цялата страна. Зимните концентрации често надхвърлят 2000-3000 инд. във водоеми като Атанасовското езеро, Шабленското езеро, ез. Дуранкулак, яз. Жребчево, яз. Огоста, яз. Горни Дъбник, ез. Сребърна, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец и др. Числеността на **зимуващите** у нас зеленоглави патици според Докладването по чл. 12 е между **30000 и 80000 индивиди**. Няма ясна тенденция, числеността е стабилна, а в дългосрочен план – флукутираща.

По време на миграция зеленоглавите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според Докладването по чл. 12 понастоящем **миграционната численост** на вида е в рамките на **5000-10000 индивиди**. Тази численост е твърде занижена, особено на фона на зимната численост, която нерядко не е максималната сезонна численост за страната. Специални проучвания по този въпрос за броя на мигриращите зеленоглави патици у нас не са провеждани.

При Докладването по чл.12 не са посочени заплахи за вида по време на гнездовия период. Всъщност за вида отрицателно действащи фактори са отводняването на влажни зони, черпенето на водни ресурси за напояване, речните корекции и дигирането на реките, резките промени в нивото на язовири, вътрешни реки и р. Дунав в резултат на работата на хидротехнически съоръжения, безпокойството в местата за гнездене и браконьерския отстрел. Хабитатите на вида са застрашени и от палене на пожари. Крайречните гори често са подложени на интензивна сеч.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. единствените посочени заплахи за вида по време на миграция и зимуване са екстракцията на нефт и газ и промяната предназначението на земите. Първата от тези заплахи не съществува на наша територия. Втората е свързана със загубата на разливи, рибарници и някои земи на Черноморието като хабитати на вида. Освен това следва да се отбележат прекомерният отстрел, браконьерството, безпокойството в местата за хранене и почивка от страна на ловците, тежките зимни условия.

Видът се среща в 82 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях в 9 зони е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ (постоянен) и мигриращ. **Гнездящата популация** се оценява на **5-9 двойки**, което представлява **0,2 %** от национална гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Мигриращата популация се оценява на **15-100 индивиди**, което представлява **0,3-1%** от националната мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът не е посочен (Костадинова, Граматиков, 2007). По време на теренните проучвания видът е отчетен през месец февруари 2022 г. с 73 инд., през април – 25 инд., а през май – 9 инд. Данните от БДЗП (SmartBirds) показват, че видът е отчетен през периода 2018-2022 г. през четири месеца: януари – 66 инд., февруари – 10 инд., март – 4 инд. и април – 14 инд., общо – 94 инд. Данните на ИАОС от мониторинга на вида в зоната през 2020 г. показват, че са наблюдавани 13 дв. и общо 174 инд., през март са наблюдавани общо 53 инд.

По време на среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. видът е отчетен на 12 места с численост между 2 и 2206 инд. В участъка между с. Звъничево и гр. Първомай численостите на зимуващите индивиди е между 2 и 2206, а в участъка между гр. Първомай и гр. Свиленград – 2-293 инд. За съжаление липсва подробна информация

каква част от тези птици зимуват в рамките на ЗЗ „Марица-Първомай“, тъй като двата участъка в своята цялост попадат много извън зоната.

Констатирани заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на ЗЗ, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за почивка и хранене.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 5	Минималната целева стойност е определена от СФ. Предлагаме максималната численост да се промени на 13 дв. на база на данните от мониторинга в зоната от 2020 г. (данни ИАОС).	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 5 гнездящи двойки.												
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 15	Целевата стойност е определена на база СФ, тъй като се потвърждават от другите данни посочени в т. 4.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 15 инд.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида в зоната	ha	най-малко 1381	Най-често гнезди в сред водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, реки, обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Обича и стари речни корита обрасли с тръстика или папур. Определена на база на % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела в зоната.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер най-малко 1381 ha.												
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнореломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr><th colspan="2">Екологично състояние</th></tr> <tr><td style="width: 10px;">1</td><td>Отлично</td></tr> <tr><td style="width: 10px;">2</td><td>Добро</td></tr> <tr><td style="width: 10px;">3</td><td>Умерено</td></tr> <tr><td style="width: 10px;">4</td><td>Лошо</td></tr> <tr><td style="width: 10px;">5</td><td>Много лошо</td></tr> </table> степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и	Екологично състояние		1	Отлично	2	Добро	3	Умерено	4	Лошо	5	Много лошо	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние																
1	Отлично															
2	Добро															
3	Умерено															
4	Лошо															
5	Много лошо															

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се промени максималната численост на 13 дв. на база на данните от мониторинга в зоната от 2020 г. (данни ИАОС). Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната, тъй като 13 дв. са 0,3% от националната гнездяща популация.

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			p	5	13	p		G	C	B	C	C		
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			c	15	100	i		G	C	B	C	C		

Специфични цели за A060 *Aythya nyroca* (белоока потапница)

1. Код и наименование на вида

A060 *Aythya nyroca* (белоока потапница)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 38-42 cm, размах на крилата: 60-67 cm. В брачно оперение мъжките са изцяло с тъмно-кестеняво оперение, по-тъмно по гърба. С бяло подопашие и бяло око. Женските са тъмнокафяви с червеникав оттенък на главата. Бяло подопашие. Окото е тъмно. При младите оперението е като възрастните женски, с тъмно око, но побито кафяв цвят на оперението и по-малко бяло подопашно петно (Svensson et al., 2009; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящ, мигриращ и рядко зимуващ вид за страната. Сезонни прелети извършва от септември до ноември и от началото на февруари до средата на април. Предпочита сладководни езера и блата с много тръстика, камъш и подводна растителност. По време на прелет се задържа по различни водоеми, предимно по откритите водни пространства. Някои двойки мътят и в малки заблатени участъци, стари корита и устия на реки. Гнезди сред гъсти тръстикови масиви, върху натрупани стари стебла от тръстика, върху плаващи острови, на брега на водоемите и рядко в хралупи. Гнездото е покрито със сухи растения и пух. Снася между 4 и 14 яйца, но най-често техния брой е 7-9. Снася в края на април и през май, мътенето продължава 25-27 дни. През зимата белооката потапница се среща рядко, основно във влажни зони по Черноморското крайбрежие (езера), по р. Дунав и не замръзващи язовири във вътрешността на страната (Нанкинов и др., 1997; Чешмеджиев, Петков, 2014).

Обитава предимно по-плитки рибарници, блата и микроязовири с мозаечно разположена растителност или големи тръстикови масиви с малки водни огледала и канали, с полегати брегове и тинести плитчини и хидрофитна растителност. В България видът гнезди в различен тип еутрофни водоеми със средна дълбочина 1–1.5 м, често в

напреднал етап на сукцесия, с проективно покритие на хигрофилната и хидрофитна растителност около 65% от площта на водоема. В повечето случаи в близост има друга, често по-голяма влажна зона (обикновено река), която предоставя допълнителни възможности за обитаване по време на прелета, служейки и като естествен миграционен коридор. Преобладаващите основни хигрофилни растителни видове в гнездовите местообитания са *Phragmites australis*, *Typha angustifolia*, *T. latifolia*, *Bolboschoenus sp.*, *Schoenoplectus sp.*, *Carex sp.*, *Juncus sp.*, *Vetomus umbelatus* и др., като от особена важност за гнезденето са смесените съобщества на тези видове, които се заемат от вида с предпочитание поради разнообразието в микро местообитанията при тях (Големански и др. (ред.), 2015; Чешмеджиев, Петков, 2014). По време на миграции се среща в разнообразни влажни зони. При зимуване обитава езера, язовири и малки морски заливи по Черноморското крайбрежие. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150 (Кавръкова и др., 2009).

Белооката потапница се счита за предимно растителнояден вид. При анализ на стомашно съдържание са установени различни растения и водорасли. Освен растения в хранителния спектър влизат и много насекоми и други безгръбначни животни, както и дребни гръбначни – безопашати земноводни (*Anura*) и риби (*Pisces*). Дълбочината, на която се храни видът варира от 0.30 м до 3.50 м (Чешмеджиев, Петков, 2014).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото белооката потапница е описвана като един от най-многобройните видове от семейство Патицови (*Anatidae*) и едва през 1994 г. е включена в списъка на световно застрашените видове. От първите десетилетия на ХХ в. местообитанията на вида са подложени на системно унищожение поради пресушаване на влажните зони и превръщането им в обработваеми земи, а по-късно – и поради замърсяване на водите. Видът е бил ловен обект и ежегодно част от птиците са били отстрелвани. Това са основните причини за намаляването му както в световен мащаб, така и у нас (Чешмеджиев, Петков, 2014). Към момента разпространението на вида е групово и разпръснато, главно покрай р. Дунав и прилежащите райони на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Тракийската низина и Софийското поле. Най-значими гнездовища са ез. Сребърна, рибарници Хаджи Димитрово, Калимок, о. Персин, Дуранкулашкото и Шабленското езеро и Драгоманското блато. Разпространението се влияе силно от водното ниво в гнездовите водоеми, някои от които през отделни години пресъхват. Често при изчезване на дадено находище се появяват нови наблизко (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN европейската популация на вида е слабо засегнат LC (Least Concern) (2021), а в световен мащаб видът е почти застрашен – NT (Near threatened) (2019). Включен в Червената книга на България (2015) в категорията „Уязвим вид“-VU. Има SPEC 1 категория (Staneva, Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) **националната гнездяща популация** на вида се оценява на **120-400 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, M08, M07, J02, D03, F02, H01.

Зимуващата популация е оценена на **2-40 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е нарастваща.

Мигриращата национална популация е оценена на **320-4000 индивида**.

Видът се опазва в 45 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на **до 1 инд.**, което представлява до **2,5 %** от максималната национална зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима („C“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът е посочен със зимуваща численост 0-1 инд. (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). По време на теренните проучвания през февруари 2022 г. видът не е отчетен. Данните от БДЗП за периода 2018-2022 г. (SmartBirds) показват, че видът също не е наблюдаван в зоната през зимните месеци (декември-февруари). По време на среднозимните преброявания за периода 2017-2021 г. видът не е отчетен.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Целевата стойност е определена на база на СФ, тъй като няма по-нова информация за вида. Видът е рядък в ЗЗ и целевата стойност няма да бъде изпълнена редовно. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° C, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида.	При средни температури около 0° C или с отрицателен знак, поддържане на популация от най-малко 1 инд.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 1381	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 1381 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за вида зоната в размер от най-малко 1381 ha.						
Местообитани е на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнбеломорски район	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 степенна <table border="1" data-bbox="730 1823 1086 2051"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> скала:	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1- Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
(2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.			Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не се налагат промени в СФ за вида.

Специфични цели за A073 *Milvus migrans* (черна каня)

1. Код и наименование на вида

A073 *Milvus migrans* (черна каня)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm, размах на крилата: 165-175 cm. Възрастните са тъмнокафяви с дълги тесни крила, опашката е слабо връзана, много по-рядко равна или по изключение заоблена. Главата е белезникаво-сива, гърлото е белезникаво, а клюнът е черен. Восковицата и краката са жълти. Лети с плавни махове. Често се рее и прави широки кръгове. Отличава се от червената каня по слабо връзаната опашка, липсата на големи бели петна отдолу на крилата (не много сигурен диагностичен белег) и подробните размери (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездещо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид за страната. Пролетния прелет е от началото на март до средата на май. Есенният прелет е от началото на август до първата десетдневка на октомври (Симеонов и др., 1990). През размножителния сезон е най-често по р. Дунав и притоците му, поречието на реките Марица, Тунджа и техните притоци, Сакар, Дервентски възвишения. По време на скитания и миграции е отбелязвана навсякъде из страната, но по-значима е миграцията по Черноморското крайбрежие. Гнезди поединично или в разредени колонии до 30 двойки. Събира се на групи по време на хранене, скитане, почивка и миграция (Големански и др. (ред.), 2015). Обитава гори и групи дървета в големи речни долини, по Черноморското крайбрежие и край изкуствени водоеми. През зимата се среща и в открити пространства в равнини (Симеонов и др., 1990). Гнезди в алувиални и много влажни гори и храсталаци и широколистни листопадни гори, по-рядко – в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, обикновено в близост до по-големи реки и други влажни зони. Използва стари гнезда на мишелови (*Buteo buteo*) или гарвани (*Corvus corax*). Повечето двойки имат няколко алтернативни места за гнездене (Cramp, Simmons, 2004; Янков (отг. ред.), 2007). Средната гнездова плътност на вида варира между 1 и 20 двойки/100 km² (Maciejowski et al., 2021). Според едно изследване в южна Испания (Tanferna et al., 2013) средната територия на отделните индивиди е 153.3 km². Гнездящите мъжки и женски индивиди

предпочитат влажни зони, горско-земеделски местообитания и храсталаци. Подходящи местообитания за гнездене според Директивата за хабитатите вероятно са 91E0, 91F0 (може би и други широколистни гори); открити местообитания за търсене на храна – естествени и полуестествени тревни формации и обработваеми зони (Кавръкова и др., 2009).

Полифаг, храни се с мърша, често отнема плячката на други птици, лови насекоми и дребни гръбначни животни (Големански и др. (ред.), 2015). В стомашното съдържание на български птици са установени: сива полевка, обикновена горска мишка, белокоремна белозъбка, водна жаба, зелен гушер, торен бръмбар, бръмбар бегач и др. (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Групирано основно по поречията на големите реки и притоците им – р. Тунджа, р. Марица, р. Дунав, р. Арда, по-разпръснато в Лудогорието и суходолията в Добруджа и др. С най-плътно разположени находища в района между Източните Родопи, Източна Стара планина и Странджа, където има няколко по-големи реки, над 1000 микроязовира, няколко язовира и други водоеми. Почти напълно отсъства от Западна България и Черноморското крайбрежие (Янков (отг. ред.), 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 3 категория (Staneva, Burfield, comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **140-170 двойки**. Според Докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост. Краткосрочна тенденция е докладвана като стабилна, а дългосрочната е намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A04, D02, F03, G01, D06.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.), **мигриращата национална популация** е оценена на **800-900 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, B02, F03, F26, D06.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.), **зимуващата национална популация** е оценена на **50-100 индивида**. Не е докладван като зимуващ при Докладването за периода 2008-2012 г.

В Червена книга на България (Големански и др. (ред.), 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: интензивното земеделие (A02, A03, A07, A09), сблъсъкът с електропроводи (D06), добивът на инертни материали и дървесина по поречията на реките (C01, B02, B05, B06, B10); отравянето (G13), браконьерският отстрел (G10), индустриалното и битовото замърсяване на почвите и водите (J01, F12, F13, F16).

Видът се опазва в 63 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и преминаващ. **Гнездовата популация** се оценява на **1 двойка**, което представлява **0,6-0,7%** от националната гнездова популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според данните за ОВМ „Марица-Първомай“ – предшественик на настоящата зона, видът се посочва като гнездящ, с численост 1 двойка (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007).

В SmartBirds е регистрирано наблюдение на постоянна гнездова територия на вида през 2020 г., а през 2022 г. на същото място, отново през гнездовия период, е установен 1 екз. на 15.06.

В платформата eBird са регистрирани множество наблюдения на мигриращи над зоната черни кани през 2022 г. – общият брой на установените мигриращи индивиди през пролетта е 13 инд., а през есента – 18 инд. В тази платформа има и две по-ранни наблюдения на вида – 1 инд. на 28.06.1995 г. и 1 инд. на 01.05 1999 г.

По време на полевите проучвания през 2022 г. видът е наблюдаван в зоната 4 пъти в гнездови хабитат през май – 2 наблюдения на 26.05. и 2 наблюдения на 27.05.

Като основни потенциални заплахи за вида могат да бъдат посочени сечите в горските територии, безпокойството по време на гнездовия период, прекомерната употреба на пестициди и други химикали, както и токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой индивиди	най-малко 1	Целевата стойност е определена от данните в СФ, както и актуалните наблюдения на вида в зоната. Целесъобразно е в зоната да се извърши мониторинг за да се установи точната численост на вида.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер най-малко от 1 дв.
Местообитание на вида: площ на подходящи гнездови местообитания	ha	най-малко 1150	Гнезди в разредини широколистни, смесени и иглолистни гори и в крайречни гори, най-вече високостъблени. Определена на база на % участие на горските местообитания в зоната: N16-Широколистни листопадни гори. Запазване най-вече на високо стъблените гори в зоната.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания за гнездене в зоната в размер от най-малко 1150 ha
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 1840	Площта е определена на база на % участие на подходящите хранителни местообитания в зоната: N08, N09, N10, N15 и N21.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 1840 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания	% екстензивно управлявани пасища и	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100%

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	ливади, като част от хранителното местообитание на вида	местообитание на вида се управляват екстензивно	земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A075 *Haliaeetus albicilla* (морски орел)

1. Код и наименование на вида

A075 *Haliaeetus albicilla* (морски орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 80-85 cm и размах на крилата – 215-225 cm. Едър орел с широки дълги крила. Горната страна на тялото е сиво-кафява, а главата и шията – светложълти. Опашката е къса, слабо клиновидна, при възрастните е бяла, а при младите – тъмна. При полет първостепенните махови пера са разтворени като пръсти. Среща се поединично или на двойки, често в близост до водоеми (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Постоянен вид, със зимуващи предимно млади птици от по-северни райони (делтата на р. Дунав). От началото на 90-те години на миналия век се наблюдава бавно възстановяване на популацията, най-вече по р. Дунав (сега има най-малко 12 двойки, 6 от които на българска територия). По Черноморското крайбрежие засега има само 3 двойки. Новост е задържането на двойка във вътрешността на страната при яз. „Ивайловград“ (Големански и др. (ред.), 2015). Общата численост на гнездящите и потенциално гнездещи двойки е 23, като по Дунавското крайбрежие са 11 дв., а в Тракия и Източните Родопи – 9 дв. (Todorov et al., 2015). През зимата числеността се увеличава за сметка на скитащи и разселващи се млади птици основно от делтата на р. Дунав и се колебае вероятно между 30 и 40 индивиди. През януари 2005 г. по р. Дунав между Сомовит и Силистра са отбелязани 25 птици. Двойката има няколко гнезда, построени главно на бяла топола, които сменя през отделните години (Големански и др. (ред.), 2015). В Дунавската делта (Sándor et al., 2014) е установена гнездова плътност от 0,048 дв./km². В Германия териториите на птиците варират между 2,7 и 669,7 km² (Krone, Treu, 2018).

Крайбрежия на морета, реки и езера, богати на риба и водоплаващи птици, с високи и удобни за гнездене дървета при надморска височина от 0 до 140 м. През зимата обитава и места около изкуствени водоеми – язовири, рибарници и др. Подходящи

местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0, 92A0, а за търсене на храна – 3130, 3140, 3150, 3160, 1110, 1130, 1150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с риба, водоплаващи птици, дребни бозайници и др. (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С отделни гнездовища, съсредоточени покрай р. Дунав и по Черноморското крайбрежие, а отделни находища – и по долното течение на р. Арда. Част от двойките по Дунавското крайбрежие през отделни години гнездят на румънския бряг. В редица квадрати установен с ниска степен на достоверност за гнездене и вероятно се касае за скитащи или не гнездящи индивиди (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 1 Рядък. Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ VU (Vulnerable).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **23-45 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е увеличаваща се. Посочените са следните заплахи и влияния: A02, B02, B03, C03, D02, E01, F03, H01, J03, L07.

Зимуващата популация е оценена на **20-35 индивида** (за периода 2013-2018 г.). Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е увеличаваща се. Тук са посочени същите заплахи както при гнездовата популация.

Мигриращата национална популация е оценена на **10-40 индивида** (за периода 2001-2018 г.). Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: C03, D02, E01, F03, D06.

Видът се опазва в 50 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно Стандартния формуляр за данни (СДФ) видът се опазва в зоната като гнездящ.

Гнездовата популация е с численост **0-2 двойки**, което е **4,44-8,7%** от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни на БДЗП, през 2022 г. видът е установен да гнезди на територията на 33 „Марица - Първомай“, като това е първото сигурно гнездене на вида по поречието на р. Марица в последните 100 г. ([линк](#)).

В платформата SmartBirds има две наблюдения на вида – 2-годишен индивид е наблюдаван на 14.01. 2018 г., а на 19.06.2021 г. е наблюдаван 1 индивид.

В платформата eBird са регистрирани 5 наблюдения на морски орел на територията на зоната: 1 инд. е наблюдаван на 28.12.2020 г. до яз. Плодовитово, а останалите 4 наблюдения са през 2022 г. когато видът е регистриран на 31.01, 21.09. и 28.12.2022 г.

Видът е наблюдаван двукратно по поречието на р. Марица в района на зоната и по време на среднозимното преброяване на водолюбивите птици – през януари 2017 г. и 2018 г.

По време на полевите проучвания през 2022 г. видът не е наблюдаван в зоната.

Извън размножителния период обичайно поведение на младите и възрастните птици е да скитат по поречието на реките в търсене на храна, като това често са местата, където има струпване на водолюбиви птици, които са и потенциална плячка.

Като основни потенциални заплахи за морския орел могат да бъдат посочени изсичането на крайречни гори, безпокойството по време на гнездовия период, както и токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	През 2022 г. на територията на зоната е регистрирано първото сигурно гнездене по поречието на р. Марица	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 1150	Изчислена въз основа на % участие на местообитание N16 – широколистни листопадни гори в рамките на зоната. Особено важно е запазването на подходящи за гнездене биотопни дървета.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 1150 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1380	Определена въз основа на % от общата площ на местообитания N06-Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода), където се очаква да има струпване на водолюбиви птици (плячка).	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 1380 ha

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A080 *Circaetus gallicus* (орел змияр)

1. Код и наименование на вида

A080 *Circaetus gallicus* (орел змияр)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 62-68 cm. Размах на крилата: 185-195 cm. Едра хищна птица с дълги и широки крила и голяма глава. Опашката е дълга с няколко тъмни напречни препаски. Гръбната страна на тялото тъмна, а долната бяла с тъмни напетнявания по гушата и гърдите. При някои млади индивиди отдолу липсват напетняванията и гушата също е по-светла, поради което изглеждат изцяло бели. Среща се поединично или на двойки. При ловуване често зависи във въздуха (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

За България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ. Гнезди по дървета, основно широколистни (Големански и др. (ред) (2015); Симеонов и др., 1990). Орелът змияр е прелетен вид с разтеглена във времето миграция, но с най-голям брой прелитащи индивиди през септември и април. Пролетната миграция започва от средата на март и

продължава до средата на май, а есенната – от втората половина на август до края на октомври. По време на есенна миграция през България са установени да прелитат поне 1100 орли змияри (2012 г.), от които 250 – при Атанасовско езеро (Матеева, Янков, 2013).

Гнезди в стари разредени широколистни и рядко в иглолистни гори с малки поляни в близост до сухи пустеещи терени, ерозирани склонове, пасища, ливади. Откритите местообитания се използват за търсене на плячка, а в горите видът гнезди. По време на миграция се среща и в открити обработваеми площи с единични дървета в равнини (Симеонов и др., 1990).

Характеристики на гнездовото местообитание по данни от ареала на вида извън България: широколистни, иглолистни или смесени гори с дървета на възраст по-голяма от 80 години, с южно изложение; горските участъци трябва да са с площ по-голяма от 0,1 ha и гъстотата на дърветата да не е голяма (около 146 дървета на 0,4 ha); 12,7 m средна височина на дърветата, където се разполагат гнездата; повече от 40 cm дебелина на ствола на дърветата, измерена на височината на гърдите. Разстоянието между две активни гнезда е 2 km. В територията на гнездото трябва да се намират и подходящи места за търсене на храна. Характеристики на мястото за хранене: открити местообитания – сухи тревисти места, пасища, обработваеми земи с площ повече от 0,5 ха, където видът ловува влечуги, с които се изхранва (Barrientos and Arroyo, 2014; Vlachos and Parageorgiou, 1994; Bakaloudis et al., 2001; Bakaloudis, 2009; Cauli et al., 2021). В редица европейски държави е отчетена различна гнездова плътност: в Гърция в гората Дада е установена гнездова плътност от 5,9-7,3 дв./100 km² (Vlachos, Parageorgiou, 1994); в Южна Македония е установена гнездова плътност от 1 дв./20,3 km² (Velevski, Grubač, 2008); в Испания – 11,8 дв./100 km²; в Италия – 2,1 дв./100 km².

Храни се предимно със змии, гущери и жаби, по-рядко с дребни бозайници и насекоми (Симеонов и др., 1990).

3.Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово в цялата страна, по-плътно в откритите, сухи и богати на влечуги райони. Основно в хълмистите и нископланински части на страната – Източните Родопи, Сакар, Дервентски възвишения, Странджа, Средна гора, Източна Стара планина, Предбалкана, Лудогорието. Единични двойки са регистрирани и в по-високите планини и равнините – Рила, Пирин, Западните гранични планини, Тракийската низина, Дунавската равнина (Янков (ред.), 2007; Големански и др. (ред) (2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България със статус „заstraшен“ VU (Vulnerable).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация **между 300 и 450 двойки**. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са увеличаващи се. Посочени са следните заплахи: B02, G05.

Мигриращата популация е оценена на **600-1500 индивида**. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: F03, B02, D06.

В Червената книга (2015) като отрицателно действащи фактори са посочени едромашабното залесяване, голата сеч и пожарите; добиване на птици за изготвяне на препарати; смъртност, причинена от сблъскване с електрически стълбове и електропроводи, пряко преследване, безпокойство.

Видът се опазва в 50 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като гнездящ. Гнездящата популация се оценява на **1 двойка**, което представлява **0,2-0,3 % от националната гнездяща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според данните за ОВМ „Марица-Първомай“ – предшественик на настоящата зона, видът се посочва като гнездящ, с численост 1 двойка (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007).

В платформата SmartBirds има 2 наблюдения на вида през миграционния период – 1 инд. на 20.08.2018 г. и 1 инд. на 06.09.2018 г., както и две наблюдения през гнездовия период – 1 инд. на 31.05.2022 г. и 1 инд. на 17.06.2022 г. В платформата eBird е регистрирано едно наблюдение на орел змияр в зоната през размножителния период - 1 инд. на 08.08.2022 г., както и множество наблюдения на ловуващи птици в района на с. Добри дол. В тази платформа са регистрирани и наблюдения на мигриращи индивиди – 1 инд. по време на пролетната миграция и 4 наблюдения на общо 6 екз. през есента на 2022 г.

По време на полевите проучвания през 2022 г. един ловуващ индивид е регистриран на 06.04.2022 г. в зоната.

Като основни заплахи за вида могат да бъдат посочени изсичането на крайречни гори, безпокойство през периода на размножаване, интензификация на земеделието, прекомерна употреба на пестициди, токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Числеността е определена на база на настоящия СФ и данни за актуални наблюдения на вида през гнездовия период.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 двойка.
Популация: Размер на миграционната популация	Брой индивиди	Неопределена	Видът е наблюдаван по време на миграция, но е необходимо да се установи точната численост	Междинна цел 2027 г.: проучване на числеността на мигриращите през територията на зоната индивиди
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 1500	Площта включва подходящите хранителни местообитания на вида – N08, N09, N10.	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 1500 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящото гнездово местообитание	ha	Най-малко 1150	Изчислена въз основа на % местообитание N16 – Широколистни листопадни гори в рамките на зоната.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание в размер най-малко 1150 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Поради редовните наблюдения на вида по време на миграция, предлагаме видът да се добави като мигриращ в СФ с неопределена численост.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			r	1	1	p		G	C	A	C	C
B	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			c			i	P	DD	C	A	C	C

Специфични цели за A402 *Accipiter brevipes* (късопръст ястреб)

1. Код и наименование на вида

A402 *Accipiter brevipes* (късопръст ястреб)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 30-37 cm. Размах на крилата: 63-76 cm. Подобен на малкия ястреб, но за разлика от него има черни върхове на крилата, които го правят лесен за определяне. Ирисът е тъмен, бузите също. Има полов и възрастов диморфизъм. Младите са тъмнокафяви отгоре с леко по-тъмни върхове на крилата. Отдолу са с надлъжни капковидни ивици и петна по страните на тялото и отдолу по крилото. С ясна надлъжна ивица на гърлото (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

В България късопръстият ястреб е гнездящо-прелетен вид (Симеонов и др., 1990). Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Зимува в Африка.

Късопръстият ястреб се среща в разредени широколистни гори, зелесени речни долини, групи дървета сред открити пространства (Симеонов и др., 1990). Гнезди по дървета. Снася 2-5 яйца, като има едно поколение годишно през периода май-юли. Някои от предпочитаните местообитания са 91E0, 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с дребни пойни птици, мишевидни гризачи, гущери и насекоми.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е с ясно изразена привързаност към речни долини, която определя цялостното му разпространение в страната (Янков, (ред), 2007). У нас се среща основно по поречието на големите реки – Арда, Марица, Тунджа, Струма, Дунав, техните притоци и по Черноморието.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на късопръстия ястреб според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2021). Видът е включен в СПЕС 2. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005-2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **190-470 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) – нарастваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001-2018 г.) е оценена на **1100-1200** индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, B02, F03, D02 и A08.

Видът се среща в 62 зони от мрежата Натура 2000 в България, като от тях в 1 зона е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като гнездящ. Гнездящата популация се оценява на **4 двойки**, което представлява **0,9-2,1% от националната гнездяща популация** (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

През гнездовия период на 2020 г. има една регистрация на вида на територията на зоната (данни, предоставени от ИАОС). В платформата SmartBirds има две наблюдения на вида – 1 инд. през май 2020 г. на 2 инд. през юли 2022 г. В платформата eBird са въведени 7 наблюдения на късопръст ястреб през размножителния период: 1 инд. през 2006 г., 1 инд. през 2007 г., 1 инд. през 2013 г. и 2 наблюдения на ловуващи мъжки през 2022 г. В eBird видът е регистриран и по време на миграция – 2 наблюдения на съответно 1 и 4 инд. през септември 2022 г.

По време на полевите проучвания в зоната през 2022 г. видът е регистриран неколккратно през месец май – две наблюдения на единични птици и едно наблюдение на група от 5 индивида.

Като основни заплахи за късопръстия ястреб могат да бъдат посочени изсичане на крайречни гори, безпокойство през периода на размножаване, интензификация на земеделието, прекомерна употреба на пестициди, токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 4	На база на данните от СФ и актуалните наблюдения на вида в зоната	Поддържане на популацията в размер най-малко 4 двойки.
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 2993	Площта е изчислена на база на подходящите хранителни местообитания на вида – N08, N09, N10, N15, N16, N21.	Поддържане на подходящи хранителни местообитания в размер най-малко 2993 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящото гнездово местообитание	ha	Най-малко 1151	Изчислена въз основа на % местообитание от широколистни листопадни гори (N16) в рамките на зоната. В СФ не е изрично посочена площта на местообитание N20 (горски култури – тополи и др.), което също се явява важно за вида.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание в размер най-малко 1151 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона СФ

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A898 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

1. Код и наименование на вида

A898 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 35-37 cm, размах на крилата: 60-65 cm. *Мъжки*. Горната страна на тялото тъмносива, по тила бели основи на перата, ушите и страните на гушата ръждиви. Гърдите, корема и гащите изпъстрени с ръждиви напречни препаски. *Женски*. Горната страна на тялото сиво-кафява. Тилът тъмнокафяв с бели петна, над очите бяла „вежда“. Долната страна на тялото бяла, по гушата с тъмни надлъжни резки, а останалата част с тъмнокафяви напречни препаски. И при двата пола клюнът е тъмносив с черен връх. Восковицата и краката светложълти. Ирисът е тъмножълт (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

В България видът е постоянен, прелетен и зимуващ. Понастоящем през гнездовия период се среща почти в цялата страна; с най-висока численост в планините и предпланините (Стара планина, Пирин, Славянка, Витоша) и Черноморското крайбрежие. По-рядък е в равнините и низините. Числеността на гнездящата популация в България нараства, като оценките на различните автори са разнообразни. Зимуващата популация се оценява на 2000-5000 птици (Големански и др. (ред) (2015)). Гнездовият период започва в края на април и началото на май. Гнездото си прави по единични дървета в открити пространства, покрайнини на гори, групи дървета в сухи дерета и край обработваеми площи (Симеонов и др., 1990).

През размножителния период обитава основно широколистни, смесени и иглолистни гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, по-рядко – ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации, а също в градски паркове и градини или други гористи части на градове, села. По време на миграции и през зимата се среща в хълмисти райони, открити полета, обработваеми площи, паркове, покрайнини на селища (Симеонов и др., 1990; Янков, (ред), 2007).

Предимно орнитофаг. Ловува дребни птици до 120 g, обикновено до 7 km от гнездото. Малкият ястреб не извършва селекция при ловуване, преобладават жертвите, които имат най-висока плътност (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово на почти цялата територия на страната с изключение на някои земеделски райони. По-плътно в гористите части, особено в планините, полупланинските и хълмисти райони, но и в Лудогорието и дори в Добруджа (където гнезди в полезащитните пояси и суходолията). Относително ограничено разпространен по Дунавското крайбрежие и поречията на някои от големите реки, където вероятно е заместен от *Accipiter brevipes*. Като цяло плътността по-висока в планинските и полупланинските райони на Рила, Пирин, Родопите, Стара планина и Предбалкана (Янков, (ред), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа (2020), а и за целия свят (2021) видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма СПЕС категория. Включен в Червената книга на Р България (2015) със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.) видът се опазва като гнездящ с популация между 1000 и 2300 двойки. Краткосрочната популационна

тенденция (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Малкият ястреб се опазва също така и като **мигриращ** вид с численост **1000-2200 индивида**. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, B02, F03, D02.

Видът се опазва в 87 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 8 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като **зимуващ** с численост до **5 индивида** (категория C). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В платформата SmartBirds има 4 наблюдения на вида: 1 наблюдение през гнездовия период (1 инд. през юни 2021 г.), две набл. през октомври по време на миграционния период (2 инд. през 2019 и 2 инд. през 2021 г.), както и едно наблюдение през зимата (януари 2020 г.).

В платформата eBird са въведени голям брой наблюдения на вида в зоната: **през размножителния период** на 2022 г. – 5 набл. на единични птици, **по време на миграция**: 20 набл. на общо 44 инд. (пролетна миграция 2022 г.) и 38 набл. на общо 45 инд. (есенна миграция 2022 г.), **по време на зимуване** - 13 набл. на общо 15 индивида през 2021 г., 31 набл. на общо 33 инд. през 2022 г., както и 14 набл. на общо 16 инд. през м. януари 2023 г.

По време на полевите проучвания в зоната през 2022 г., видът е регистриран два пъти през месец април – две наблюдения на единични птици, както и веднъж през февруари 2022 г.

Като основни заплахи за малкия ястреб могат да бъдат посочени изсичането на крайречни гори, безпокойство през периода на размножаване, интензификация на земеделието, прекомерна употреба на пестициди, токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Неизвестна	На база на актуалните наблюдения на вида по време на размножителния период може да се предположи, че видът се размножава в зоната	Междинна цел до 2027 г.: Извършване на проучване с цел установяване на броя на гнездящите двойки в зоната
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 5	Множеството актуални наблюдения на вида през зимата налагат прецизиране на броя на зимуващите индивиди в СФ	Поддържане на зимуващата популация от най-малко 5 инд.
Популация: Размер на миграционната популация	Брой индивиди	Най-малко 60	Заложения минимален брой индивиди е базиран на актуалните наблюдения на числеността на вида по времена пролетна и есенна миграция. Тъй като тези наблюдения не са	Поддържане на мигриращата популация в размер на най-малко 60 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			методични и ежедневни, може да се предположи, че реалният брой на мигриращите индивиди е по-голям. Извършване на проучване с цел прецизиране на броя на мигриращите индивиди в зоната	
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 2993	Площта е изчислена на база на подходящите хранителни местообитания на вида – N08, N09, N10, N15, N16, N21.	Поддържане на подходящи хранителни местообитания в размер най-малко 2993 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящото гнездово местообитание	ha	Най-малко 1151	Изчислена въз основа на % местообитание от широколистни листопадни гори (N16) в рамките на зоната.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание в размер най-малко 1151 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Въз основа на актуалните данни за наблюдения на вида в 33 BG0002081 „Марица - Първомай“ по време на гнездовия период и миграция, предлагаме следните промени в СФ:

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A086	<i>Accipiter nisus</i>			c	60	100	i		G	C	B	C	C
B	A086	<i>Accipiter nisus</i>			r	1	2	p		G	C	B	C	C
B	A086	<i>Accipiter nisus</i>			w	5	10	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A085 *Accipiter gentilis* (голям ястреб)

1. Код и наименование на вида

A085 *Accipiter gentilis* (голям ястреб)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-55 cm. Размах на крилата: 150-160 cm. Мъжките тежат между 630-1100 g, а женските между 860-1360 g. Възрастните птици отгоре са тъмносиво-кафяви с белезникави вежди и светло петно на тила, отдолу са сиви с тесни черни препаски. Ирисът е оранжев при мъжките и жълтеникав при женските. При младите гърбът е кафяв с белезникави ръбове на перата; оперението отдолу е кремаво до ръждиво-кафяво с удължени по-тъмни пера. Крилата са къси и широки. Първостепенните махови пера са разтворени като пръсти. Опашката дълга, а подопашката – бяла. Когато е кацнал изглежда гърбав. От другите видове ястреби се

отличава по големина, заобленият край на опашката и S-овидния заден ръб на крилата при полет (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. През есенно-зимния период се среща до горната граница на гората. След 1985 г. е „твърде рядък“ с численост не по-голяма от 100 двойки (Симеонов и др., 1990). В много райони се наблюдава намаляване на броя на гнездящите двойки. Размножителният период започва през март – началото на април. Строи големи гнезда, но използва и стари гнезда на други хищни или на вранови птици. Обикновено всяка двойка има по 2–3 гнезда в гнездовата си територия, които птиците използват през различни години (Големански и др. (ред.), 2015).

Високостъблени гори в планините и равнините, крайречни гори; стари паркове в градската и крайградската зона. В много райони на България гнезди в иглолистни култури, които сега са едно от типичните размножителни местообитания на вида. Нерядко гнездата се намират близо до селища (Големански и др. (ред.), 2015). Според Симеонов и др. (1990) видът обитава разредени широколистни, смесени и иглолистни гори, изпъстрени с обширни поляни в съседство с обработваеми площи и пустеещи земи и други открити пространства предимно в предпланини и планини. През есента и зимата се среща в културния ландшафт в равнини, обширни паркове, групи дървета и покрайнини на селища. В района на Абруцо (Италия) е установена гнездова плътност от 5.03 дв./100 km², като е отчетено равномерно разпределение на гнездата в изследваната територия. Местата, където са разположени гнездата се характеризират със следното: в относително широк диапазон на надморска височина; в участъци от стара букова гора; гнездата са разположени по северни и източни склонове; предпочита централните части на гората; гнездата са разположени в долната част на короната на дърветата. Според авторите за запазване на вида е необходимо да се поддържат високостъблени гори. Подходящи местообитания за гнездене на вида са 9110, 9130, 9150, 9180, 91E0, 91F0, 91S0, 91W0, 95A0 и др., за търсене на храна – открити и пустеещи земи и повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009), а също градски и крайградски зони, покрайнини на села.

В България в хранителни остатъци са установени 42 компонента, като бозайниците са представени от 8 вида, сред които див заек, катерица, лалугер. Птиците са основна храна (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен с разпръснати единични гнездовища, по-групирани предимно в гористите планински и полупланински райони, също и в хълмистите равнини. Отсъства от някои равнинни райони с обширни земеделски площи поради липсата на подходящи горски местообитания (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа, а и за целия свят видът е LC (Least Concern). Няма SPEC категория. Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **560-970 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна. Не са посочени заплахи и влияния.

Мигриращата национална популация е оценена на **5000-6000 индивида** (за периода 2005-2018 г.). Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Краткосрочната и дългосрочната тенденции в развитието на популацията са стабилни. Не са посочени заплахи и влияния.

Видът се опазва в 40 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 3 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ (постоянен) и преминаващ. Гнездящата популация се оценява на **1 двойка**, което представлява **0,2-0,5% от националната гнездяща популация** (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Миграционната популация е оценена на **5 индивида**, което е **0,08-0,10%** от националната мигрираща популация (категория C). За размер и плътност на популацията – оценка „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В платформата SmartBird има едно наблюдение на вида – 1 инд. през октомври 2019 г. В платформата eBird е регистрирано едно наблюдение на голям ястреб в зоната през размножителния период - 1 инд. през 2007 г., както и 5 наблюдения на единични птици през есента и зимата (2 наблюдения през 2021 г. и 3 наблюдения през 2022 г.).

По време на полевите проучвания през 2022 г., един ловуващ индивид е регистриран на 05.04.2022 г. в зоната.

Като основни заплахи за големия ястреб могат да бъдат посочени изсичането на крайречни гори, безпокойство през периода на размножаване, интензификация на земеделието, прекомерна употреба на пестициди, токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 1	Целевата стойност е определена на база на актуални наблюдения на вида и стойността в СФ.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер най-малко от 1 дв. чрез поддържане на подходящите местообитания за вида в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 5	Целевата стойност е определена на база на актуални наблюдения на вида и стойността в СФ.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер най-малко от 5 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания за вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящото гнездово местообитание	ha	Най-малко 1151	Изчислена въз основа на % местообитание от широколистни листопадни гори (N16) в рамките на зоната.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание в размер най-малко 1151 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 2993	Площта е изчислена на база на подходящите хранителни местообитания на вида – N08, N09, N10, N15, N16, N21.	Поддържане на подходящи хранителни местообитания в размер най-малко 2993 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

1. Код и наименование на вида

A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-58 cm. Размах на крилата: 120-130 cm. Средно голяма хищна птица с широки, къси крила и къса закръглена опашка. Оперението е кафяво, като на горната страна еднообразно, а на долната е с белезникав или ръждив оттенък и пъстрини. Лети с плавни махове на крилата. Восковицата и краката са жълти (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

За България видът е постоянен и прелетен. Един от най-многобройните и широко разпространени видове хищни птици в страната. Размножителният период започва през април. Гнездото си строи по широколистни и иглолистни дървета на височина 6-20 m. Според Янков (ред) (2007) българската популация наброява 2500-4000 двойки, а според Нанкинов и др. (2004) – от 7000 до 11000 двойки. Видът е известен като далечен мигрант (главно подвидът *vulpinus*) и мигрант на къси разстояние, но на широк фронт, отчасти зимува в България (подвидът *buteo*). Мишеловът е най-многобройният мигрант сред хищните птици през периода 1979-2003 г. в Бургаския залив. Общата му численост варира между 7963 и 31746 индивида (средно 17739) (Michev et al., 2018). Пролетната миграция е интензивна през март, а есенната – през втората половина на октомври. Образува сравнително многочислени ята (300-400), сред които може да присъстват и други единични видове (тръстиков блатар, черна каня). Общо проучванията през 2011 и 2012 г. показват, че макар обикновеният мишелов да прелита над цялата страна, основната част от прелитащите птици се концентрират в източната част (Матева, Янков, 2013).

Обитава крайнини на широколистни, смесени и иглолистни гори с поляни, групи дървета сред открити пространства. Среща се до 1500-1977 m надморска височина (Симеонов и др., 1990; Янков (ред), 2007). Видът избира горски местообитания, които са отдалечени от асфалтирани пътища (1500 m), но пък са в близост до долини в пресечени ландшафти. Също така предпочита гнездата да са разположени в крайнините на горите, за да има поглед над заобикалящия ландшафт (Penteriani, 1997).

Подходящи местообитания за гнездене са крайнини на гори (9110-91CA), а за търсене на храна са открити пространства – ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се основно с бозайници (15 вида по данни от България), като доминират дребните гризачи – обикновена полевка, лалугер, горска полевка, горска мишка и др. От птиците (17 вида) най-често ловува обикновен скорец (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен на цялата територия на страната. Не е установен на места в равнинни безлесни райони с преобладаване на земеделски култури – локално в Дунавската равнина, Тракийската низина, Бургаската низина и др. Числеността му е относително равномерна, като е по-висока в предпланинските и хълмистите райони с по-голямо разнообразие на местообитания (комбинация от гори с ливади, пасища и обработваеми земи) (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020), също и за света (2021). Няма SPEC категория. Не е включен в Червената книга на Р България.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.) видът се опазва като **гнездящ** с популация **между 2400 и 4200 двойки**. Краткосрочната (2001-2018 г.) популационна тенденция е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Не са посочени заплахи и влияния.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) видът се опазва и като **мигриращ** с численост **между 36000 и 40000 индивиди**. Не са посочени тенденции в миграционната численост. Посочени са следните заплахи – промяна в земеделските практики (A02), провеждане на интензивна паша (A04), ловна дейност (F03) и други форми на превоз и комуникация (D06).

Числеността на зимуващите у нас птици от този вид не е проучена и зимуващата у нас популация не е обект на Докладването по чл.12.

Видът се опазва в 102 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 15 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ, преминаващ и зимуващ. **Гнездовата популация** се оценява на **6-14 двойки**, което представлява **0,1 - 0,6% от националната гнездяща популация** (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Зимуващата популация в зоната е оценена **до 20 индивида** (оценка „C“). Опазването на вида през периода на зимуване е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“), а общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Мигриращата популация не е оценявана (категория Р). За размер и плътност на популацията – оценка „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В платформата eBird са въведени голям брой наблюдения на вида в зоната (най-вече Stephen Mumford): **през размножителния период** на 2022 г. има множество данни за наблюдение на една двойка в района на с. Добри дол; **по време на миграция**: 25 наблюдения на общо 243 екз. (пролетна миграция 2022 г.) и 63 наблюдения на общо 159 екз. (есенна миграция 2022 г.); **по време на зимуване** - 8 наблюдения на общо 36 индивида през зима 2021/2022 г., 34 наблюдения на общо 102 екз. през зима 2022/2023 г. (до края на януари).

В платформата SmartBirds има 60 наблюдения на 67 екз.: 18 набл. на общо 19 екз. през 2020 г., 24 набл. на общо 24 екз. през 2021 г., 12 набл. на общо 18 екз. през 2019 г. Видът е регистриран редовно и по време на среднозимното преброяване на водолюбивите птици.

По време на полевите проучвания в зоната през 2022 г. са регистрирани 12 наблюдения на общо 14 екз. през месеците април и май, както и едно наблюдение на 1 инд. през февруари.

Като основни заплахи за обикновения мишелов могат да бъдат посочени изсичането на крайречни гори, безпокойство през периода на размножаване, интензификация на земеделието, прекомерна употреба на пестициди, токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

Въз основа на наличната информация (публикувана и непубликувана), както и предпочитанията на вида към местообитанията смятаме за нужно посочената в СФ миграционна численост на вида в зоната към днешна дата да бъде актуализирана в размер на 300 индивида.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 6	Определена на база минималната стойност от СФ.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 6 двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивида	Най-малко 300	Предложената стойност е изчислена на база наличните данни в eBird в рамките на една календарна година на територията на зоната. Нужно е да се извърши целенасочен мониторинг за прецизиране на числеността на мигриращата популация на вида в зоната.	Поддържане на мигриращата популация на вида в размер на най-малко от 300 инд.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивида	Най-малко 20	На база на числеността в СФ. Актуалните данни не дават причина за промени в СФ, но по всяка вероятност числеността на вида през зимата е по-висока.	Поддържане на минимум 20 индивида, зимуващи на територията на зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 1151	Изчислена въз основа на % местообитания N16 от СФ.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 1151 ha.
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 8059	Включва % местообитания N08, N09, N10, N12 и N15 от СФ.	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 8059ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за миграционната численост на вида, предлагаме да се заложи минимална численост от 300 индивида.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			p	6	14	p		G	C	B	C	C
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			w		20	i		G	C	B	C	C
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			c	300	300	i		M	C	B	C	B

Специфични цели за A088 *Buteo lagopus* (северен мишелов)

1. Код и наименование на вида

A088 *Buteo lagopus* (северен мишелов)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-58 cm. Размах на крилата: 135-145 cm. По размери е по-едър от обикновения мишелов. Отличава се от него по светлата долна страна на тялото с тъмни петна по гърдите и тъмните карпални петна. Опашката е бяла с широка тъмна ивица накрая. Честа каца на земята. Краката му са оперени до пръстите (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Прелетен и зимуващ вид за страната. Есенният прелет е от втората половина на октомври до края на ноември, а пролетният – през март. През зимата се срещат рядко единични екземпляри, по-многоброен е през по-студените зими. Среща се в равнини и предпланини в цялата страна до около 900 м.н.в. (Симеонов и др., 1990).

Обитава открити обработваеми и пустеещи площи с единични дървета и храсти, обширни речни долини, хълмисти обезлесени райони, разредени гори с обширни поляни. Подходящи местообитания по време на миграция и зимуване са обработваеми и пустеещи земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

В храната на северния мишелов у нас са установени 34 компонента. Бозайниците са представени от 9 вида – обикновена полевка, горска полевка, горска мишка. Птиците са основна храна – 18 вида, като най-често ловува яребица (Симеонов и др., 1990).

3. Природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа, също и за света. Не е включен в Червената книга на Р България.

Видът не се докладва по чл. 12 от Директивата за птиците.

Видът се опазва в 11 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ. За **зимуващата** популация в зоната липсват конкретни числови данни (оценка „DD“), но се среща в зоната (Категория Рядък - R), (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В платформата eBird са въведени 13 наблюдения (17 индивида) в зоната през зима 2021/2022 г., като е възможно част от тях да са на един и същ индивид. През зима 2022/2023 г. на територията на зоната видът е наблюдаван 5 пъти (до края на януари 2023 г.).

По време на полевите проучвания в зоната през 2022 г., видът не е регистриран.

Численостите на вида могат да варират в отделните години в зависимост от климатичните условия през зимата.

Като основни заплахи за северния мишелов са прекомерната употреба на пестициди, отстрелът, както и токовият удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Стойността е формирана на база на редовните наблюдения на вида през зимата през последните години. Целевата стойност няма да бъде изпълнена редовно и ще зависи най-вече от метеорологичните условия.	Поддържане на численост от минимум 1 зимуващ индивид
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 8059	Площта е изчислена на база на % местообитания N08, N09, N10, N12 и N15 от СФ.	Поддържане на подходящи хранителни местообитания с площ от най-малко 8059 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за редовните наблюдения на вида през зимата през последните години, предлагаме да се актуализира максималната численост на 2 индивида.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A088	<i>Buteo lagopus</i>			p		2	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

1. Код и наименование на вида

A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-65 cm, тегло: 590-1760 g, размах на крилата: 126-155 cm. (BWPI, 2006). Има три цветови фази на оперението – тъмна, светла и ръждива. Последните две се наблюдават основно у нас. Птиците от светлата фаза имат светложълто до жълтеникаворъждиво оперение. Ръждивите птици са по-тъмноръждивокафяви. При

всички опашката е светложълта, белезникава, едноцветна. „Гашите“ са тъмнокафяви до черни. Профилът на крилата в полет е V-образен. Краката са жълти (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Постоянен, но младите извършват значителни скитания. При по-студени зими вероятно и възрастните мигрират на къси разстояния (Симеонов и др., 1990).

Гнезди в открити местообитания – степи, ливади, ниви с единични или групи дървета и храсти пръснати сред тях. Често пъти в хълмисти области с мозаечно пръснати храсти и единични дървета. Обича степни и ливадни местообитания в близост до скалисти речни каньони, скални венци, суходолия и др. скални форми, където устройва гнездата си. Понякога гнезди в каменни кариери. Избягва гъсти и компактни горски комплекси или ако се среща там, е винаги в периферията им. Среща се както в низините, така и в хълмисти и предпланински райони до около 900 м.н.в. Гнезди на скали и на дървета, по-рядко и на стълбове на далекопроводи (метални). Гнездата по дървета са на единични или ивици дървета сред полето, най-често са на тополи.

По отношение изискванията на вида към гнездовите местообитания в Стара планина е установена висока степен на толерантност към човешкото присъствие (Djorgova et al. 2021a). Видът показва голяма екологична пластичност по отношение на местата за гнездене в рамките на гнездовите местообитания (Djorgova et al. 2021b).

По време на миграция, скитане и зимуване се среща във всякакви типове открити местообитания, често недалеч от гнездото си.

Белоопашатият мишелов има широк хранителен спектър. Храни се с дребни бозайници – лалугери, хомяци, полевки, слепи кучета, къртици и др., с влечуги – змии и гущери, с различни видове врабчоподобни птици, жаби, едри насекоми (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Белоопашатият мишелов гнезди в цялата страна, с изключение на високопланинските райони и на обширните компактни горски масиви в Странджа, Лудогорието и някои части на Западна България. Най-висока численост има в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, Поломието, Добруджа, Сакар, Източни Родопи (Шурулинков и др. 2005, Янков, (ред), 2007, Даскалова и др., 2020). Според Червената книга на Р България у нас гнездят 800-1000 двойки (Големански и др. (ред), 2015). Тази оценка е направена през 2011 г. и се отнася за периода 2005-2010 г.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на белоопашатия мишелов според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2021). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. **гнездовата популация** се оценява на **500-600 двойки**, а краткосрочната тенденция е на намаление. Дългосрочната тенденция обаче е на значително увеличение. Действително през последните 10-15 години е налице тенденция на намаляване на вида в редица райони, особено в Северна и Западна България. За гнездовата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A04, A06, A07, A10, B01, C01, C03, D02, F03.

Мигриращите белоопашати мишелови според Докладването по чл.12 се оценяват на **850-900 екз.** Краткосрочната тенденция на популацията в Натура 2000 е неизвестна. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A04, A06, A07, A10, B01, D06, L07.

Числеността на зимуващите у нас птици от този вид не е проучена и зимуващата у нас популация не е обект на Докладването по чл.12.

Видът се опазва в 81 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях липсват такива с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е преминаващ. **Мигриращата** популация не е оценена - липсват конкретни числови данни, но видът се среща в зоната (Категория Р - присъстващ). За размер и плътност на популацията – оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В платформата SmartBirds има две наблюдения на единични птици през 2018 г. – на 14.01. и на 19.06., един индивид е регистриран и на 11.01.2020 г. В платформата eBird са въведени множество наблюдения на предполагаеми местни индивиди в района на с. Добри дол през 2022 г., както и 3 наблюдения на мигриращи индивиди през есента на 2022 г. През зима 2021/2022 г. отново в eBird са регистрирани две наблюдения на вида на територията на зоната.

По време на полевите проучвания в зоната през 2022 г. е наблюдавана двойка в гнездови хабитат на 05.04.2022 г., както и две единични птици на същата дата в друга част от зоната.

Основни заплахи за белоопашатия мишелов в зоната са безпокойство през периода на размножаване, интензификация на земеделието, прекомерна употреба на пестициди, токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида не е посочена стойност. Актуалната информация за преминаващите през територията на зоната птици по време на миграция е недостатъчна.	Междинна цел 2027 г.: да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация.
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Определена на база теренните проучвания през 2022 г. Поради наличие на данни за потенциално гнездене е необходимо да бъде проучено колко гнездящи двойки има в ЗЗ.	Поддържане на гнездова популация в размер на най-малко 1 дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 1151	Изчислена въз основа на % местообитания N16 от СФ.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 1151 ha.
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 8059	Включва % местообитания N08, N09, N10, N12 и N15 от СФ.	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 8059 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ:

- Добавяне а гнездова популация в размер на 1 – 2 двойки на база теренните проучвания през 2022 г. и данните от eBird за редовно наблюдавани птици през размножителния сезон в подходящо местообитание.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			c				P	DD	C	B	C	C
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			r	1	2	p		M	C	B	C	C

Специфични цели за A858 *Clanga pomarina* (малък креслив орел)

1. Код и наименование на вида

A858 *Clanga pomarina* (малък креслив орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 60-65 cm, размах на крилата: 140-150 cm. Възрастните са с кафяво оперение, черни махови пера, бели петна на крилата и черна опашка с бяло дъгообразно петно в основата. Ирисът е жълт. Може да бъдат разграничени от възрастните на големия креслив орел по дребните размери; при полет маховите пера отдолу са черни, а подкрилията – кафяви (при големия креслив орел е обратно). Опашката е къса, а профилът при реене – „увиснал“ (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид. Пролетният прелет е от средата на февруари до началото на април. Есенният прелет е от началото на август до края на октомври. Тогава се среща често по Черноморското крайбрежие. Максимална миграция е наблюдавана през последната десетдневка на септември (Симеонов и др. 1990; Големански и др. (ред) (2015).

Запазени горски масиви широколистни и смесени гори (бук, дъб или смесени насаждения) с поляни в близост до речни долини, пасища, ливади, блата, стари полезащитни пояси и други горски площи, в близост до просторни тревни съобщества и край селскостопански земи, които птиците използват за ловуване. Гнезди основно върху дъб (70%). Средната плътност на гнездящите двойки в пригодни местообитания за вида е 0.33 дв./100 ha. Най-честите типове местообитания, които използва за ловуване са обработваемите зими – 76% (Плачийски и др., 2018). По време на миграции се среща в открити пространства и до горната граница на гората (Симеонов и др., 1990, Големански и др. (ред) (2015). Според Meuburg et al. (1997) 60 двойки обитават територия от около 3000 km² в Странджа планина.

Хранят се с малки бозайници, малки птици, земноводни, влечуги, полевки и от време на време насекоми (Симеонов и др., 1990; Големански и др. (ред) (2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение, по-голямата част от гнездовата популация е концентрирана в Югоизточна и Източна България и обхваща почти изцяло Странджа,

Сакар и значителни части от Източна Стара планина, Източните Родопи и Добруджа. Останалата част от двойките разпръснати в почти цялата страна, главно в по-ниските ѝ части. Отсъства или слабо представен в Северозападна България, Западните погранични планини, южната част на Дунавската равнина и Предбалкана, долините на реките Струма и Места и др. Избягва високите планини като Рила, Пирин и Западните Родопи (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в SPEC 2. Включен е в Червената книга на България със статус- уязвим VU. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **460-600 двойки**. Краткосрочната (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция са нарастващи. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A03, B01, B03, B06, C03, D02, F03, J01.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г., **мигриращата популация** на вида се оценява на **30000-52000 индивида**. Краткосрочната тенденция на вида в рамките на Natura 2000 е флукутираща. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, A03, A04, B02, E01, F03, D06.

Видът се опазва в 84 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях липсват такива с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ с **неизвестна численост**, поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Категория: present - P), (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Есенният прелет е от началото на август до края на октомври, а пролетният от средата на февруари до началото на април. В този период в границите на 33 са регистрирани следните наблюдения на вида: 12 наблюдения на общо 20 екз. през 2022 г., регистрирани в eBird, както и едно наблюдение на 5 екз., регистрирани в SmartBirds през септември 2019 г.

Видът не е наблюдаван в зоната в рамките на настоящото проучване през 2022 г.

От посочените заплахи в Докладването по чл. 12 валидни за вида в зоната са строителство на фотоволтаични паркове в естествените пасища (F03), разораването на пасищата (A02, A03), дърводобива, както и небезопасните електропроводи (D06).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 5	Определна на база наличните данни от SmartBirds и eBird. В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена численост. Информацията за количеството на птиците в зоната по време на миграция е недостатъчна за формиране на целева стойност.	Поддържане на мигриращата популация в размер на най-малко 5 инд.
Местообитани е на вида:	ha	Най-малко 1490	Изчислена на база “Други обработваеми земи и пасища” в	Поддържане площта на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
площ на подходящите хранителните местообитания			рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N08, N09 и N10.	хранителни местообитания за вида в размер на най-малко 1490 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата мигрираща численост на вида в защитената зона може да бъде направена следната актуализация в СФ:

- Актуализиране на кода и научното наименование на вида, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.;
- Добавяне на численост от 5 – 20 инд. с концентрация по време на миграция, предвид данните от SmartBirds и eBurd. Предвид, че 33 не се намира на основен миграционен коридор на реещи птици, тази численост изглежда реалистична.
- Качеството на данните е променено от „DD“ - липса на данни, на „M“ – средно качество на данните, предвид на това, че не е извършван редовен мониторинг на миграцията на реещи птици и данните са от случайни наблюдения.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A858	<i>Clanga pomarina</i>			c	5	20	i		M	C	B	C	C

Специфични цели за A092 *Hieraaetus pennatus* (малък орел)

1. Код и наименование на вида

A092 *Hieraaetus pennatus* (малък орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 47 - 55 cm., размах на крилата: 110 - 120 cm. Възрастните имат две ясно отграничени фази на оперението. При светлата фаза отгоре е светлокафяв с кафяви пъстрини по средата на перата, а отдолу е белезникав с надлъжни петна по гърдите и черни махови пера. Това оперение наподобява възрастен египетски лешояд. При тъмната фаза главата и тялото отдолу са тъмнокафяви, а опашката – по-светла; на предните ръбове на крилата при главата има две характерни бели петна, които липсват при всички други дневни грабливи птици. Има и междинна фаза. Младите са белезникави, с повече напетнявания по тялото. Отличава се от женските и младите на тръстиковия блатар, по късите и широки крила, опашка и хоризонтален профил при реене (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Гнездото е разположено в стари широколистни или смесени гори, рядко гнезди на скали. Снася 2 яйца. Пролетният прелет е през март - април. Есенният прелет е от втората половина на август до края на октомври. Миграционната активност е най-интензивна през втората половина на септември. Съотношението на екземплярите със светла и с тъмна фаза на окраската по време на миграции е 7:4. По време на прелет е често срещан, особено по Черноморското крайбрежие (Симеонов и др., 1990; Големански и др. (ред.), 2015).

Гнезди основно в широколистни листопадни гори в полупланинските и хълмисти райони до около 2000 м.н.в. и ниските части на по-високите планини и по-рядко в смесени гори или в алувиални и много влажни гори (главно покрай Дунавското и Черноморското крайбрежие). Гнездовото му разпространение в голяма степен зависи от наличието на стари гори или запазени групи стари дървета сред по-младите гори. Понякога заема гнезда на други дневни хищни птици (Симеонов и др., 1990; Големански и др. (ред.), 2015; Янков, ред., 2007).

Изследване в Испания (Lopez et al., 2016) показва, че малкият орел използва горските местообитания (широколистни, иглолистни и смесени гори в зависимост от географския регион) за гнездене. Интересното е, че моделите на използване на местообитанията се променят през размножителния сезон. Храсталаците са били използвани основно през периодите „преди яйцеснасянето“ и „мътене + изхранване на малки“. С напредването на размножителния сезон започва да използва повече гори и агролесовъдни площи. В същото изследване една двойка обитава територия около 486 км². Според Martínez et al. (2007) средните размери на обитаваната територия е 146 км². Според Aghababayan and Stepanyan (2020) в Армения една двойка обитава територия средно около 240 км², с разстояния между гнездата 9,1-11,2 km.

Храни се с лалугери и други гризачи, птици (гълъби, дроздове, чучулиги, синигери), влечуги и др., които лови в гори и открити пространства (Симеонов и др., 1990; Големански и др. (ред.), 2015). Улавя плячката си, птици, бозайници, гущери и насекоми на или в близост до земята или над дървета (William, Clark, 1999).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Петнисто и разпръснато в почти цялата страна, в гористи райони в равнините, в ниските и средно високите части на планините. Предимно в Източна България, с най-плътно разпространение в Източните Родопи, Сакар и хълмистите райони по поречието на р. Тунджа, Източна Стара планина, Странджа, Добруджа и отчасти Лудогорието. В Западна България предимно с разпръснати единични находища. В Дунавската равнина и Тракийската низина е по-рядък (Янков отг. ред., 2007). В края на XIX в. е повсеместно разпространен, но не много често срещан. По време на прелет е често срещан, особено по Черноморското крайбрежие (Големански и др. (ред.), 2015).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Няма SPEC категория, популацията му е флукуираща (BirdLife International; Staneva, Burfield (comp.), 2017). Включен е в Червената книга на България със статус уязвим (VU). Според IUCN (2021) е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **240-250 двойки**. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018) е нарастваща и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция е нарастваща. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била със същата оценка и тенденции. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, B01, B02, B03, B06, C03, D02, E01, F03.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща популация** на вида се оценява на **200-2000 индивида**. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция не е посочена. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, D06, F03.

В Червена книга на България (Големански и др. (ред.), 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори: масово изсичане на старите гори (B09, B10, B05, B06, B02) и безпокойство (H08); унищожаване на ценни местообитания от пожарите в

Югоизточна България в началото на XXI в. (M09); пряко преследване от браконieri (G10).

Видът се опазва в 73 зони от мрежата Натура 2000 в България, като от тях липсват такива с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като гнездящ. Гнездящата популация се оценява на **0-1 двойка**, което представлява **0-0,42 %** от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според данните за ОВМ „Марица-Първомай“ – предшественик на настоящата зона, видът се посочва като гнездящ, с численост 0-1 двойки (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007).

В платформата eBird са регистрирани три наблюдения на ловуващ малък орел на територията на зоната през 2022 г. по време на гнездовия период - на 18.07., 18.05. и 21.05. В тази платформа отново през 2022 г. са регистрирани и осем наблюдения на мигриращи индивиди – 4 инд. по време на пролетната миграция, както и 4 инд. по време на есенната миграция.

По време на полевите проучвания през 2022 г. видът не е наблюдаван в зоната.

Като основни потенциални заплахи за вида могат да бъдат посочени сечите в горските територии, безпокойството по време на гнездовия период, както и токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	Целевата стойност е определена на база на СФ.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 3000	Площта включва подходящите хранителни местообитания на вида – N16, N08, N09, N10, N15 и N21. Тук попада и гнездовото местообитание.	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 3000 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 1150	Гнездовото разпространение на вида в голяма степен зависи от наличието на стари гори или запазени групи стари дървета. Площта е изчислена на база на данните в СФ като % на местообитание N16 – Широколистни листопадни гори.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 1150 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A096 *Falco tinnunculus* (черношипа ветрушка)

1. Код и наименование на вида

A096 *Falco tinnunculus* (черношипа ветрушка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm, размах на крилата: 72-78 cm. Мъжкият е със сиво-сини глава и опашка (на върха с широка черна ивица) и червено-кафяв гръб, изпъстрен с черни щрихи, по които се отличава от мъжката степна ветрушка; отдолу е светлокафяв с редки черни щрихи. Женската отгоре е кафява с черни щрихи, отдолу – кремава с черни щрихи по гърдите и подкрилията; маховите пера са изцяло сиви; има добре очертани бакенбарди. Младите наподобяват женските, но са по-светли с размити петна по тялото. При всички възрасти и полове опашката е дълга с черна ивица накрая, а ноктите – черни (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Прелетен и постоянен. Пролетният прелет е през март, есенният – септември-октомври. През размножителния период е повсеместно разпространен вид в равнини и планини до най-високите алпийски терени. През зимата се среща в равнини и рядко до около докъм 1000 м.н.в. по планински склонове (Симеонов и др., 1990).

Скалисти и карстови терени, проломи, дефилета, ждрела, долини на реки с отвесни пещчливи, лъсови брегове и оврази, лесостепни, крайнини на разредени гори, полета с единични стари дървета и оазисни гори (Симеонов и др., 1990). През последните десетилетия се наблюдава нарастващо заселване на големите градове в страната.

Хранят се предимно с дребни бозайници, включително полевки (*Arvicolinae*) и мишки (напр. *Apodemus sylvaticus*). Понякога се хранят със земноводни, влечуги и други птици. Ловуват, като се издигат на 10 до 20 м над земята и бързо се гмуркат върху плячката си. Те могат също да се наблюдават да ловят на земята дребни бозайници и насекоми, ходейки. В някои райони са ключови хищници за малки, тревопасни бозайници, включително полевки и мишки, и помагат за контролиране на популациите на гризачи и други дребни бозайници (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен в по-голямата част от страната както в равнините, така и в планините, където достига до алпийските им части. Отсъства или е рядък в гористите райони, особено в планините (Янков, (ред), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 3. Не е включен в Червената книга на Р България. Според IUCN – LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2021).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005-2018 г.) видът се опазва като **гнездящ** с популация **между 4400 и 9600 двойки**. Краткосрочната (2000-2018) е стабилна, а дългосрочната тенденция в развитието на популацията (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната **зимуваща популация** на вида се оценява на **10000-15000 индивида**. Краткосрочната (2007-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) тенденции са стабилни. Посочени са следните заплахи и влияния: A02.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) видът се опазва и като **мигриращ** с популация **между 800 и 1000 индивида**. Не са посочени тенденции в

развитието на популацията. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A04, F03, D06.

Видът се опазва в 93 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 8 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ (постоянен) и зимуващ. **Гнездовата популация** се оценява на **5-7 двойки**, което представлява **0,05-0,16%** от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Зимуващата популация е оценена на 5 индивида (оценка „C“) което представлява **0,03-0,05%** от националната зимуваща популация. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

През гнездовия период на 2020 г. има 4 регистрация на вида на територията на зоната – 2 наблюдения през май и 2 набл. през юни (данни, предоставени от ИАОС).

В платформата SmartBirds за периода 2018-2022 г. има 9 наблюдения на единични индивиди, 2 от които са по време на зимуване, а останалите 7 са през гнездовия период.

В платформата eBird са регистрирани многобройни наблюдения на вида – 49 набл. с 80 индивида (предимно единични птици, голяма част от които вероятно са регистрирани многократно) през зимния период, както и 112 наблюдения през останалата част от годината (също единични птици, голяма част от които вероятно са регистрирани многократно).

По време на полевите проучвания през 2022 г. са регистрирани 6 индивида – 5 индивида в периода 5-07.04.2022 г., като при едно от наблюденията е установено и вероятна гнездова локация, както и 1 инд., наблюдаван на 27.05.2022 г. в зоната. Един индивид е наблюдаван и през зимата на 07.02.2022 г.

Като основни заплахи за черношипата ветрушка могат да бъдат посочени изсичането на крайречни гори, безпокойство през периода на размножаване, интензификация на земеделието, прекомерна употреба на пестициди, токов удар или сблъсък с електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 5	В настоящия СФ са посочени 5 -7 двойки.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 5 двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящо гнездово местообитание	ha	Най-малко 1250	Включва % местообитания N16 – широколистни листопадни гори от СФ. Видът гнезди и по единични дървета и ел. стълбове на далекопроводи сред открити райони (заемайки стари гнезда на вранови	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 1250 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			птици), но прецизиране площта на подобни местообитания е трудно въз основа на наличните данни в СФ.	
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 1840	Изчислена въз основа на процентното участие на характерните местообитания в рамките на зоната - N08, N09, N10, N15 и N21.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 1840 ha.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 5	В настоящия СФ са посочени 5 индивида. Наличието на множество единични и несистемно събрани наблюдения на вида в зоната затруднява точната оценка на числеността на зимуващата популация. Видът е сравнително често срещан на територията на зоната по време на зимуване. Настоящата оценка следва да се приема като минимална. Нужно е провеждането на целенасочено проучване за установяване на точния брой зимуващи индивиди.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 5 индивида.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	Максимален процент от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида да се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на максимален % екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
 Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A098 *Falco columbarius* (малък сокол)

1. Код и наименование на вида

A098 *Falco columbarius* (малък сокол)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 25-28 cm, размахът на крилата – 54-58 cm. Най-дребният сокол в Западна Палеарктика. Мъжкият отгоре са тъмносив с по-тъмни ивици по гърба, а отдолу е светлокремав с черни щрихи; на края на опашката има широка черна ивица. Клюнът сивосинкав с тъмен, почти черен връх. Восковицата и краката са жълти. Женският е с тъмнокафяв гръб, а главата и тялото отдолу са белезникави с черни щрихи; цялата опашка е с черни препаски. Младите наподобяват женските, но главата отгоре е с тъмнокафяв оттенък и петната по гърдите и корема са по-едри. От другите видове соколи се отличава по забележимо по-дребните размери, по-късите крила и бързите махове на крилата (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Мигриращ и зимуващ вид. Есенният прелет започва в началото на октомври и през пролетта се среща до края на април, рядко до началото на май (Симеонов и др. 1990).

През есента, зимата и пролетта, може да се намери в подножието и планински райони, обикновено в близост до реки, изкуствени водоеми и езера, по склонове на планини, покрити с редки дървета и храсти. Предпочита да ловува в обширни планински долини, където се концентрират прелетни и зимуващи ята птици. През зимата се среща поединично или на малки групи в равнини, рядко посещава и големи селища (Симеонов и др., 1990).

По време на миграция и зимата ловува предимно малки птици (*Passer domesticus*, *Passer montanus*, *Melanocorypha calandra*, *Turdus pilaris*, *T. iliacus*, *T. philomelos*, *Galerida cristata*, *Streptopelia decaocto*, *Calidris ferruginea*, *C. alpina*, *C. minuta* и др.), мишки, полевки, плъхове и други гризачи, а също така се храни с скакалци и бръмбари (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се само по време на миграции и през зимата в открити пространства из равнини с единични дървета, залесителни пояси, крайбрежни насаждения (Мичев и др., 2012).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща популация** на вида се оценява на **100-200 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна.

За зимуваща популация са посочени следните заплахи и влияния: A02.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) **мигриращата национална популация** е оценена на **0-23 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна.

За мигриращата популация посочена заплаха A02.

Видът се среща в 36 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ с численост до 2 индивида, което представлява до 1 % от националната популация. За размер и плътност на популацията е посочена оценка „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Малкият сокол е посочен в ОВМ Марица Първомай с численост от 0-2 зимуващи екз. (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007).

Единствените актуални наблюдения са от eBird – видът е регистриран през периода на зимуване (ноември – февруари) с 11 наблюдения: 5 наблюдения през 2021 г., 5 наблюдения през 2022 г. и едно наблюдение през януари 2023 г. на зимуващи индивиди в района на с. Добри дол (възможно е част от тях да са на една и съща птица, зимуваща в района). В близост до яз. Плодовитово има четири наблюдения на вида – 1 през декември 2021 г. и 3 през 2022 г., когато видът е наблюдаван по веднъж през месеците февруари, ноември и декември

По време на теренните проучвания в рамките на зоната през 2022 г. видът не беше установен.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база наблюденията в eBird. В СФ за концентрацията на вида е посочена само максимална стойност от 2 инд., което означава, че вида не се среща редовно в ЗЗ. Целевата стойност вероятно няма да бъде изпълнявана ежегодно. Актуалните данни за вида в района потвърждават тази стойност. Необходимо е да се извърши мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация	Поддържане на зимуваща популация в размер от най-малко 1 инд.
Местообитание на вида: площ на хранителните местообитания	ha	Най-малко 1840	Изчислена въз основа на процентното участие на характерните местообитания в рамките на зоната - N08, N09, N10, N15 и N21.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 1840 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не могат да бъдат предложени промени в СФ.

Специфични цели за A118 *Rallus aquaticus* (крещалец)

1. Код и наименование на вида

A118 *Rallus aquaticus* (крещалец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 23-28 cm, размахът на крилата – 38-45 cm. Възрастните отгоре са кафяви с черни ивици; главата отстрани и долната част на тялото са пепелявосиви, а слабините – черни с бели препаски. Клюнът е дълъг, прав и червен с черен връх, краката и пръстите са дълги и кафеникави. Двата пола са различни (женският е по-дребен и с по-къс клюн). Няма сезонни различия. Младите отдолу са охристи. Отличава се от пъструшките по дългия клюн и характерния крясък (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Прелетен вид, постоянен около Бургас, долината на р. Марица при Свиленград, в Софийското поле, също и в Розовата долина и в Средна гора. Вероятно е прелетен вид само за Северна България, а постоянен за Южна България. През зимата числеността му нараства за сметка на зимуващи птици от други части на ареала, но преки доказателства липсват (Симеонов и др., 1990). Обитава целогодишно разнообразни стоящи и течащи водоеми с гъста растителност и надморска височина до около 1200 m. (Мичев и др., 2012).

Постоянна влажна зона с неподвижна или бавно движеща се прясна или бракична вода – сладководни блата, устия на реки, незамръзващи водоеми, планински ливади с гъста, висока растителност и изобилна растителност, която може да включва обикновена тръстика (*Phragmites australis*), папур (*Typha latifolia*), ирис (*Iris germanica*), лепка (*Sparganium erectum*) или острици (*Carex hirta*) (Симеонов и др., 1990).

Крещалецът е всеяден. Храни се с пиявици, червеи, коремоноги, малки ракообразни, паяци и широка гама от сухоземни и водни насекоми и техните ларви. Малки гръбначни животни като земноводни, риби, птици и бозайници могат да бъдат убити или изядени като мърша. Растителната храна, която се консумира повече през есента и зимата, включва пъпки, цветя, издънки и семена на водни растения (Taylor, van Perlo, 2000).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато в равнинните части на цялата страна в зависимост от наличието на влажни зони с водолюбива растителност. по-групирано по Черноморското крайбрежие, покрай р. Дунав и другите по-големи реки, Тракийската низина, Софийското поле и др. Поради особеностите на поведението му, които изискват специфични методи за установяване и преброяване, реалното му разпространение може да е по-широко от представеното. Най-значими са гнездовищата в Драгоманското блато, бившето Стралджанско блато и Дуранкулашкото езеро. Разпространението е стабилно, без значителни промени през различните години (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 2 на Директивата за птиците и Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN – слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и ЕС (BirdLife International, 2021).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) **националната гнездяща популация** на вида се оценява на **2000-4000 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: К04.

Видът се среща в 40 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е **гнездящ (постоянен)**, като популацията се оценява на **2 двойки**, което представлява **под 0,1 % от националната популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Крещалецът е рядък вид в ЗЗ „Марица-Първомай“ поради малката площ с местообитания от водолюбива растителност като тръстика и папур, каквито този вид предпочита. По време на теренните проучвания през 2022 г. видът не е установен. По данни от eBirds, крещалецът е наблюдаван редовно през цялата 2022 г. в района на с. Добри дол (Stephen Mumford). По всяка вероятност посочената в СФ численост на популацията отговаря на действителната и не е необходима промяна.

Констатираните заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на ЗЗ, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за гнездене.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2	На база СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 2 гнездящи двойка.	Поддържане на популацията на вида в размер от най-малко 2 гнездящи двойки.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания за вида	ha	Най-малко 42	Изчислено на база 10 % от Corine Land Cover 2018 хабитат 243 – обработваеми площи но с значително количество на естествена растителност. Това са предимно тръстиковите площи по крайбрежието на р. Марица, нейните притоци и няколко микроводоема в границите на зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 42 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A122 *Crex crex* (ливаден дърдавец)

1. Код и наименование на вида

A122 *Crex crex* (ливаден дърдавец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 27-30 cm, размах на крилата: 46-53 cm. Оперението му е подобно на това на пъдпъдъка, но има характерни тухленоръждиви пера по крилата. Води скрит начин на живот, като рядко излита, а през повечето време остава в гъстите тревни. Обаждането му се чува предимно нощем и наподобява „крекс-крекс“, което се повтаря многократно. Малките са изцяло с черен пух и напускат гнездото почти веднага след излюпването си (Симеонов и др. 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид за страната. Миграцията по Черноморското крайбрежие е през април и септември – октомври. Размножителният период е от края на април до юни. Миграцията на вида е от средата на април, като продължава до средата на май. Есенната миграция започва през последната декада на август и продължава до края на октомври. Отделни екземпляри се задържат и до края на ноември. През есента миграцията е по-интензивна и то главно по протежението на Черноморското крайбрежие. Сред най-важните за вида места по време на миграцията е нос Калиакра, където стационарират голям брой птици. Образува смесени ята с пъдпъдъка (Симеонов и др. 1990; Големански и др. (ред.), 2015).

През гнездовия период видът обитава силно овлажнени (хигрофилни) и средно овлажнени (мезофилни) високотревни ливади в низините между 500 и 1800 м.н.в., като в планините достига в някои места и до 2500 м надморска височина (Национален парк „Пирин“). Най-съществено значение за вида имат ливадите, доминирани от тревите ливадна метлица (*Poa pratensis*), ливадна лисича опашка (*Alopecurus pratensis*) и острици (*Carex* sp.). От съществено значение е височината на тревната покривка – между 10 и 176 cm., средно 68,6 cm. Гнезди предимно във влажни ливади с единични храсти и поточета или мочурища, често на склонове, тревни съобщества по влажни терени до течащи води или стоящи пресни води. По-рядко в урбанизирани райони, посеви и други (едногодишни) тревни култури и пустеещи земи (Янков (ред.), 2007). Гнезди на земята, поединично в ливади с висока и гъста тревна растителност. Мътенето на яйцата и храненето на малките се поемат предимно от женската. Мъжките са силно териториални. Площта на индивидуалните участъци е средно 8,9 ha (Симеонов и др., 1990; Големански и др. (ред.), 2015). Видът избягва сухолюбиви и нискотревни съобщества, като в такива местообитания може да се установи само по време на

миграция. Подходящи вероятно са местообитания с кодове 6430, 6440, 6510 и 6520 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Ливадният дърдавец е зоофаг – предимно ентомофаг (храни се с насекоми), като предпочита едрите насекоми – скакалци, твърдокрили, кожокрили и др. В хранителния му спектър влизат и значително количество голи охлюви, а също и дъждовни червеи. По време на миграция вида се храни и със семена на плевели и житни растения Симеонов и др. 1990; Големански и др. (ред.), 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Понастоящем има мозаечно разпространение, предимно в Западна България. По-значимите находища се намират в Софийско – около 850 токуващи мъжки, Западна Стара планина и Централен Балкан – 1500, Понор планина – 120, по линията Трън-Брезник – до границата – 250. Сравнително малоброен е по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Добруджа и Източни Родопи (Големански и др. (ред.), 2015).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – слабо засегнат LC (Least Concern), за територията на континентална Европа, и почти застрашен – NT (Near Threatened) за ЕС (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2 за България (BirdLife International, 2017). Включен в Червената книга на България като уязвим VU.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва само като **гнездящ с популация между 2000 и 4500 токуващи мъжки**. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (1980-2018 г.) също е намаляваща. Посочени са следните заплахи: A02, A03. В Червената книга (2015) основните посочени заплахи и въздействия са разрушаване на местообитанията - разораване на ливади, ранно косене, палезите на стърнищата, интензификация на земеделието, прекомерно използване на инсектициди, лов.

Видът се среща в 72 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, ливадният дърдавец е само мигриращ вид без оценка на числеността, поради липса на данни (DD). Оценката на популацията е „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Ливадният дърдавец е много рядък вид в 33 „Марица-Първомай“, поради малкото на площ подходящи местообитания (влажни ливади с висока трева) и интензивното земеделие в Тракийската низина. Видът е споменат като обект на опазване в ОВМ „Марица-Първомай“, но без да се посочва численост (Костадинова, Граматиков (ред.) 2007). По време на теренните проучвания през 2022 г. не е установен. Липсват данни за присъствие на вида в зоната и в платформите [observation.org](https://www.observation.org), [SmartBirds](https://www.smartbirds.org), както и по данни на ИАОС. На 21 април 2022 г. е чут 1 мъжки екз. при микроводоем северно от с. Добри дол (eBird, Stephen Mumford). Принципно, не е ясно на каква база този вид е бил включен като обект на опазване като мигриращ в СФ на 33 „Марица-Първомай“. Необходими са детайлни проучвания, вкл. чрез улов и маркиране на птиците, за да се установи числеността на ливадните дърдавци, които мигрират през зоната.

Гнездяща популация

По данни от Червената книга на Р България на територията на зоната има установено находище на ливаден дърдавец след 2003 г. (Големански и др. (ред.), 2015).

Според Червената книга на Р България, заплахите и въздействията за ливадния дърдавец, които са валидни и за зоната са: Разрушаване на местообитанията, косене, палежите на стърнищата. Интензификация на земеделието, засилена употреба на пестициди, унищожаване на местообитанията – разораване на ливадите, ранно косене (през юни и юли), лов.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой пеещи мъжки	Неизвестна	По данни от Червената книга на Р България на територията на зоната има установено находище на ливаден дърдавец след 2003 г. (Големански и др. (ред.), 2015).	Междинна цел до 2027 г.: да се установи мигриращата численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания за вида	ha	Най-малко 115	Изчислена на база 1 % на подходящите гнездови местообитания N 10 – влажни ливади и пасища от СФ. Необходими са повече от 9 ha за един мъжки индивид площ.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер най-малко 115 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната по време на гнездовия период	Височина на тревостоя в cm	Най-малко 20 cm	Ливадният дърдавец обитава влажни ливади и пасища със средна и висока височина на растителността 20 cm. Периодът на гнездене при този вид продължава от май до август. Това налага пашата и/или коситбата да се извършва след приключването на гнездовия период (след 15 август).	Поддържане на височината на тревостоя от най-малко 20 cm

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не могат да бъдат предложени промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A123 *Gallinula chloropus* (зеленоножка)

1. Код и наименование на вида

A123 *Gallinula chloropus* (зеленоножка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32-35 cm., размах на крилата: 50-55 cm. Главата, вратът, шията и гърдите са черно сиви. Горната страна на тялото маслинено кафява. Коремът е тъмносив. Челната пластинка яркочервена. Краката са жълтеникаво зелени. Двата пола трудно отличими един от друг. Плува, като в такт с движението на краката си поклаща главата. Подплашена, бяга по водната повърхност като си помага с крилата (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Постоянен вид по Черноморското крайбрежие и в Тракия и прелетен в останалата територия на страната. Миграцията по Черноморското крайбрежие е март-април и септември-октомври. Както в миналото, така и сега е широко разпространена гнездяща птица във влажни зони от всякакъв размер и характер. Размножителният период е от април до август. Гнездото е разположено сред папур или тръстика. Изградено е от сухи стъбла на тръстика и листа от папур. Снасянето на яйцата е в началото на април (Сребърна) или в края на април. Пълното мътило е от 6-11 яйца. Мътят и двете птици. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др., 1990).

Обитава разнообразни влажни зони както в равнините, така и в планините докъм 1000 m надморска височина (Симеонов и др., 1990). Гнезди в растителност по периферията на водоеми във влажни зони с различен характер и размери – блата, рибарници, микроязовири, водоеми в стари речни корита, малки блатисти водоеми, също в течащи води – канали, речни брегове, понякога лагуни, стоящи бракични водоеми. Обитава също и водоеми в градове и села. Заема и напълно обраснали водоеми без водно огледало (Янков, отг. ред., 2007). Гнездото е разположено сред папур или тръстика. Изградено е от сухи стъбла на тръстика и листа от папур.

Проучване, проведено в различни местообитания в Полша, установява, че всяка двойка защитава гнездова територия по протежение на водоема в размер на 60-180 m. Най-предпочитаните от зеленоножката водоеми имат следните характеристики: имат малка площ и са плитки (5-100 cm); имат широка ивица от крайбрежна растителност, като в най-голямо количество трябва да е папура (*Typha* sp.). Изследването установява също, че видът има много висока плътност в промишлени водоеми – 46,1-93,3 двойки/10 ha и по-малко в рибарници (12,6-20,1 двойки/10 ha) (Семпулик, 1993). В езерото Ери в САЩ гнездовата плътност варира между 0,2 и 4,6 двойки/1 ha. Плътността на гнездящите индивиди е най-голяма в полупостоянни наводнени влажни зони с теснолистна крайбрежна растителност, с изобилие от потопета водна растителност, като съотношението между откритите водни площи и тези с растителност е 1:1 (Brackney, Bookhout, 1982). Подходящи вероятно са местообитания с кодове 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

В стомасите на 14 изследвани птици през декември и януари са намерени *Coleoptera* – ларви, *Dytiscidae* – ларви, *Hydrophilidae*, *Cerambycidae*, *Chrysomelidae*, *Zebrina detrita*, *Cyperus* sp., *Bitomus* sp., *Ceratophilum* sp., *Sarganium* sp. и др. (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение в равнинните и низинните части на цялата страна, най-широко покрай р. Дунав и в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие, по поречията на по-големите реки. На места и в по-ниските части на планините, в преобладаващо гористи (Странджа) или сухи каменисти (Източни Родопи) райони, където гнезди и в много малки влажни зони с блатна растителност (Янков (отг. ред.), 2007). В равнините и планините се среща до 1000 m надморска височина (Симеонов и др., 1990).

Включен в Приложение 3 и 4 на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN (2021) е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа. Не е включен в СПЕС категориите. Не е включен в Червената книга на България (2015).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **5000-12000 двойки**. И краткосрочната и дългосрочната популационни тенденции са стабилни. За предходният период на докладване (2008-2013) е съобщена същата гнездова популация и тенденции.

Зеленоножката е обикновен вид за влажните зони в страната, поради което не е включен в Червена книга на България. Не е правен анализ на заплахите за вида. Според нас следните заплахи вероятно са от най-голямо значение за вида: A25, A26, F12, F26, F31, K02.

При Докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния.

Видът се среща в 69 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 4 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ (постоянен) и зимуващ. Гнездящата популация се оценява на **5 двойки**, което представлява **0,04-0.1 %** от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима („C“).

Зимуващата популация се оценява на **до 20 индивида**, като процент не може да се изчисли, тъй като няма оценка на националната зимуваща популация. Оценката на популацията в зоната е „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима („C“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът не е посочен (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). По време на теренните проучвания вида е наблюдаван само през февруари и април 2022 г., съответно с численост 2 инд. и 1 инд. По данни от БДЗП (SmartBirds) за периода 2018-2022 видът е наблюдаван в зоната само веднъж – 1 инд. през януари 2022 г. По време на среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. видът е наблюдаван по поречието на Марица с численост между 1 и 30 инд. (общо 73 инд.) (през 2017), като повече индивиди са наблюдавани в участъка с. Звъничево – гр. Първомай (1-30 инд.), в участъка между гр. Първомай и гр. Свиленград са отчетени между 4 и 22 инд. – само в две локации. Данните на Michev & Profirov (2003) за среднозимните преброявания в периода 1977-2001 г. показват, че зеленоножката е най-многобройният зимуващ вид по поречието на р. Марица в участъка между гр. Септември и гр. Първомай – максимум 81 инд. през 2000 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Целевата стойност е определена на база на данните от среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида.	При средни температури около 0° С или с отрицателен знак, поддържане на зимуващата популация в размер на най-малко 1 инд.
Популация: Размер на гнездящата	Брой двойки	Най-малко 5	Целевата стойност е определена на база на СФ.	Поддържане на броя на гнездящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
популация			Видът води по-скрит начин на живот и за неговата оценка в зоната е необходимо целево проучване.	индивиди в зоната в размер от 5 дв.												
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 1381	Гнезди в растителност по периферията на водоеми във влажни зони с различен характер и размери. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 1381 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за вида зоната в размер от най-малко 1381 ha.												
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски и район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 степенна <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="width: 50%;">1-Отлично</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3) . За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	Екологично състояние		1-Отлично		2-Добро		3-Умерено		4-Лошо		5-Много лошо		Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние																
1-Отлично																
2-Добро																
3-Умерено																
4-Лошо																
5-Много лошо																

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени числеността на 1-30 инд. на база на данните от среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A123	<i>Gallinula chloropus</i>			p	5	5	p		G	C	B	C	C
B	A123	<i>Gallinula chloropus</i>			w	1	30			G	C	B	C	C

Специфични цели за A125 *Fulica atra* (лиска)

1. Код и наименование на вида

A125 *Fulica atra* (лиска)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 36-42 cm, теглото е 0,6-1,2 kg, а размахът на крилата е 70-80 cm. Оперението е сиво-черно, матово, със синкав оттенък по корема. На челото има бял, рогов израстък, вратът е сиво-черен, а шията – черна. Има възрастов диморфизъм. Младите индивиди са сиви или тъмнокафяви и бялото петно на челото липсва. Клюнът при възрастните екземпляри е млечнобял, а при младите тъмносив. От водата излита тежко, набирайки скорост с тичане по водната повърхност. Често излиза на брега (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Постоянен вид за южна България, гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната (Симеонов и др. 1990). По време на миграционния период ята от лиски могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по крайбрежието на Черно море. Птиците напускат местата на гнездене през август и първата половина на септември, а през пролетта пристигат края на февруари, началото на март месец. По Черноморието зимуващи птици се наблюдават от август до март (Симеонов и др., 1990).

Гнезди по периферията на водоеми, различни по характер и размери блатата, стоящи пресни води (обрасли с водолюбива растителност плитки части на язовири и микроязовири, рибарници, водоеми в баластриери, стари речни корита), както и в лагуни, стоящи бракични води, по-рядко в крайбрежната растителност на течащи води – предимно по-големи реки. Важно условие е наличието на открито водно огледало, избягва изцяло обраслите с блатна растителност водоеми. След 1990 г. все по-голямо значение за вида придобиват изкуствените водоеми – рибарници, баластриери, язовири (Янков (ред), 2007). Подходящото гнездово и хранително местообитание съвпадат или са близко разположени. Обикновено територията е в рамките 0,1 – 0,5 ha с крайбрежие от 40 – 50 m (BWPi, 2006). Разстоянието между гнездата 30-50 m (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се предимно с растителна храна *Ceratophyllum* sp., *Myriophyllum* sp., *Nymphaea* sp., водорасли (*Enteromorpha* sp.), по-малко количество водни насекоми, дребни мекотели, червеи, пиявици, хайвер, жаби, много рядко с дребна риба (Симеонов и др., 1990; BWPi, 2006).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение в равнинните и низинните части на страната. Най-плътно гнезди в Дунавската равнина (особено покрай р. Дунав и някои от по-големите острови, по поречието на по-големите реки, в рибарници и язовири), в Тракийската низина (по реките Марица, Тунджа и притоците им и в други влажни зони), по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле. Изолирани гнездовища има в Лудогорието, по поречието на реките Струма, Арда, Места, в Странджа, Западните Родопи и др. (Янков (ред), 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 4 и 6 на ЗБР. Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 – NT (Near threatened), за територията на континентална Европа и за света – LC (Least Concern).

Включен в SPEC 3 категория (Staneva, Burfield (comp.), 2017). Не е включен в Червената книга на България. Обект на лов в страната, но не е много популярен.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **1700-3000 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) флукутираща. Посочени са следните заплахи и влияния: F01, F06.

Зимуващата популация е оценена на **30000-82000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: F02, F05.

Мигриращата национална популация е оценена на **10000-50000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща. Посочени са следните заплахи и влияния: F02, F05, F26.

Видът се среща в 59 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 3 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ. **Зимуващата популация** се оценява на **20-50 индивида**, което представлява **0.06-0.07 %** от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима („C“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът не е посочен (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). По време на теренните проучвания през февруари, април, май и септември 2022 г. видът не е отчетен. Данните от БДЗП (SmartBirds) за периода 2018-2022 показват, че видът е наблюдаван в зоната само веднъж – 1 инд. през март 2019 г. По време на среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. видът е наблюдаван по поречието на Марица с числености между 4 и 135 инд. (през 2017), като в участъка с. Звъничево – гр. Първомай са отчетени между 12 и 135 инд., а в участъка между гр. Първомай и гр. Свиленград – 4-116 инд. За съжаление липсва подробна информация каква част от тези птици зимуват в рамките на 33 „Марица-Първомай“, тъй като двата участъка в своята цялост попадат много извън зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивида	Най малко 20	Целевата стойност е определена на база на данните от СФ. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° C се очакват по-високи числености от вида.	Поддържане на броя на зимуващите индивида в размер на най-малко 20 инд.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 1381	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 1381	Поддържане на площта на подходящите местообитания за вида зоната в размер от най-малко 1381 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			ha.							
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1-Отлично/ 2-Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3) . За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени горният праг на числеността: 135 инд., на база на данните от средно зимните преброявания за периода 2016-2021 г. (ИАОС). Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната, тъй като е до 0,2% от националната зимуваща популация.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A125	<i>Fulica atra</i>			w	20	135	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A130 *Haematopus ostralegus* (стридожд)

1. Код и наименование на вида

A130 *Haematopus ostralegus* (стридожд)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 39-44 cm, размах на крилата: 82-87.5 cm. Лесно забележима птица с дълъг прав оранжев клон и бяло-черно оперение. Дебела бяла ивица по крилата. Сравнително бърз праволинеен полет. Младите по-кафеникави, с тъмен край на клюна (Нанкинов и др., 1997)

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящ, преминаващ и рядко зимуващ вид за страната. Извън гнездовия сезон често срещан по Черноморското крайбрежие (Големански и др. (ред.), 2015). Първото гнездене (1973 г.) на вида е установено по р. Марица, по-късно на Атанасовско езеро и няколко острова по р. Дунав. Размножителният период е от април до август (BWPi, 2006).

По р. Марица и р. Дунав гнезди по пясъчни и чакълести речни острови сред течащи води, а по Черноморското крайбрежие по засолен терени с халофитна растителност на брега на свръхсолени водоеми, на диги в солници или до стоящи бракични води; на места възможно и до стоящи пресни води на 0-150 m н.в. (Янков (ред), 2007). Гнезди поединично или в смесени колонии с други дъждосвирици. Определящо е обилието на хранителни ресурси в близост то гнездото (BWPi, 2006). Подходящите местообитания разнообразни крайбрежия, вероятно с кодове: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 2110 и др. дюни според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Дребни ракообразни, миди и охлюви, ларви на насекоми; рядко дребни рибки (Големански и др. (ред.), 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнездовите находища са в четири изолирани района: на острови по р. Марица в средното и долното течение, в Бургаските влажни зони, във Варненско-Белославския езерен комплекс и на о. Цибър в р. Дунав (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN – уязвим (VU, Vulnerable) за територията на континентална Европа и ЕС (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC1 категория (BirdLife International, 2017). Включен в Червената книга на България като критично застрашен (CR).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) **националната гнездяща популация** на вида се оценява на **30-70 двойки**. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна. Тенденцията в европейската гнездяща популация е намаляваща (BirdLife International, 2017).

Преминаващата популация, според Докладването от 2019 г. е оценена на **50-200 индивида**.

Посочени са следните заплахи и влияния: J02, K03, C01, K26 (само преминаващата популация). В Червената книга на България като заплахи за вида са посочени следните фактори: унищожаване на гнездовищата по островите на р. Марица и р. Дунав в резултат повишаване на нивото на водите, безпокойство по време на мътене, убиване на новоизлюпените птици от кучета, котки и др. (Големански и др. (ред.), 2015).

Видът се среща в 18 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е **размножаващ се с 2-3 двойки**, което е **4,3-6,6 %** от националната гнездяща популация. Оценката на популацията е „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“). Популацията не е изолирана, но е на границата на ареала си (оценка „B“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Стридождът е един от характерните видове, който гнезди в 33 „Марица-Първомай“. По време на теренните проучвания през април и май 2022 г. са установени 3 двойки. По данни от мониторинга 2020 г. са установени 2 двойки и едно посещение на вероятно

гнездо (данни ИАОС). По данни от eBird стридоядът е наблюдаван през годините по р. Марица в района на с. Поповица, с. Мирово, гр. Първомай и с. Добри дол (Stephen Mumford, Андрей Ралев, Юлиан Муравеев, Калин Велев). Посочената в СФ численост на гнездящата популация изглежда реалистична и не се нуждае от промени.

Констатираните заплахы и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на ЗЗ, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за гнездене.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 2	Определена на база минималната численост от СФ. Данните от мониторинга 2020 г. и теренното проучване през 2022 г. потвърждават присъствието на размножаващи се птици от вида.	Поддържане на популация от най-малко 2 дв.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 270	Определена на базата на площта на зоната с местообитание N06 – вътрешни водни тела от СФ 1380 ha (12 % от площта на зоната). Приблизителна оценка на речните крайбрежия с пясъчни коси и каменисти острови пригодни за вида, представляват около 20% от N06.	Поддържане на местообитанието в размер от най-малко 270 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация не се налагат промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A136 *Charadrius dubius* (речен дъждосвирец)

1. Код и наименование на вида

A136 *Charadrius dubius* (речен дъждосвирец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-18 cm. Размах на крилата: 32-35 cm. С черна огърлица на врата и шията. Челото е бяло, характерен жълт пръстен около окоето и изцяло черен клюн. Черното на бузата образува остър ъгъл, който е характерен за вида. Среща се по чакълести участъци в близост до водоеми (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

В България е гнездящо-прелетен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Долита през март и отлита през септември или октомври. У нас се среща по Черноморието, като гнезди по всички плажове в близост до сладка вода. Гнездовите двойки се формират в края на март и началото на април. Веднага след това женската снася 4-5 яйца в ямка сред пясък или чакъл. Малките се излюпват след 22-26 дни в края на май и няколко часа по-късно напускат мястото на излюпване. Стават напълно самостоятелни и започват да летят на 20-дневна възраст (Големански и др. (ред., 2011).

Гнезди по чакълести и пясъчни брегове, острови и коси в коритата на реки течащи води, по пясъчни крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, както и по чакълести морски брегове, понякога по бреговете на микроязовири, блата или други стоящи пресни води, по-рядко до стоящи бракични води и в лагуни. Заема и аналогични биотопи в пределите на градове, села и индустриални зони, а нерядко се размножава и в кариери за чакъл в близост до реки или други водоеми. (Янков, отг. ред., 2007). Подходящите местообитания вероятно са с кодове: 2110, 2120, 2130, 3130, 3140, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Храни се с твърдокрили насекоми и ларвите им, ракообразни, охлюви, ларви на ручейници, червеи, дребни миди, семена и други дребни водни животни. Търси храната си по крайбрежията и в плитките разливи (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С линейно и петнисто разпространение в равнинните и нископланинските части на цялата страна, привързано към речната мрежа (средните и долните течения), Черноморското крайбрежие и отделни водоеми със стоящи води. Почти напълно отсъства от по-безводните и гористи равнинни части (Добруджа, Лудогорието и др.) (Янков отг. ред., 2007).

Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България като уязвим VU.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **1400-2400 двойки**. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е стабилна.

По отношение на преминаващата популация, според Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща популация** на вида се оценява на **2500-5000 индивида**.

Заплахи и влияния са посочени само за мигриращата популация: K04 и F26. Според Червената книга на България: загуба и деградация на местообитания, безпокойство,

добив на инертни материали като чакъл и пясък, хищници, замърсяване на водите (Големански и др. (ред.), 2011).

Видът се среща в 72 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като е мигриращ и размножаващ се. **Гнездовата популация** на вида се оценява на **10-40 двойки**, което е **0,42-2,86 %** от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Липсват данни за числеността на миграционната популация, но видът се среща в зоната (Категория: P - присъстващ). За размер и плътност на популацията оценката е „C“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни ИАОС по поречието на р. Марица има регистрирани шест наблюдения на вида с общо 10 инд. през май и юни 2020 г., като в два от случаите се отнася за обаждане на мъжки индивид, а веднъж е наблюдавано вероятно посещение на гнездо. В eBird за територията на зоната има регистрирана численост от 55 инд. на 01.05.1999 г., както и на 40 инд. на 31.05.1999 г., като вероятно и в двата случая става въпрос за сборна численост на всички наблюдавани индивиди на определен участък от р. Марица (Юлиан Муравеев). В същата платформа има още три наблюдения на вида по поречието на р. Марица, като в два от случаите са регистрирани по 1 инд. през размножителния период, а едно от наблюденията е по време на миграция – 3 инд. на 30.09.2022 г. Видът е регистриран през размножителния период и край яз. Плодовитово – 2 инд. на 19.06.2021 г.

По време на полевите проучвания в зоната през 2022 г. видът е наблюдаван 12 пъти, като три от наблюденията са в началото на април, когато е вероятно част от индивидите да са все още мигриращи. В този период са регистрирани една двойка и два инд. на територията на зоната. През май по поречието на р. Марица са регистрирани 16 инд., поне 6 от които са били част от сформирана гнездова двойка.

Констатираните потенциални заплахи и въздействия за вида на територията на зоната са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на 33, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; безпокойство от рибари и ловци;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 10	Стойността е определена на база на числеността в СФ на зоната и актуалните наблюдения на вида.	Поддържане на гнездовата популация в размер от най-малко 10 двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Данните за числеността на вида по време на миграция все още са недостатъчни, за да може да се	Междинна цел до 2027 г.: Провеждане на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			определи размера на миграционната популация на вида в зоната.	целенасочено проучване за установяване на числеността на мигриращата популация.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1380	Площта е определена на база на % от покритието на подходящото за вида местообитание N06 – Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Хранителното и гнездовото местообитание на вида съвпадат.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 1380 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнобеломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не са необходими промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A142 *Vanellus vanellus* (обикновена калугерица)

1. Код и наименование на вида

A142 *Vanellus vanellus* (обикновена калугерица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 28-31 см. Размах на крилата: 82-87 см. С размерите на гълъб. Оперението по гърба е зеленикаво-черно с метален отблясък, коремът е бял, главата е с качулка. В полет прави впечатление контрастът между белите подкрилия и корем и черните махови пера. Обитава влажни ливади и обработваеми земи (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

В България е гнездящ, преминаващ и зимуващ вид. Гнезди на земята. Снася 3-4 яйца, има едно поколение годишно през периода април-юни. Зимува по Средиземноморието. Миграционният период е февруари – март и септември – октомври (BWPi, 2006).

Гнезди в тревни съобщества по влажни терени, по-рядко мезофилни тревни съобщества, често в близост до стоящи пресни води, стоящи бракични води или течащи води, както и около блата, растителност по периферията на водоеми, крайречни и приизворни мочурища. Много често и в селскостопански площи и изкуствени ландшафти, предпочита периферии на сезонно заливани терени, както и обработваеми площи с редки посеви и други (едногодишни) тревни култури, особено оризища или временно заливани житни ниви (Янков (ред), 2007). Подходящите местообитания включват богат набор от влажни зони: 1110, 1140, 2110, 2120, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Храната му се състои от възрастни и ларви на насекоми (напр. бръмбари, мравки, шурци, скакалци, водни кончета, цикади и др.), паяци, охлюви, дъждовни червеи, жаби, дребни риби и семена или други части на растения (BWPi, 2006).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в низинните и равнинни части на страната, най-плътно – в Тракийската низина, Софийското поле, поречието на р. Тунджа, Бургаската низина, Дунавското крайбрежие и понижения с влажни зони в Дунавската равнина, а с по-малко групирани находища – и в някои по-влажни части на Лудогорието, Добруджа, Предбалкана и дори около яз. Батак, където има традиционно гнездовище, известно от XIX в. Разпространението се мени през годините, поради гнезденето на редица места във временни пролетни разливи в нивите в рамките на 0 – 1110 м н.в. (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN – NT (Near Threatened), за територията на континентална Европа – уязвим - VU (Vulnerable) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC1 за България (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) **националната гнездяща популация** на вида се оценява на **800-1500 двойки**. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е намаляваща. Посочени са следните заплахи и въздействия – F03, G05

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) **националната мигрираща популация** на вида се оценява на **250-1000 индивида**. Тенденцията в популацията е неизвестна. Посочени са следните заплахи и въздействия за мигриращата популация – A02, K03, F05, F26, K01, K02, K03.

Според Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) **националната зимуваща популация** е оценена на **5-320 индивида**. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е флукутираща както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018), която също е флукутираща. Посочени са следните заплахи и въздействия: J03.

Видът се среща в 59 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ, мигриращ и зимуващ. Гнездящата популация на обикновената калугерица се оценява на **1-5 двойки**, което представлява **0,1-0,3 % от националната гнездяща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация на вида според СФ, е с численост до 5 инд., което е до 1,6 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация на обикновената калугерица е с неизвестна численост, поради липса на данни (DD). Оценката за численост и плътност на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Обикновената калугерица гнезди в ЗЗ „Марица-Първомай“ при наличие на достатъчно валежи и разливи на р. Марица в прилежащите обработваеми земи. Видът не е установен по време на теренните проучвания през 2022 г., поради сухата година и малкото валежи. По време на мониторинга през 2020 г. също липсва информация за присъствия на калугерици в зоната (данни ИАОС). Според данни от SmartBirds (2018-2022 г.), 2 птици са наблюдавани в полет през юли 2018 г. По данни от eBird, от април до юни птици са наблюдавани в района на с. Поповица, с. Плодовитово и с. Зетьово (Юлиан Муравеев, Lubomir Profirov, Stephen Mumford). По всяка вероятност видът не гнезди редовно в зоната, което се дължи на засушаването през последните години. Числеността на популацията в СФ е реалистична.

Зимуваща популация

Обикновената калугерица относително рядко остава да зимува в рамките на зоната. По данни от СЗП в периода 2016 – 2021 г. видът не е установен. По време на теренните проучвания през 2022 г. също не е установен. По данни от eBird през февруари 2022 г. са наблюдавани 6 инд. в полет в района на с. Добри дол (Stephen Mumford). Числеността на популацията в СФ е реалистична.

Мигрираща популация

До голяма степен липсва информация за числеността на мигриращата популация на калугерицата в ЗЗ „Марица-Първомай“. По време на теренните проучвания през 2022 г. видът не е установен. По данни от eBird, в периода август – октомври 2022 г. са наблюдавани общо 35 инд. в полет в район на с. Добри дол (Stephen Mumford). На база на тези наблюдения може да заключим, че обикновената калугерица преминава сравнително редовно през зоната по време на миграция.

Като общо валидни заплахи и въздействия за местообитанието на вида могат да се посочат: дренирането и отводняването на обработваемите площи, промени в речното корито по р. Марица (изземване на инертни материали, почистване на наноси, естествена растителност и скална маса), промени в земеползването, интензифициране на земеделието и употребата на пестициди, замърсяване на водите, засипване на местообитанията с битови и промишлени отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	Определена на база СФ. Размерът на гнездовата популация силно зависи от наличието на валежи и подходящи разливи в	Поддържане на популацията в размер от най-малко 1 дв.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			обработваемите площи и влажните ливади в зоната.							
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база минималната възможна, предвид, че в СФ не е посочена мин. стойност. Необходим е регулярен мониторинг, за да се установи реалната численост на вида през зимата.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 17	Определена на база наблюденията през есента на 2022 г. в eBirds. Провеждане на мониторинг през периода на миграция февруари – март и септември – октомври ще даде информация за реалната численост на популацията.	Поддържане на популацията на вида в 33 в размер най-малко 17 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания за вида	ha	Най-малко 115	Изчислена на база на подходящите гнездови местообитания N 10 – влажни ливади и пасища от СФ (1 % от площта на зоната).	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер на най-малко 115 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 420	Изчислено на база Corine Land Cover 2018 хабитат 243 – обработваеми площи но с значително количество на естествена растителност в границите на 33. Това са предимно площи по крайбрежието на р. Марица, нейните притоци и няколкото микроводоема в границите на зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 420 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнобеломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
Предвид наличната информация следната актуализация в СФ:

- Добавяне на максимална численост на мигриращата популация, съобразно данните от eBirds през 2022 г. Промяна в мерните единици, премахване на категорията и добавяне на средно качество на данните (M)

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A142	<i>Vanellus vanellus</i>			r	1	5	p		G	C	B	C	C
B	A142	<i>Vanellus vanellus</i>			c		35	i		M	C	B	C	C
B	A142	<i>Vanellus vanellus</i>			w		5	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A153 *Gallinago gallinago* (средна бекаси́на)

1. Код и наименование на вида

A153 *Gallinago gallinago* (средна бекаси́на)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 25-27 cm. Размах на крилата: 44-47 cm. От основата на клюна през челото и темето към тила минават две широки чернокафяви ивици. Успоредно на тях през окото, а по-надолу и през бузата и ухото има подобни ивици. Комбинацията от много дълъг клюн, тесен бял заден ръб на второстепенните махови пера и бледа, немаркирана централна зона до подкрилието са диагностични белези за средната бекаси́на (някои имат по-тъмно подкрилие). Придържа се близо до крайбрежната растителност, сондирайки субстрата с дългия си клюн (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

В България е прелетен и зимуващ, много рядко гнездящ вид птица (Нанкинов и др. 1997; Ivanov et al., 2014; Големански и др. (ред.), 2015). Холарктичен вид, широко разпространен в Америка, Евразия и Африка. Размножава се в блата, заблатени брегове на езера, басейни и реки, влажни ливади, блата от острица и солени блата. Извън размножителния период обикновено заема подобни местообитания, с по-широко използване на създадени от човека местообитания, напр. канализационни съоръжения и оризови полета, горните течения на лиманите и крайбрежните ливади, а също и наводнени земеделски земи, канавки и др. (Нанкинов и др. 1997; Veaman & Madge, 1998; BirdLife International, 2023). През май-юни 1997–1998 г. сигурно гнездене на 2–3 двойки е установено в Драгоманското блато (Големански и др. (ред.), 2015). По време на миграции и зимуване – най-разнообразни влажни зони, предимно по Черноморското крайбрежие и Южна България (Янков (ред), 2007).

Различни видове блата. Предпочита равнинните, но заселва удобни биотопи до 2000 m н.в. Обитава също влажни ливади, старици на реки, речни разливи, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, плитки езера, залети редки гори, овощни градини, а също по-малки и временни водоеми и обработваеми площи (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранителният му спектър включва ларви на насекоми (10–80%) и имаго, земни червеи, малки ракообразни, малки охлюви и паяци; растителни влакна и семена. Установено е, че 63,1 % от обема на храната са растителните остатъци (57,7% вегетативни части и

5,4% семена), а 21,7% – животинските (повече бръмбари, двукрили, водни кончета, дребни ракообразни, миди, охлюви, дъждовни червеи). Храни се чрез вертикално и ритмично сондиране в субстрата, често без изваждане на клюна от почвата. Обикновено се храни в малки групи (Нанкинов и др., 1997; BirdLife International 2023).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През зимата е с ниска численост, предимно в Южна България и по Черноморското крайбрежие в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро; язовир Овчарица, язовир Пясъчник (Нанкинов и др., 1997; Dimitrov et al. 2005; Костадинова, Граматиков (ред.), 2007).

Включен в Приложения 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е слабо засеган - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – уязвим VU (Vulnerable) (BirdLife International 2021). Включен в SPEC 3 категория за България (BirdLife International 2017). Включен в Червената книга на България в категория критично застрашен (CR).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **2-12 двойки**. Краткосрочната тенденция (за периода 2007 – 2018) в популацията е неизвестна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща популация** на вида се оценява на **1000-2000 индивида**. Краткосрочната тенденция (за периода 2007 – 2018) за популацията е неизвестна, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната **мигрираща популация** на вида се оценява на **100-400 индивида**. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Посочени са следните заплахи и въздействия: F05, F26, F08, K02, K04.

Видът се среща в 41 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, средната бекасица е само **зимуващ вид** с до **1 индивид**, което е до **0,05 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

След 1996 г. средната бекасица е чест зимуващ вид в Южна България със средно 79 инд./год. (Michev, Profirov, 2003). По данни от СЗП по р. Марица в участъка с. Звъничево – гр. Първомай през 2019 г. са установени 15 инд., а в участъка от гр. Първомай – Свиленград през 2017 г. – 11 инд. и през 2019 – 2 инд. (данни ИАОС). Не е ясно каква част от тези птици са били в границите на 33 „Марица-Първомай“. По време на теренното проучване през 2022 г. е установен 1 инд. през април, който вероятно е мигриращ. По всяка вероятност числеността в СФ е занижена поради прикрития начин на живот на вида и ниския процент на видени птици. По данни от eBird, през зимата (декември – февруари) има наблюдения от по 1-4 инд. в района на с. Добри дол (Stephen Mumford). Въз основа на тези данни, числеността на вида в СФ следва да се коригира на поне 1-4 инд. за зимуващата популация.

Като общовалидни заплахи и въздействия за местообитанието на вида могат да се посочат: дренирането и отводняването на обработваемите площи, промени в речното корито по р. Марица (изземване на инертни материали, почистване на наноси, естествена растителност и скална маса), промени в земеползването, интензифициране на земеделието и употребата на пестициди, замърсяване на водите, засипване на местообитанията с битови и промишлени отпадъци, лов (средната бекарина е ловен обект в България).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Целевата стойност е определена предвид данните от eBird.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 1045	Изчислена на база на подходящите гнездови местообитания N 10 – влажни ливади и пасища от СФ (1 % от площта на зоната). Видът се храни и по плитките части на р. Марица, което е около 930 ha.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер на най-малко 1045 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация предлагаме следните промени в СФ:

- Промяна в числеността на минималната и максималната численост на зимуващата популация от до 1 инд. на 1 – 4 инд. (виж т.4)

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A153	<i>Gallinago gallinago</i>			w	1	4	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за *A165 Tringa ochropus* (голям горски водобегач)

1. Код и наименование на вида

A165 *Tringa ochropus* (голям горски водобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 21 – 24 cm. Размах на крилата: 57 – 61 cm. Дребен водобегач със сравнително къси, сивкаво-зелени крака, които изглеждат тъмни от разстояние. Най-тъмният вид от рода; горните части имат почти маслинено-кафяв оттенък и множество малки бели петна. Къса първична проекция; крилата изпъкват точно зад върха на опашката. Прилича на малкия горски водобегач (*Tringa glareola*), но се отличава от него по чисто бялото надопашие, почти черния гръб и по-късите в полет крака (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

В България е гнездящ, прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al. 2014, Големански и др. (ред.), 2015). Палеарктичен вид. В Европа гнезди на Скандинавския полуостров, в северната и централната част на Европейска Русия, в Прибалтика, Беларус, Полша, Украйна, Германия, Чехия и много рядко в Дания, Австрия, Словения, Хърватска, Словакия, Унгария, Румъния, България и Северна Македония. У нас се среща главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие (Големански и др. (ред.), 2015).

Плитки крайбрежия на реки и стоящи водоеми, влажни ливади и пасища в близост до микроязовири. Заблатени гори и горски участъци близо до водоеми, обрали с дървета и храсти брегове на езера, блата, реки, канали, край мочурища и ливади. Обитава по-често край бавно течащи водоеми със спокойна водна повърхност. Избягва бързо течащите реки (Нанкинов и др. 1997; Големански и др. (ред.), 2015). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с различни водни и околноводни безгръбначни – червеи, дребни охлюви и миди, плодчета и много насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, водолюбчета, хоботници), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, пеперуди, двукрили (дългоножки, комари), водни кончета, а също паяци и риби, както и растителни фрагменти (BirdLife International, 2023; Нанкинов и др., 1997; Големански и др. (ред.), 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Малочислен гнездящ вид покрай реки и потоци както в равнинните, така и в планинските части на страната. Отбелязван в Тракийската низина (по реките Тополница и Марица), в Западните Родопи, по поречията на реките Струма, Искър, Тунджа, в Софийското поле, в Добруджа, в Източна Стара планина, до Мандренското езеро. След 1950 г. са установени редица нови находища – в Добруджа, в Тракийската низина, по р. Струма, по Черноморското крайбрежие (до Балтата; до Шабленското езеро; до Несебър; в Атанасовското езеро), в Западна Стара планина, покрай р. Дунав (в Никополско; до с. Басарбово, Русенско, в рибарниците Калимок), в Розовата долина, в Дунавската равнина, в Източна Стара планина, в Софийското поле (Янков (ред), 2007). Съгласно Червена книга на Р България, в повечето от старите гнездови находища не е потвърден през периода 2001-2011 и се среща главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и

Черноморското крайбрежие, с епизодично гнездене на отделни двойки в средните течения на реки, край язовири и рибарници (Големански и др. (ред.), 2015).

По време на миграция и зимуване се среща по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al., 2005; Michev & Profirov, 2003; Костадинова, Граматиков (ред.), 2007; Нанкинов и др., 1997).

Не е включен в Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern) (BirdLife International 2015). Няма SPEC категория (BirdLife International 2017). Включен е в Червената книга на България в категория застрашен вид (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **40-90 двойки**. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е неизвестна, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща популация** на вида се оценява на **50-150 индивида**. Краткосрочната тенденция (за периода 1999 – 2018) за популацията е флукутираща, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е флукутираща.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната **мигрираща популация** на вида се оценява на **100-500 индивида**. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Посочени са следните заплахи и влияния: за националната гнездяща популация и зимуваща популация – не са посочени; за националната мигрираща популация – K02, K04, F05, F26.

Видът се среща в 61 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, големият горски водобегач е зимуващ и мигриращ за зоната. **Мигриращата популация** на вида се оценява на **12 индивида**, което е **2,4-12,0 %** от националната мигрираща популация (оценка „С“, а би следвало да е „В“). Опазването на вида е добро (оценка „В“). Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност. Според СФ, **зимуващата популация** вида се оценява на до **5 индивида**, което е до **3,3 %** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“). Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Най-значителни концентрации се наблюдават по южното Черноморие (Поморийско ез., Атанасовско ез., ез. Мандра) и водоемите в южна България (Michev, Profirov, 2003). По данни от СЗП по р. Марица в участъка с. Звъничево – гр. Първомай през 2017 г. са установени 11 инд., през 2019 г. – 6 инд., през 2020 – 2 инд, и през 2021 г. – 1 инд. В участъка гр. Първомай – Свиленград, през 2017 г. – 2 инд. и през 2019 г. – 2 инд. (данни ИАОС). Не е ясно каква част от посочените индивиди са пребивавали в 33 „Марица-Първомай“. По данни от SmartBirds, 1 инд. е установен през януари 2018 г. и 1 инд. през декември 2019 г. (данни БДЗП). Считаме, че посочената в СФ численост за зимуващата популация е сравнително реалистична.

Гнездяща популация

Големият горски водобегач не е обект на опазване през размножителния сезон в ЗЗ „Марица-Първомай“, но по време на мониторинга през май – юли 2020 г. са установени 2 двойки и 3 инд. в подходящо гнездово местообитание (данни ИАОС), което е индикация за вероятно гнездене на вида в зоната. Предлагаме да се добави в СФ информация за размножаваща се популация от до 2 двойки. Гнезденето вероятно не е ежегодно, но при благоприятни години е възможно.

Мигрираща популация

Големият горски водобегач се среща често в ЗЗ „Марица-Първомай“ по време на миграция. По данни от теренните проучвания през април 2022 г. са наблюдавани общо 5 инд. По данни от eBird, в периода септември – ноември са наблюдавани 1-2 инд. в района на с. Добри дол и с. Караджалово (Stephen Mumford). По всяка вероятност посочената в СФ численост за мигриращата популация е сравнително реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на ЗЗ, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за почивка и хранене.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Зимуването на вида в ЗЗ не е редовно, което личи от данните от СЗП по р. Марица. При подходящи климатични условия се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 инд.
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Определена на база мониторинга през 2020 г. Гнезденето на вида не е редовно и постигането на целевата стойност няма да е ежегодно.	Поддържане на популация от най-малко 1 дв.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 12	Определена на база СФ. Мигриращите птици се концентрират в плитководни участъци по р. Марица, в места с пясъчни наноси, във влажни ливади и разливи.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 12 инд. по време на миграция.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 920	Изчислена на база % местообитание N06 – широколистни гори = 1150 ha. От тях са извадени 20 % на горите, които не са край реките в зоната.	Поддържане на подходящо гнездово местообитание от най-малко 920 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 1045	Изчислена на база на подходящите гнездови местообитания N 10 – влажни ливади и пасища от СФ (1 % от площта на зоната). Видът се храни и по плитките части на р. Марица, което е около 930 ha.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер на най-малко 1045 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноромански район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad	Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).			

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за числеността на популацията на вида в зоната, предлагаме следните промени в СФ (в червено):

- Промяна в категория за оценка на зимуващата и мигриращата популация от „С“ на „В“, предвид на по-високия % от националните популации (> 2,0 %), които зоната поддържа (по всяка вероятност оценките на национално ниво за числеността на вида по време на миграция и зимуване са занижени – тяхното прецизиране за в бъдеще ще доведе и до съветните актуализации в СФ на СЗЗ);
- Добавяне на размножаваща се популация, предвид на данните от мониторинга през 2020 г. (Данни ИАОС).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A165	<i>Tringa ochropus</i>			c	12	12	i		G	B	B	C	C
B	A165	<i>Tringa ochropus</i>			w		5	i		G	B	B	C	C
B	A165	<i>Tringa ochropus</i>			r		2	p		G	B	B	C	C

Специфични цели за A166 *Tringa glareola* (малък горски водобегач)

1. Код и наименование на вида

A166 *Tringa glareola* (малък горски водобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-22,5 cm. Размах на крилата: 34-42,5 cm. Има малки възрастови различия. Възрастните отгоре са тъмносиви с бели петна и точки, а отдолу — белезникави. Младите са по-светли. Отличава се от големия горски водобегач по цялостно по-светлата окраска, по-светлите подкрилия, дългите крака, които при полет стърчат зад опашката (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Мигрираща, летуваща, рядко зимуваща, възможно и гнездяща птица. Пролетната миграция започва от началото на март до май, а есенната – от август до ноември. Гнезди на отделни двойки или на малки колонии (Нанкинов и др., 1997).

Заблатени гори и горски участъци близо до водоеми, обрасли с дървета и храсти брегове на езера, блата, реки, канали, край мочурища и ливади. Обитава по-често край бавно течащи водоеми със спокойна водна повърхност. Избягва бързотечащите реки. Подходящи местообитания вероятно са 3260 и 6440 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с червеи, дребни охлюви и миди, плодчета и много насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, водолубчета, хоботници), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, пеперуди, двукрили (дългоножки, комари), водни кончета, паяци. В стомасите на птици са намирани остатъци от Coleoptera (Hydrophilidae, Carabidae), Mollusca (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се през цялата година в подходящи биотопи върху територията на страната, по-често при сезонните прелети. Вероятно гнезди край Дунава. През размножителния период е отбелязван край водоемите на Софийско (Негован, Петърч, Костенец), Плевенско, Добричко, по Черноморското крайбрежие (езерата Дуранкулашко, Шабла, Поморийско, Атанасовско, Бургаско, Мандренско и до Несебър), при Харманли и Свиленград. Зимуващи птици са регистрирани до Тетевен и на рибарници до с. Триводици, Пловдивско (Нанкинов и др., 1997; Янков (ред), 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – слабо засегнат - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и ЕС (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 за България (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), **мигриращата национална популация** е оценена на **200-700 индивида** (по всяка вероятност това се явява доста занижена оценка). Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и влияния: *F26; F05; K02*.

Видът се среща в 38 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е само **мигриращ**, като популацията не е оценена, поради липса на данни (DD). Оценката за численост и плътност на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“). Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Малкият горски водобегач не е наблюдаван в 33 „Марица Първомай“ по време на теренните проучвания през 2022 г. Информация за вида липсва и в данните от ИАОС. В книгата за ОВМ в България и Natura 2000 видът също не се споменава (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). По данни от eBird, през април 2022 г. има наблюдаван 1 инд., а в края на септември 2022 г. 3 инд. в района на с. Добри дол (Stephen Mumford). По данни от SmartBirds (2018-2022 г.), през септември 2018 г. са наблюдавани 3 инд. в района на с.

Скобелево. По всяка вероятност малкият горски водобегач е много по-многочислен в зоната, но са необходими допълнителни проучвания чрез редовен мониторинг.

Констатирани заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на 33, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; безпокойство от рибари и ловци; дърводобив в близост до местата за почивка и хранене.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	Числеността на популацията не е оценена в СФ. Целевата стойност е определена на база достъпната информация от eBirds и SmartBirds. Необходим е редовен мониторинг, за да се определи реалната численост на вида в зоната..	Поддържане на популация от най-малко 3 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 1045	Изчислена на база на подходящите гнездови местообитания N 10 – влажни ливади и пасища от СФ (1 % от площта на зоната). Видът се храни и по плитките части на р. Марица, което е около 930 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер на най-малко 1045 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноромански район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ:

- Добавяне на минимална и максимална численост на мигриращата популация на вида, предвид данните от eBird и SmartBirds;
- Добавяне на мерна единица и промяна в качеството на данните от липса на данни „DD“ на средно качество на данните „M“.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A166	<i>Tringa glareola</i>			c	3	4	i		M	C	B	C	C

Специфични цели за A193 *Sterna hirundo* (речна рибарка)

1. Код и наименование на вида

A193 *Sterna hirundo* (речна рибарка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 31-35 cm. Размах на крилата: 77-98 cm. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през лятото отгоре са сиви, а отдолу — бели; главата отгоре е черна; клюнът е яркочервен с черен връх; краката са яркочервени. През есенно-зимния период челото е безцветно, а клюнът и краката — черни. Младите са с черни плещи. От полярната рибарка се отличава по черните външни махови пера и черния връх на клюна, а отблизо главата е по-слабо заоблена и коремът е по-светъл (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящ прелетен и преминаващ вид. Среща се на малки групи. Гнезди колониално самостоятелно или с белочелата, белобузата и черната рибарка. Миграцията протича от средата на март до началото на май и от края на юли до началото на декември (Нанкинов и др., 1997).

Гнезди в лагуни (по разделителни диги и изкуствени острови в солници), в растителност по периферията на водоеми, в стоящи пресни води, стоящи бракични води, по острови в течащи води. При устието на р. Ропотамо гнезди на малки скални острови в морето (Янков, ред., 2007). По течението на р. Дунав на пясъчни коси и малки острови. През годините, когато нивото на водата е високо и пясъчните коси и острови са наводнени, гнезди в ез. Сребърна и Персински блата (Shurulinkov et al., 2019). Средното разстояние между гнездата е 0,99 m. (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 1150 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Храни се с риби, скариди, насекоми (Odonata, Gerridae, Dytiscidae) (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение, по-групирано на места по Черноморското крайбрежие (главно Бургаски влажни зони) и покрай р. Дунав (прикрайбрежни блата и острови, особено около о. Белене). С отделни гнездовища и по някои по-големи вътрешни реки – Марица, Арда, Струма, Огоста и др. Колониите по р. Дунав променят местоположението си поради непостоянството на гнездовия субстрат – пясъчните коси (Янков (ред), 2007). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN – слабо засегнат - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и ЕС (BirdLife International, 2021).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата национална популация се оценява на **500-1500 двойки**. Краткосрочната (2000-2018 г.) и

дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са флукуиращи. Посочени са следните заплахи и влияния: H01, J02, K03.

Мигриращата национална популация се оценява на **3000-10000 индивида**. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и влияния: E01; H01.

В Червената книга (2015) като заплахи са посочени наводняване на гнездовите колонии, унищожаване на мътилата и люпилата от градушки и наземни хищници. Безпокойство, отстрел, разрушаване или прекомерно обрастване на гнездовите находища, замърсяване с нефтопродукти.

Видът се среща в 33 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е само гнездящ. Гнездовата популация в зоната е оценена на **2 двойки**, което е **0,1-0,2 %** от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Речната рибарка е вид, който спорадично гнезди по р. Марица в границите 33 „Марица-Първомай“. През май 2020 е установена 1 двойка и 2 инд. в подходящо гнездово местообитание (данни ИАОС). По време на теренните проучвания през 2022 г. видът не е установен. По данни от SmartBirds (2018-2022 г.) също няма наблюдения на вида в зоната. Според eBird, през май 2022 г. е наблюдаван 1 инд. по р. Марица в района на гр. Първомай, през май 1999 г. 20 инд. в района на Първомай и 30 инд. в района на с. Поповица (Невяна Петкова, Юлиан Муравеев). Предвид малкото наблюдения на вида в зоната през размножителния период смятаме, че речната рибарка не гнезди всяка година. По всяка вероятност, важен негативен фактор е липсата на подходяща хранителна база в резултат на влошеното екологично състояние на водите в р. Марица и нейните притоци. Констатираните заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на 33, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; унищожаване на гнездата от вранови птици.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2	Определена на база СФ. Предвид данните, гнезди спорадично в зоната по пясъчни и чакълести брегове и островчета по р. Марица. Необходим е ежегоден мониторинг на гнездовата популация.	Подобряване на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания за вида	ha	Най-малко 65	Изчислена на база от хранителното местообитание N06. Това са пясъчни и чакълести площи по р. Марица (5 % от площта на зоната).	Поддържане на площта на подходящото местообитание на вида в размер на най-малко 65 ha.
Местообитание на	ha	Най-малко	Определена на база %	Поддържане на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
вида: Площ на подходящо хранително местообитание за вида		1380	местообитание N06 – наземни водни тела (стоящи и течащи) от СФ.	местообитанието в размер най-малко 1380 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноевропейски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания за вида, до стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A229 *Alcedo atthis* (земеродно рибарче)

1. Код и наименование на вида

A229 *Alcedo atthis* (земеродно рибарче)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 16-17 cm. Размах на крилата 24-26 cm. По размери малко по-едро от врабче, но с голяма глава, дълъг, остър клон и къса опашка. Оперението ярко, с метален блясък. Горната страна на главата зелена с напречни сини и синьозелени препаски. Гърбът и надопашката сини до лазурно сини със слаб метален блясък. Плещите тъмозелени, а надкрилията със светлосини петна. Маховите пера чернокафяви със сини вътрешни ветрила. Опашка тъмносиня. Отстриани на шията по едно белезникаво петно. Гърло бяло. Гърдите и коремът ръждиви до ръждивокафяви. Клонът черен. Крака коралово червени. Женските с по-бледо оперение, матово, без метален блясък по гърба, кръста и надопашката. Основата на долната получовка светлочервена (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Постоянен и скитащ вид. През зимата напуска водоемите, които обитава през размножителния период, и се среща по незамръзващи части на реки, язовири, рибарници и топлици. Широко разпространен, но не многоброен по брегове, водоеми до около 1200

m надморска височина. И в най-благоприятните местообитания числеността е сравнително ниска (Нанкинов и др., 1997).

Отвесни глинести, пясъчливи и чакълести брегове. Течащи води, стоящи пресни води, стоящи бракични води, тесни морски заливи, естуари. (Нанкинов и др., 1997; Янков (ред), 2007). Изследване по поречието на р. Дунав в Словакия (Turčoková et al., 2016) установява гнездова плътност от 23-27 дв./ 55 km речен участък и разстояние между гнездата около 816 m. Следователно може да кажем, че на една двойка и трябва около 1-2 km речно течение. Друго изследване (Vilches et al., 2012) установява, че за гнезденето на земеродното рибарче е важно водата в речните течения да е богата на кислород и да не е дълбока, тъй като максималната дълбочина, на която се гмурка рибарчето е около 30 cm. Подходящи местообитания за гнездене на вида по Директива за местообитанията са – 2340, 3260, 3270, 1130 (Кавръкова, В. и др. 2009).

Храни се предимно с дребни риби (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и линейно разпространение, свързано с речната мрежа (средните и долните течения) и с други водоеми в равнинните и хълмистите части на цялата страна. По-ясно групирано покрай р. Дунав, Черноморското крайбрежие, Източните Родопи и значителни части от Дунавската равнина, Тракийската низина, Софийското поле и др. Разпространението се колебае силно на места според динамиката на речните брегове (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа е уязвим - VU (Vulnerable). Включен в SPEC 3 - Изтощен. Не е включен в Червената книга на България. Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), **гнездящата (постоянна)** популация е от **900-3600 двойки**, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на намаляваща, а дългосрочната (1980 - 2018) е намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: K04.

Видът се среща в 82 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е **гнездящ (постоянен)** с популация, която се оценява на **5 двойки**, което представлява **0,1-0,5 %** от националната популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът е посочен с гнездова численост от 5 двойки (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). Същата численост е посочена и в СФ. По време на теренните проучвания видът е отчетен през месец април 2022 г. с 4 инд. и през май – поне 5 територии. Данните от БДЗП (SmartBirds, 2018-2022 г.) показват две отчитания на вида с численост общо от 3 инд. през май 2020 и юли 2022 г. Данните, предоставени от ИАОС показват, че видът е наблюдаван в зоната през месеците март, май и юни 2020 г. Данните от eBird 2015-2022 показват, че видът е отчетен в зоната с численост 1-5 инд. в поне шест находища. На база на тези данни предлагаме максималната численост да се промени на 7 дв. Видът е установен по р. Марица и по време на среднозимните преброявания в периода 2016-2021 с численост до 14 инд. общо. За съжаление липсва подробна информация каква част от тези птици зимуват в рамките на 33 „Марица-

Първомай“, тъй като участъците за броење обхващат доста територии извън зоната. Така че предлагаме видът да бъде включен в СФ на зоната и като зимуващ с численост 2-5 екз.

Основните заплахи за земеродното рибарче са ерозията и изронването на речните брегове (L01), стабилизирането на речните брегове с каменни и бетонни стени.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	най-малко 5	Целевата стойност е определена на база на СФ. Предлагаме максималната численост да се промени на 7 дв. на база наличните данни.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 5 гнездящи двойки.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 2	Видът е установен в зоната и по време на среднозимните преброявания. Така че предлагаме вида да бъде включен в стандартния формуляр на зоната и като зимуващ с численост 2-5 инд.	Поддържане на зимуващата популация на вида в зоната в размер от най-малко 2 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 1381	Гнезди по отвесни глинести, пясъчливи и чакълести брегове на различни влажни зони включително реки. Определена на база на % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела в зоната.	Поддържане на подходящите местообитания за вида с площ от най-малко 1381 ha.
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за гнездене – дължина на речните брегове.	km, дължина на пясъчливите и глинести брегове осигуряващи подходящи места за гнездене	най-малко 1-2 km речни брегове или крайбрежия за 1 дв.	В зоната видът гнезди по отвесни пясъчливи и/или глинести и льосови речни брегове. На една двойка са и необходими между 1 и 2 km речно течение.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания на вида в зоната чрез разчистване на храстова и дървесна растителност разположена пред подходящи пясъчливи или льосови брегове за осигуряване на места за гнездене.
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източнoбеломорски район (2016-2021 г.)“, Раздел 4,	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	Видът се храни предимно с дребни риби. Наличието на плячка е важен фактор за доброто качество на хранителното му местообитание. Това е пряко свързано с Екологично състояние/ потенциал на водните тела, с подходящи местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби). Екологичното състояние/ потенциал на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Приложение 19, 20.			<p>Екологично състояние</p> <p>1-Отлично</p> <p>2-Добро</p> <p>3-Умерено</p> <p>4-Лошо</p> <p>5-Много лошо</p> <p>Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).</p>	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Въз основа на наличните данни (т. 4) предлагаме следната актуализация на СФ:

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A229	<i>Alcedo atthis</i>			p	5	7	p		G	C	A	C	C
B	A229	<i>Alcedo atthis</i>			w	2	5	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A230 *Merops apiaster* (обикновен пчелояд)

1. Код и наименование на вида

A230 *Merops apiaster* (обикновен пчелояд)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 27-29 cm, размах на крилата: 44-49 cm. Средно голяма птица с ярка окраска. Темето, гърбът и крилата са червеникавокафяви. Челото е светло със синьозелено петно, гърлото е жълто, оградено с черна огърлица. Клюнът е черен. Маховите и кормилните пера са тъмнозелени, а долната страна на тялото е синьозелена. Лети с маневрен и планиращ полет. Среща се на малки групи и ята. Двете средни опашни пера силно удължени (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

В България видът е гнездящо-прелетен. Мигрира най-често на ята по 10-50 индивида. През пролетта е наблюдаван най-рано в средата на април, а през есента – докъм средата на октомври. Масовият пролетен прелет е през май, а есенният – от август до средата на септември. Брачните двойки се образуват по време на прелет. Гнезди по отвесни земни, песъчливи склонове, вкл. и по брегове на реки. Строежът на гнездото започва през втората десетдневка на май. Изкопават гнезда, като дълбаят пръстта с клюна си, а я

изхвърлят с крака. Участват и двете птици. Пълното мътило е от 3 до 7 яйца (Нанкинов и др., 1997).

Открити и пясъчливи и сухи места, отвесни глинести, пясъчливи и лъсови брегове на различни водоеми, оврази, склонове и свлачища, ерозирани долове, понякога каменни кариери (Нанкинов и др., 1997), кариери за добив на инертен материал (Янков (отг. ред.), 2007).

Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 6210, 6250, 6260 (Кавръковаи др., 2009).

Ентомофаг, храни се с над 60 вида насекоми, като пчелите съставляват 19,57% от храната (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Често срещан вид в равнини и предпланини, но не многоброен. Най-многочислен е в Дунавската равнина, Лудогорието, Добруджа, Тракийската низина, Подбалканските котловини, Източни Родопи, Сакар, Източна Стара планина, долините на реките Струма и Места. В планините е разпространен до 1100 м. надм. височина (Нанкинов и др., 1997; Янков (отг.ред.), 2007). Според Янков (2007) числеността в страната наброява 25000-50000 дв. Според Нанкинов и др. (2004) числеността е 30000-50000 дв. Не е включен в Червена книга на Р България (2015).

Природозащитен статус в България – не е застрашен. Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.) **гнездовата численост** на вида е **20000-60000 двойки**. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната (1980-2018 г.) също е увеличаваща се. През последните 18 години краткосрочната тенденция (2000-2018) в разпространението на вида е увеличаваща се, а дългосрочната също е увеличаваща се. Посочена е само една заплаха (F03).

Пчелоядът се опазва също така и като **мигриращ вид** с численост 80000-120000 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията. За мигриращата популация е посочена същата заплаха (F03) както при гнездовата популация.

Видът се среща в 85 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 4 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ видът е оценен като гнездящ и мигриращ. Размерът на **гнездовата популация** от е **195 двойки**, което представлява **0,33-0,97 %** от националната гнездова популация на вида (оценка „С“). Опазването на вида е добра (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Като **мигрираща** популация не е представена численост в СФ поради липса на данни (DD) - (оценка „С“). Опазването на вида е добра (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

През 2020 г. при провеждане на мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000 са установени 55 инд. и една гнездова колония на територията на зоната (данни на ИАОС). По данни от SmartBirds – за периода 2018-2022 г. са регистрирани 133 инд. през гнездовия период, както и 20 инд. по време на миграция.

Най-значителните числености на вида в зоната са регистрирани в платформата eBird, където по време на миграция са регистрирани 1107 индивида при 12 наблюдения, а в периода на гнездене – 1389 индивида при 15 наблюдения.

По време на теренните проучвания през 2022 г. в зоната са установени 161 инд., както и 5 гнездови колонии, две от които са с по 6 и 10 дупки.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 195	Определена на база СФ и онлайн платформите за орнитологични наблюдения.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 195 дв.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестан	Въпреки наличието на актуални наблюдения на вида в зоната по време на миграция, не може да се определи целева численост, защото тези наблюдения са единични и несистемно събирани, поради което съществува значителен риск от грешка.	Междинна цел до 2027 г.: Извършване на специализирани проучвания за изясняване на броя на мигриращите пчелояди
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Неизвестна	На този етап не може да бъде определена поради липса на систематизирани проучвания на местата на гнездене в зоната.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на площта на подходящите гнездови местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Цялата територия на зоната	Видът ловува във въздуха и по тази причина не е пряко свързан с типа земеползване, при условие, че начинът на управление на земеделските земи не води до намаляване на наличието на плячка, 20% от която са пчели.	Поддържане цялата територия на 33.
Местообитание на вида: Употреба на пестициди в подходящото хранително местообитание на вида в СЗЗ	% от площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната, в които не се използват пестициди или те са квалифицирани като „продукти за растителна защита с нисък	В 100% от площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната не се използват пестициди или се използват пестициди, които са квалифицирани	Качеството на местообитанието може да се влоши при използване на пестициди, намаляващи количеството на пчелите. За да бъдат опазени пчелите, законодателството на ЕС прилага следната устойчива употреба на пестицидите. С Регламент (ЕО) № 1107/2009 се въвежда понятието	Междинна цел до 2027 г.: Да се установи процента на земеделските земи, в управлението на които се използват „продукти за растителна защита с нисък риск“, чрез набиране на информация от земеделските

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
	риск”, съгласно Регламент (ЕО) № 1107/2009	като „продукти за растителна защита с нисък риск”, съгласно Регламент (ЕО) № 1107/2009	„продукти за растителна защита с нисък риск”. Към настоящия момент не е налична информация в какъв процент от земеделските земи се използват „продукти за растителна защита с нисък риск”. Поради тази причина е формулирана междинна цел.	стопани

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Към момента не са необходими промени в СФ по отношение на гнездовата популация, а за актуализиране на стойностите за мигрираща популация няма достатъчно данни.

Специфични цели за A231 *Coracias garrulus* (синявица)

1. Код и наименование на вида

A231 *Coracias garrulus* (синявица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 30-32 см. Главата, шията и долната страна на тялото светлосини със зеленикав оттенък. Гърбът и плещите ръждивокафяви. Крилата синкави с почти черни махови пера. Надопашката тъмносиня. Средните опашни пера тъмнозелени, останалите възчерно тъмносини със светли върхове. Клюнът черен (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящ и прелетен вид. Размножителният период е от средата на май до края на юли. Пролетният прелет през втората половина на април и през май, когато се среща на групи. Есенният прелет от края на юли до втората половина на септември. Единични екземпляри наблюдавани и през октомври (Нанкинов и др., 1997).

Единични стари дървета, крайречни насаждения, крайнини на гори (Нанкинов и др., 1997). Ивици дървета, храсти и мозайки от тях, широколистни листопадни гори, овощни градини, дървесни и храстови плантации, скали и скални стени в равнините, (Янков (отг. ред.), 2007).

Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 8210, 91F0 (Кавръкова и др., 2009).

Видът се храни с различни безгръбначни, предимно насекоми и дребни гръбначни (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В равнините и някои нископланински части на страната (Янков отг. ред., 2007). Гнезди по поречието на р. Дунав и притоците ѝ, Лудогорието, Добруджа, Югоизточна България, на много малко места в Западна България, предимно по долината на р. Струма. Най-многобройна е по поречието на р. Дунав (Големански и др. (ред., 2015).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според Червената книга на Р България видът е уязвим (VU). Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Международен статус според IUCN – NT (Near Threatened).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **гнездовата популация** е от **2000-4500** двойки, като краткосрочната тенденция (за периода 2001-2018) на популацията е оценена на намаляваща. Дългосрочната тенденция (за периода 1980-2018) на популацията е оценена на нарастваща.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A07, A02.

Видът се среща в 74 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ за зоната видът е се опазва като **гнездящ**. Гнездовата популация се оценява на **11 двойки**, което е **0,24-0,55 %** от националната гнездова популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Марица-Първомай“ видът е посочен като гнездящ с численост 11 двойки (Костадинова, Граматиков, 2007).

По време на мониторинга през май – юли 2020 г. е установен един екземпляр на 09.06.2020 г., както и три двойки в подходящо гнездово местообитание (данни ИАОС). Видът е регистриран 6 пъти в платформата SmartBirds – 1 инд. на 18.07.2018 г., две наблюдения в края на април 2020 г., както и 3 наблюдения през 2022 г. – две в края на май, има и една регистрация на двойка на 02.06. 2022 г. В eBird регистрациите на вида в зоната са многобройни – 4 инд. са наблюдавани на 19.06.2021 г. в района на яз. Плодовитово, 4 инд. – на 01.05.1999 г., един екземпляр на 13.07.2006 г., а през 2022 г. са регистрирани: 4 инд. през април, 2 инд. през май, 1 инд. през юни, 12 инд. през юли, 5 инд. през август и 2 инд. през септември. Изброените наблюдения на вида са отчетени в различни части на зоната.

По време на полевите проучвания през 2022 г. в зоната са регистрирани девет наблюдения на вида: 3 индивида на 25.05.2022 г., 8 индивида на 26.05.2022 г. и 4 индивида на 27.05.2022 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 11	Определена на база на данните от СФ. Поради нуждата от целеви изследвания за набавяне на детайлна информация, тази численост следва да се приеме за минимална.	Поддържане числеността на популацията в размер на най-малко 11 двойки.
Гнездово местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 247	Изчислена на база на % от площта на подходящите местообитания (определена по експертна оценка): N09 – 63.3 ha (5% пригодност) сухи тревни съобщества и степи	Поддържане площта на подходящите за вида местообитания в размер на най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			N16 – 115ha (10% пригодност) широколистни гори N21 – 34.5ha (15% пригодност) лозя, овощни градини и др. N23 – 34.5ha (5% пригодност) селища, пътища, сметища, мини...	малко 247 ha.
Хранително местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 1721	Изчислена на база на % от площта на подходящите местообитания, в които видът търси храна (определена по експертна оценка): N09 – 1266ha (100% пригодност) сухи тревни съобщества и степи N12 – 322.4ha (5% пригодност) екстензивни зърнени култури N15 – 5.8ha (5% пригодност) друга обработваема земя N16 – 57.5ha (5% пригодност) широколистни гори N21 – 34.5ha (15% пригодност) лозя, овощни градини и др. N23 – 34.5ha (5% пригодност) селища, пътища, сметища, мини...	Запазване на площта на подходящите за вида хранителни местообитания в размер на 1721 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени на този етап в СФ за вида.

Специфични цели за A236 *Dryocopus martius* (черен кълвач)

1. Код и наименование на вида

A236 *Dryocopus martius* (черен кълвач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45-47 cm. Размах на крилата: 64-68 cm. Черният кълвач е най-големият кълвач, който се среща в България. Има полов диморфизъм. Мъжкият е черен, само челото, темето и тилът са червени. Клюнът е кехлибареножълт. Ирисът жълт. Челото и темето на женската птица са черни, а само тилът ѝ е червен. Оперението на младите е с кафеникав оттенък. При полет правят впечатление голямата глава и тънкият врат. Маха бързо с крила и лети със слабо изразен гмуркащ полет. През пролетта силно „барабани“ с клюна по дърветата; често издава кресливо „кри-кри-кри“ или провлачено „миуюю-миуююмиую“, наподобяващо крясъка на обикновения мишелов или мяукането на котка (Нанкинов и др., 1997; Симеонов и др., 1991).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Черният кълвач е палеарктичен вид, който обитава тайгата и зоната на широколистните гори в Евразия. Ледников реликт. Сравнително рядък на Балканския полуостров.

Гнездовата численост в Европа е оценена на 1110000-1820000 двойки (BirdLife International, 2017). В България е постоянен вид. С петнисто разпространение, предимно в планинските гористи части на страната – Рило-Родопския масив, Стара планина, Средна гора, Витоша и околните ѝ планини, Странджа и др., до горната граница на гората. Разпръснато или групирано в съседни квадрати в равнинните райони с гори (Лудогорие, Добруджа, крайбрежието на р. Дунав и някои части на Дунавската равнина, Тракийската низина и др.). Към 1990 г. разпространението е силно разширено и обхваща и ниските райони по крайбрежието на р. Дунав, Дунавската равнина и др. През периода 1990–2005 г. относителната численост на вида в някои планински райони намалява (Западни Родопи), което съвпада с интензивните сечи след 1990 г., но като цяло популацията продължава да нараства. Наблюдава се все по-често гнездене в населени места и в по-млади гори с изкуствен произход. Общата численост в България е 1500-3500 двойки (Янков, ред., 2007). Размножителният период е май-юни. Гнезди в хралупи на височина 8-30 m. Отворът на хралупата е правоъгълен. Гнездото е без постелка. Пълното мътило е 3-6 яйца. Мътенето продължава 12-14 дни. Малките напускат гнездото на 27-28 дневна възраст. В планински букови гори има плътност от около 10 двойки/ 100 ha, а в горите от бяла мура, черна мура и черен бор до 2 двойки/100 ha (Нанкинов и др., 1997). Участъците на двойките в стари иглолистни гори са около 300 ha, в букови – 400 и в дъбови 500–600 ha. В гори с малко отмиращи и едроразмерни дървета участъкът на една двойка е на площ 1000–1600 ha (Големански и др. (ред.), 2015).

Гнезди в стари иглолистни, широколистни гори (планински букови) и смесени гори, а също и в алувиални, и много влажни гори. По-рядко в стари градски паркове и градини (особено такива от лесопарков тип) и в крайречни пояси ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Разпространен до 2100 m надморска височина. Проучване на избора на местообитания в Алпите показва, че черният кълвач предпочита бял бор (*Pinus sylvestris*) за хранене, вероятно поради изобилието от мравки и обикновен бук (*Fagus sylvatica*) за гнездене и нощуване (Восса et al., 2007). Видът предпочита гори в по-късни етапи на сукцесия - високи дървета с голям диаметър, повече мъртви дървесни отломки, особено големи дънери, гъсти корони на дърветата (Khanaposhtani et al., 2012). Изследване в Швеция на храненето на черния кълвач през зимата разкрива, че от различните видове мъртва дървесина най-важният хранителен субстрат са отсечените дънери. Мравки *Camponotus herculeanus* са основният хранителен ресурс, намерен в изпражненията (Mikusinski, 1997). В Южна Европа предпочита буковите гори в сравнение с по-северните райони на Европа, където видът е регистриран в по-широк спектър от горски видове дървета (Angelstam, Mikunsinski, 1994).

Хранят се с яйца, ларви и възрастни короеди, ликоеди, хоботници, сечковци, листоеди, мравки и др., по-рядко използва семена на широколистни и иглолистни дървета (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Приоритетен за опазване застрашен от изчезване вид (ЗБР, Приложение 2), защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация **между 4500 и 8000 двойки**. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) тенденция са увеличаващи се. Посочени са следните заплахи: превръщане в други видове гори, включително монокултури; залесяване или въвеждане на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО). В Червената книга (2015) са посочени като заплахи изсичането на старите гори и санитарните сечи; намаляване на хранителната база, в

частност на червената мравка; конкуренцията на сивия, белогърбия и зеления кълвач; тясната специализация към храна и местообитание.

Видът се среща в 74 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, в зоната се опазва концентрация на вида, оценена на **1 индивид**, което представлява **0,006-0,01%** от националната популация (оценка „С“ – значителна представителност). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Черният кълвач е посочен в ОВМ „Марица-Първомай“ с численост за концентрация по време на миграция от 0-1 дв. (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007). През зимата видът скита и в равнинни гори, където не се среща през гнездовия период (Нанкинов и др., 1997). През последните години обаче се наблюдава все по-голяма степен на заселване на разнообразни типове гори, вкл. и в равнинни райони, насочващо към висока адаптивност на вида. На територията на 33 „Марица - Първомай“ видът е регистриран многократно в платформата eBird - както мъжки, така и женски индивиди, като има и наблюдения на двойки в гнездови хабитат, а пространственото разположение на тези наблюдения предполага наличието на поне 3 двойки.

В платформата SmartBirds са регистрирани 8 наблюдения на вида (с 8 индивида) през гнездовия период на 2020 г., както и 1 инд. през 2020 г., 2021 г. и 2022 г., както и едно наблюдение на 08.10.2019 г.

По време на теренните проучвания в рамките на зоната през 2022 г. бяха регистрирани 2 наблюдения на вида – обаждания на 04 и 06.04.2022 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 3	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане числеността на популацията в размер на най-малко 3 дв.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1200	Изчислена на база на % от площта на местообитанието на вида N16- Широколистни листопадни гори. Трябва да се вземе предвид, че видът гнезди и в населени места и в горски местообитания, като предпочита тяхната периферия. Хранителните и гнездовите местообитания на вида се припокриват.	Запазване и поддържане площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 1200 ha

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация от теренните проучвания през 2022 г. и други актуални наблюдения, предлагаме вида да се впише като постоянен в СФ с численост от 3 двойки. Поради факта, че видът обитава зоната цялогодишно, считаме че е необходимо да отпадне от СФ като вид с присъствие само по време на миграция в зоната.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A236	<i>Dryocopus martius</i>			p	3	3	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач)

1. Код и наименование на вида

A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 22-25 cm, тегло 55- 83 g, размах на крилата – 34-39 cm. (Cramp (ed.), 1985; Svensson et al., 2009). Гърбът е черен с две добре изразени дълги бели петна. Коремът е бял, подопашието – розово. Мъжките имат червено петно на тила, което при женските липсва. Кормилните пера са черни, като крайните кормилни са с бели петна. При младите цялото теме и тил са червени, а на коремът и гърдите имат фини тъмни ивици.

Гнезди в хралупи по дърветата, главно в равнинните и низини области на страната. Често хралупите са разположени на овощни дървета. Защитен вид (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Постоянен вид. През зимата често се включва в ята с участието на редица видове врабчоподобни птици и скитат в по-широка околност (Нанкинов и др., 1997).

Гнезди в стари овощни градини, редки широколистни гори от парков тип, градини, дворове в малките населени места, крайнини на гори, крайречни галерии от върба, елша и топола, островни гори сред полето (често от дъб, ясен, бряст). Може да гнезди в местообитания с кодове 9180, 91E0, 91F0, 92A0, 91Z0, както и във всички кодове дъбови гори, но само в разредени участъци или в крайнините им.

Среща се в низините и в хълмисти и предпланински райони, до около 1000 м.н.в.

През зимата се среща в същите местообитания, в които и гнезди.

Сирийският пъстър кълвач се храни с различни насекоми – бръмбари, мравки, шурци, ларви на насекоми, главно бръмбари и пеперуди, паяци, които намира в кората на засъхващи и здрави дървета. Понякога се храни и с плодове - грозде, ябълки, орехи, костилки на кайсии и др. (Cramp (ed.), 1985; Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сирийският пъстър кълвач се среща в цялата страна с изключение на високите планини, над 1000 м.н.в. Отсъства и в компактни, обширни горски масиви като тези във вътрешността на Странджа, Източна Стара планина и Същинска Средна гора. В безлесните равнини се среща в селищата и покрай реките. Сравнително многочислен вид, но с намаляваща численост през последните 15-20 години. Според Атласа на

гнездените птици у нас гнездят 14000-25000 двойки (Янков (ред.), 2007). Според Докладването по чл.12 от 2019 г. **гнездовата популация** е оценена с твърде подобна оценка – **12000-25000 двойки**. Краткосрочната тенденция на намаление е потвърдена и в този източник. Дългосрочната тенденция е стабилна.

При Докладването по чл.12 като заплахи за вида са посочени превръщането на горите в култури и промяната на предназначението на земите/горите/ в индустриални, промишлени зони. Други негативни фактори са пожарите, изоставянето и впоследствие изсичането на старите овощни градини, химизацията в овощарството и растениевъдството, изсичането на крайречните и крайпътни гори, особено на ивиците тополи покрай реки и канали. Вероятно е и негативно въздействие в резултат на конкуренция с големия пъстър кълвач.

Видът се среща в 88 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е постоянен. Популацията се оценява на **10-20 двойки**, което представлява **0,04-0,17 %** от националната популация (оценка „С“ – значителна представителност). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Сирийският кълвач е посочен в ОВМ „Марица-Първомай“ с численост от 7-10 двойки (Костадинов, Граматиков (ред.), 2007).

По данни от платформата eBird видът е регистриран многократно на цялата територия на зоната, а данните за пространственото разпределение сочат към наличие на поне 10 двойки през 2022 г.

За периода 2018-2022 г. в платформата SmartBirds са регистрирани 4 наблюдения на вида – 3 инд. през гнездовия период на 2020 г. и 1 инд. през 2021 г.

По време на теренните проучвания в рамките на зоната през 2022 г. бяха регистрирани 8 индивида в гнездови хабитат на територията на зоната в периода 5-7 април 2022 г., както и 1 инд. на 07.02.2022г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 10	Целевата стойност е определена от СФ. Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане числеността на популацията в размер на най-малко 10 дв.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1200	Изчислена на база на % от площта на местообитанието на вида N16- Широколистни листопадни гори. Трябва да се вземе предвид, че видът гнезди и в населени места и в горски местообитания, като предпочита тяхната периферия – реално целевата площ е по-голяма. Хранителните и гнездовите местообитания на вида се припокриват.	Запазване и поддържане площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 1200 ha

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не се налага промяна в СФ за вида в зоната.

Специфични цели за A868 *Leiorpicus medius* (среден пъстър кълвач)

1. Код и наименование на вида

A868 *Leiorpicus medius* (среден пъстър кълвач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-22 cm. Размах на крилата: 33-34 cm. По-дребен от големия пъстър и сирийския пъстър кълвач. Възрастните са с черни гръб и надопашка, бели плещи и бели ивици по крилата; челото е безцветно, а темето и тилът са червени; черната ивица по бузата не се свързва с тила, клюна и раменете; гърдите и коремът са безцветни с надлъжни черни ивици, а подопашката е червена. Най-силно подвижният кълвач, който рядко се застоява за кратко време на едно място. Каца както по ствола, така и по страничните клони на дърветата (Нанкинов и др., 1997; Симеонов и др., 1991). Приоритетен за опазване застрашен от изчезване вид (ЗБР, Приложение 2), защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Не е включен в Червена книга на Р България (2015).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнезди в Европа от Югозападна Швеция и Белгия до Централна Франция, Югозападна Испания, Италия и Балканския полуостров до Гърция включително, също в най-западните и югозападните части на Европейската част на Русия до Калининградската област и Литва, околностите на Москва, Харков и Източна Украйна. Гнездовата численост в Европа е оценена на 301000-678000 двойки (BirdLife International, 2017). В България е постоянен вид, като през зимата се среща по-често в равнините. С петнисто и разпръснато разпространение на по-голямата част от територията на страната, по-плътно в планините, районите с равнинни гори и по поречията на някои от по-големите реки (Дунав, Тунджа, Марица, Струма, Арда и др.). С отделни находища в Дунавската равнина, Тракийската низина и други по-ниски райони. Според Янков (ред), (2007) числеността в страната наброява 12000–20000 двойки. Гнезда са установени на бук и елша. В други части на Европа гнезди в хралупи на широколистни дървета на височина от 1-2 до 20 m. Хралупата се дълбае от двете птици. Пълното мътило е 4-8 яйца. Мътят и двете птици в продължение на 12-14 дни. Малките напускат гнездото на 20-23 дневна възраст. В stomасите на отстреляни екземпляри са установени остатъци от сем. Iridae, сем. Formacidae, сем. Cerambycidae, растителни части (Нанкинов и др., 1997).

Гнезди в стари широколистни и смесени листопадни гори (особено дъбови), алувиални и много влажни гори и храсталаци, включително по-широки и с повече дървета крайречни ивици, както и стари овощни градини, дървесни и храстови плантации. По-рядко се среща в смесени гори, иглолистни гори и градски паркове и градини, най-вече в такива от лесопарков тип. Разпространен докъм 1500 м.н.в. (Янков (ред.), 2007).

Предпочитани дървесни видове за хралупи в блатисти гори са черна елша (*Alnus glutinosa*) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*), докато в дъбово-габървите гори са обикновен габър (*Carpinus betulus*) и обикновен дъб (*Quercus robur*) (Robles et al., 2021; Hebda et al., 2016). Според Müller et al. (2009) средният пъстър кълвач обитава гори със средна възраст повече от 95 години, като диаметърът на дърветата на нивото на гърдите трябва да е повече от 36 cm. Заплаха за гнездовата популация на средния пъстър кълвач е фрагментацията на дъбовите гори. Друго изследване в Полша (Kosiński, Kempa, 2007)

установява, че гнездовата плътност на вида е 0,9-1,0 територии на 10 ha. Средният диаметър на дърветата на нивото на гърдите, в които видът си прави гнезда трябва да е повече от 56 cm.

Средният пъстър кълвач се храни с различни насекоми – бръмбари, мравки, ларви на насекоми (особено на бръмбари сечковци, но също и видове от сем. Curculionidae, Chrysomelidae, Carabidae и др., както и на пеперуди), правокрили, полутвърдокрили, двукрили, паяци, които намира в кората на засъхващи и здрави дървета. Понякога се храни и с растителна храна – семена и плодове, например шишарки от смърч, лешници, букови и дъбови жълъди, череши, сливи, грозде, царевица и др. (Нанкинов и др., 1997; Cramp, Simmons, 2004).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между **10000 и 12000 двойки**. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Посочени са следните заплахи: преобразуване в други видове гори, включително монокултури; залесяване с неместни или нетипични видове; дърводобив (с изключение на гола сеч) на отделни дървета.

Видът се среща в 64 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е постоянен. Популацията се оценява на **1-5 двойки**, което представлява **0,008-0,01%** от националната популация (оценка „C“ – значителна представителност). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни от платформата eBird видът е регистриран 4 пъти в района на с. Добри дол – 2 пъти през 2022 г. с по 1 инд. и 2 пъти през януари 2023 г. (също по един индивид). Това са единствените наблюдения на вида в зоната.

По време на теренните проучвания в рамките на зоната през 2022 г. видът не беше установен.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане числеността на популацията в размер от най-малко 1 дв.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1200	Изчислена на база на % от площта на местообитанието на вида N16- Широколистни листопадни гори. Трябва да се вземе предвид, че видът гнезди и в населени места и в горски местообитания, като предпочита тяхната периферия. Хранителните и гнездовите местообитания на вида се припокриват.	Запазване и поддържане площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 1200 ha

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A249 *Riparia riparia* (брегова лястовица)

1. Код и наименование на вида

A249 *Riparia riparia* (брегова лястовица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 12-15 cm. Горна страна на тялото тъмно кафявосивкава, по-тъмна върху крилата и опашката. Кръст и надопашие по-светли. Гърло, страни на шията, долна част на гърдите, корем и подопашие бели. През гърдите тъмнокафява-сивкава препаска. Подкрилия кафяви. Гнезди колониално (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Прелетен и гнездящ вид. Пролетната миграция е през април и до средата на май. Есенната от юли до средата на септември. Размножителният сезон е през май – юни (Нанкинов, 2009).

Около високи и стръмни земни брегове, разположени до водоеми, пътища, баластриери и т.н. Предпочита лъсови и пясъчливи брегове в средните и долни течения на реките (Нанкинов, 2009). Силно зависи от наличието на подходящи условия (Янков (ред), 2007). Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 3270 (Кавръкова и др., 2009). Храни се с дребни насекоми, които улавя в полет (Нанкинов, 2009).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение. На места находищата са линейно разположени в съседни територии по протежението на големи реки. (Янков (ред), 2007). Природозащитен статус в България – включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Според IUCN – слабо засегнат LC (Least Concern) за континентална Европа и ЕС (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 за България (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005 - 2018 г.), **гнездящата популация** е от **20000-40000** двойки, като краткосрочната тенденция (2000-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: K04

Видът се среща в 33 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 3 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е **гнездящ, прелетен** с численост **5015** двойки. Това представлява **12,5-25,1** % от националната популация. Оценката за значимост на популацията е „B“. Оценката за опазване е „A“. Популацията на вида не е изолирана в рамките на разширен ареал - оценка „C“. Общата стойност на зоната за опазването на вида е значима „C“.

5. Анализ на наличната информация

Бреговата лястовица е един от характерните видове за р. Марица и за ЗЗ „Марица Първомай“. В периода май-юли 2020 г. е установена колония от около 350 двойки и 185 инд. в подходящо гнездово местообитание (данни ИАОС). По време на теренните проучвания през май 2022 г. са установени 380 дв. в 3 колонии и 75 инд. в подходящо гнездово местообитание. По наше мнение, числеността на вида в зоната понастоящем е по-ниска от тази, посочена в СФ. Предлагаме минимална численост от 420 дв., на база проучванията през 2020 и 2022 г.

Типичните гнездови местообитания за вида са високите речни брегове, със земни, откоси в които бреговите лястовици копаят дупките на своите колонии. Птиците се хранят с летящи насекоми главно над акваторията на р. Марица, но понякога и над сушата.

Констатирани заплахи и въздействия за вида са: замърсяване на водите (лоша миризма и бял цвят) в западния край на ЗЗ, преди вливането на р. Черкезица; замърсяване с битови и строителни отпадъци; изгаряне на битови отпадъци; опожаряване на стърнища, дървета и водолюбива растителност; извършване на брегоукрепващи дейности и разрушаване на гнездовите местообитания.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 420	На база налични данни (мониторинг през 2020 и 2022 г.) считаме, че числеността в СФ е силно завишена. Необходимо е да се провежда ежегодно търсене на активни колонии на брегови лястовици .	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 420 двойки.
Гнездово местообитание на вида: Високи земни речни брегове	m	Неизвестна	Колониите често менят своето местоположение в зависимост от качествата на крайбрежните земни откоси. Тези откоси може да бъдат загубени и колониите унищожени при изграждане на брегоукрепващи хидроинженерни съоръжения.	Изясняване на дължината на речните брегове, подходящи за колонии до 2027 г. Недопускане намаляването на дължината на високите речни брегове
Местообитание на вида: Площ на хранителното местообитание	ha	Най-малко 1380	Определена на база % на местообитание N06 – открити водни площи от СФ. Храни се с летящи насекоми, главно над акваторията на р. Марица.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 1380 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона СФ

Предлагаме следните промени в СФ за този вид:

- Промяна в минималната численост от 5015 дв. на 420 дв., за да отговаря на реалистичното състояние на популацията (виж т.4)

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A249	<i>Riparia riparia</i>			r	420	5015	p		G	B	A	C	C

Специфични цели за A255 *Anthus campestris* (полска бърбрица)

1. Код и наименование на вида

A255 *Anthus campestris* (полска бърбрица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото ни птици 15-18 см. Без полов диморфизъм в оперението. Маховите и раменните пера сиво-кафяви с охрови до светложълти краища и ръбове. Подкрилията кремавожълти до кремавобели. Широка бледожълта до белезникава надочна ивица, започваща от страни на челото и зъвършваща в горната част на врата. В долната си страна, в областта на юздичката, подчертана от матовочерна добре видима черта, започваща от основата на клюна. Ясен светложълт околоочен пръстен. Бузите и гърлото светлоохрови до бледожълти или белезникави. Тясна подбрадна ивица по страните на гушата. Последната както и страните на гърдите и тялото охрени. Останалата долна страна светло кремавожълта до кремавобяла (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене
Гнездящ и мигриращ вид (Иванов, 2011).

Обитава сухи, горещи, открити терени и пасища с рядка тревиста растителност и често песъклива почва, обширни пясъчни дюни с тувеста растителност край морето (Иванов, 2011). Степни и сухолюбиви степни съобщества по варовити терени, пустеещи земи (Янков (отг. ред.), 2007).

Храни се главно с насекоми, през есента и семена (Иванов, 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в равнини, хълмисти и нископланински райони в цялата страна, по-плътно в най-източната и част (Янков (отг. ред.), 2007). Най-често не особено многочислена; в някои райони дори рядка. В степни местообитания с храсти 1,16 дв./10 ha; в открити степи - 0,4 -1,7 дв /10 ha; в археологическия резерват „Калиакра“ - 0,38 дв/10 ha; в района на Шабленско езеро средно 0,8 дв/10 ha; открити райони на Шуменското плато – 1дв/ha (Иванов, 2011).

Природозащитен статус в България – включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **гнездящата популация** е от **4500-15000 двойки**, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, C03, E01.

Видът се среща в 65 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Видът фигурира в СФ на зоната като **размножаващ се**, като липсват конкретни числови данни (оценка “DD”), но се среща в зоната (Категория: present - P), (оценка „С”). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В платформата eBird са въведени 5 наблюдения на общо 5 индивида през септември 2022 г. в границите на зоната.

По време на теренните проучвания в зоната през 2022 г. видът не бе наблюдаван по време на гнездовия период.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ липсва информация за числеността на вида. Единствените данни са от есенната миграция и са неприложими за разработването на целите за гнездовата популация.	Междинна цел до 2027 г.: Проучване на числеността на вида по време на гнездовия период
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 1266	Площта е определена на база на подходящо местообитание е N09 – сухи ливади, степи.	Запазване на подходящото местообитание в размер на най-малко 1266 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са възможни промени в СФ за вида на този етап, предвид ограничената налична информация.

Специфични цели за A439 *Hippolais olivetorum* (голям маслинов присмехулик)

1. Код и наименование на вида

A439 *Hippolais olivetorum* (голям маслинов присмехулик)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 14-16 cm. Размах на крилата: 24-26 cm. Най-едрият наш присмехулик. Тъмносив отгоре с маслинокафеникав оттенък на оперението, като крилата и опашката са още по-тъмни и със светли кантове на перата. Отдолу нечистобял, особено по гърдите. Краката са сиви. Песента наподобява песента на блатното шаварче, но е по-висока, ритмична, забавена с паузи между отделните звуци (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Източносредиземноморски вид, в България е гнездяща и мигрираща птица. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Мътенето на яйцата (3-

4) в Югозападна България започва в началото на май. Понякога двойката има 2 люпила. Малките престояват в гнездата 11-13 дни. Хранят ги и двамата родители с насекоми и техните ларви (Нанкинов, 2009).

Обитава сухи каменисти склонове, долини и ждрела с храстова растителност и светли ниски гори от средиземноморски тип в хълмистия и предпланинския пояс, както и по морския бряг (Червена книга на Р България, 2015). Гнезди предимно в суходлюбиви храсталаци, особено в съчетание с единични или групи дървета или със силно разреждени гори с подлес. На места е многоброен и в силно разреждени издънкови ксерофилни дъбови (*Quercus* sp.) гори, в обрасли с храсти овощни градини, дървесни и храстови плантации, ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Гнезди и в градски паркове и градини и други части на градове, села и индустриални зони. Среща се до 500 м надморска височина (Янков (ред.), 2007).

Видът се храни предимно с насекоми. По време на следгнездовите скитания и есенната миграция се храни със зрелите плодове на къпината, смокинята, ниския бърз и други горски плодове, както и с насекомите, които се задържат в короните на тези дървета и храсти (Нанкинов, 2009).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът гнезди във всички райони със значимо средиземноморско влияние: долината на р. Струма (от Кресненски пролом на юг) и Санданско-Петричко поле, долината на р. Места, Източни Родопи, Сакар, Тунджанска хълмиста област, Дервентски възвишения, Странджа и Черноморското крайбрежие. Популацията е фрагментирана и много находища са с по няколко двойки. Численост 950-1100 гнездящи двойки при средна плътност 0,8 двойки/100 ха. Според Нанкинов и др. (2004) числеността в страната е между 2500-3500 гнездящи двойки, а според Атласа на гнездящите птици в България (2007) – между 1500 и 3500 двойки.

Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация **между 1500 и 4000 двойки**. Краткосрочната (2001-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са увеличаващи се. Краткосрочната тенденция (2001-2018) в разпространението на вида е увеличаваща се, а дългосрочната (1980-2018) също е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи и въздействия: E01. В Червената книга като отрицателно действащи фактори са посочени унищожаване и промяна на местообитанията (застрояване на морския бряг и безпокойство от туризма, разчистване на терени за селското стопанство, пожари, сечи). Ограниченият ареал и ниската численост на световната популация (минимално 11 000 двойки) са предпоставка за значими промени в числеността на вида.

Видът се среща в 30 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ видът е **гнездящ** за зоната с численост **до 2 двойки**, което представлява **до 0,13 %** от националната популация на вида (оценка „C“), съхранението на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

За територията на 33 „Марица – Първомай“ не бяха открити наблюдения на вида в литературни или други източници с изключение на стойността от 0-2 гнездящи двойки, определена за ОВМ „Марица Първомай (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007).

Видът не беше наблюдаван и по време на полевите проучвания през 2022 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	В СФ са посочени до 2 гнездящи двойки, което означава, че вида не гнезди редовно в ЗЗ. Целевата стойност няма да бъде изпълнена редовно. В резултат на проучването в защитената зона през гнездовия период на 2022 г. видът не е установен. Не са открити и актуални наблюдения на вида в зоната. Необходими са целеви изследвания на вида в зоната за установяване текущата гнездова численост.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 двойка.
Местообитание на вида: площ на местообитанието	ha	Най-малко 350	Стойността е изчислена на база на % от площта на зоната, заета с подходящите местообитания N08 и N21. Видът би могъл да гнезди и в покрайнините на горите или на ивици от храсти покрай земеделски земи. Информацията за разпространението на вида в зоната е оскъдна. Гнездовото и хранителното местообитание се припокриват за този вид.	Поддържане на подходящи местообитания в размер на най-малко 350 ha

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Поради липса на достатъчно информация за вида не могат да бъдат предложени промени в СФ.

Специфични цели за A338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

1. Код и наименование на вида

A338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 16-18 cm, тегло 23-42 g, дължина на крилото 89 – 99 mm. Има ясно изразен полов диморфизъм. Мъжките имат сива глава с черна ивица през окото. Гърбът е кестенявокафяв. Гърдите и коремът са бели с лек розов оттенък. Опашката е дълга, черна, с бели страни. Клюнът е черен, мощен, със зъбче на горната получовка. Женската е с кафява глава и слабо изразена кафява ивица през окото. Гърбът и е ръждивокафяв, коремът е бял с тъмно напетняване. Младите са подобни на женските, но тъмното напетняване е изразено на темето, гърба и крилата (Svensson et al., 2009; Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящ прелетен вид. Транзитната миграция е много добре изразена. Среща се в България основно от втората половина на април до края на октомври (Иванов, 2011).

Гнезди предимно в храстови местообитания – формации на глог, шипка, драка, трънка, къпини и много други. Често и в крайнини на широколистни гори. Рядка в полезащитни пояси и крайселищни паркове и градини. Оптималните местообитания са ливадни или степни, осеяни с много храсти. Среща се в равнини, в хълмисти и предпланински райони, рядко и в планински ливади с храсти, от морското равнище до около 1900-2000 м.н.в. (Иванов, 2011).

Червеногърбата сврачка се храни с различни безгръбначни и дребни гръбначни животни. Хранителният спектър се състои главно от едри насекоми – бръмбари (*Carabidae*, *Cerambycidae*, *Tenebrionidae*), скакалци, щурци, цикади, водни кончета, гъсеници на пеперуди. Яде също и дребни мишевидни гризачи, влечуги, малки пойни птици (Иванов, 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Червеногърбата сврачка е широко разпространен вид и гнезди в цялата страна. В повечето райони, предлагащи подходящи местообитания е многобройна, дори изобилна на места. Според Атласа на гнездящите птици у нас гнездят 300000-700000 двойки (Янков (ред), 2007). Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездовата популация** е в рамките на **170000-380000 двойки**. Тенденцията в числеността е отрицателна, при това доста значителна – с 30-40% в краткосрочен план. Мониторингът на обикновените видове птици за 2005-2013 г. показва слабо намаление на вида с 14% в 129 площадки (1x1 km), голяма част от тях в Софийско (Христов, Петков, 2013).

При Докладването по чл.12 като заплахи за вида са посочени прекомерно интензивната паша, липсата на паша и изоставянето на земеделски земи. Други заплахи за вида са химизацията в селското и горското стопанство, пожарите, унищожаването на храстите за поддържане на пасищата, разораването на пасища и ливади, застрояването, развитието на пътната инфраструктура и др. Червеногърбите сврачки много често ловуват по крайпътните храсти и са една от най-честите жертви на интензивния автомобилен трафик.

Видът се среща в 107 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ видът се опазва като **гнездящ**. Гнездовата популация в зоната е оценена на **150 двойки**, което е **0,04-0,09%** от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Червеногърбата сврачка се съобщава като обикновен вид за Тракия, без да се посочват конкретни локации, попадащи в рамките на зоната (Боев и др., 1964). В рамките на зоната видът е наблюдаван многократно в подходящите за него местообитания (Б. Николов – *непубл. данни*).

Видът се посочва за ОВМ „Марица-Първомай“ численост 150 двойки (Костадинова, Граматиков (ред.) 2007), която впоследствие е възприета и в СФ на зоната.

В платформата eBird фигурират наблюдения до Поповица (31.05.1999 г., Ю. Муравеев), Първомай (09.10.2022 г., S. Mumford) и Добри дол (28.09.2022 г. и 13.10.2022 г. – млади екз.; S. Mumford).

В платформата observation.org не бяха открити данни за вида в рамките на зоната.

В платформата SmartBirds данни за зоната от периода 2018-2022 г. фигурират основно през размножителния период (май-юли), с най-ранно наблюдение (по време на пролетната миграция) – на 26.04.2020 г. (БДЗП, 2022).

В рамките на проект за мониторинг на видове птици в екологичната мрежа Natura 2000 видът е отбелязан многократно в зоната през май-юли 2020 г. (данни ИАОС).

В рамките на настоящото проучване през 2022 г. видът бе отбелязан неколнократно в края на май в различни локации – общо 6 екз.: до Караджалово, в района на устието на р. Мечка, до Милево и Мирово.

Във връзка с негативната тенденция в числеността на вида на национално ниво е нужно провеждането на целево изследване за установяване размера на гнездовата популация в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 150	Определена на база на данните от СФ. Поради нуждата от целеви изследвания за набавяне на детайлна информация, тази численост следва да се приеме за минимална. Нужно е извършването на целенасочен мониторинг във всички подходящи местообитания, за установяване на размера на размножаващата се популация.	Подобряване числеността на популацията в размер на мин. 150 дв.
Гнездово местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания	ha	Най-малко 696	Изчислена на база на % от площта на подходящите местообитания (определена по експертна оценка): N08 – 115 ha (100% пригодност) храстови местообитания N09 – 126.6 ha (10% пригодност) сухи тревни съобщества и степи N12 – 322.4 ha (5% пригодност) екстензивни зърнени култури N15 – 5.8 ha (5% пригодност) друга обработваема земя N16 – 57.5 ha (5% пригодност) широколистни гори N21 – 34.5 ha (15% пригодност) лозя, овощни градини и др. N23 – 34.5 ha (5% пригодност) селища, пътища, сметища, мини.	Поддържане на площта на подходящите за вида местообитания в размер от мин. 696 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени на този етап в СФ за вида.

Специфични цели за A339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

1. Код и наименование на вида

A339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 19-21 cm, тегло 43-57 g, дължина на крилото 114-126 mm. Половете са сравнително трудно отличими по оперение. Мъжките имат сива глава с черна ивица през окоето, която обхваща и челото. Гърбът е сив. Маховите и опашката са черни. Коремът и гърдите са светлорозови, гърлото бяло. Клюнът и краката са тъмносиви до черни. Младите са изпъстрени с тъмни петънца по гърба, челото им не е черно (Иванов, 2011; Svensson et al., 2009).

Песента представлява продължително тихо стържене. Имитира и гласове на други видове пойни птици. Често издава и серии от остри металически кръсъци. Гнезди най-често на дървета. Защитен вид (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящ прелетен вид. Среща се в България обикновено от края на април или началото на май до края на август – средата на септември (Иванов, 2011).

Гнезди предимно в ивици или групи дървета сред агроландшафти, пасища, степи. Честа и в крайречни гори, включително тополови и акациеви култури. Многобройна в полезащитните пояси в Добруджа. Среща се и в крайнини и прореждания на равнинни дъбови и липови гори. Понякога формира рехави колонии.

Среща се в равнини и низини, доста по-рядко и в хълмисти и предпланински райони, от морското равнище до около 1000 м.н.в. (Иванов, 2011).

Черночелата сврачка се храни с различни безгръбначни и дребни гръбначни животни. Хранителният спектър се състои главно от едри насекоми – бръмбари, попови прасета, скакалци, щурци, гъсеници на пеперуди. Яде също и дребни мишевидни и насекомоядни бозайници, гущери, малки пойни птици. Рядко яде и плодове – череша, черници и др. (Иванов, 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Черночелата сврачка гнезди в почти цялата страна с изключение на високите планини и обширните компактни горски масиви в Странджа. Има висока численост на места в Дунавската равнина – главно по поречието на реките, в Лудогорието, Добруджа, Горнотракийската низина (Шурулинков и др. 2005, Янков (ред.) 2007, Даскалова и др. 2020). Малобройна е в Софийско и високите полета на Западна България. Според Атласа на гнездящите птици у нас гнездят 5000-15000 двойки (Янков ред. 2007). Според Докладването по чл.12 от 2019 г. **гнездовата популация** е в рамките на **6000-20000 двойки**. Въпреки увеличението в числеността между двете оценки тенденцията в числеността посочена като отрицателна, при това доста значителна – с 30-40% в краткосрочен план. Мониторингът на обикновените видове птици за 2005-2013 г. показва силно намаление на вида с около 83% в 65 площадки (1x1 km), голяма част от тях в Софийско (Христов, Петков, 2013).

При Докладването по чл. 12 като единствена заплаха за вида е посочено изоставянето на земеделски земи. Други заплахи за вида са сечта на крайречните гори и полезащитните пояси, химизацията в селското и горското стопанство, пожарите, разораването на пасища и ливади, застрояването, развитието на пътната инфраструктура и др.

Видът се среща в 81 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като гнездящ. **Гнездовата популация** в зоната е оценена на **10-15 двойки**, което е **0,07-0,17%** от националната гнездова популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В обобщаващия труд за птиците на Тракия Боев и др. (1964) не съобщават вида за районите, понастоящем включени в зоната.

Видът се посочва за ОВМ „Марица-Първомай“ с численост 4 двойки (Костадинова, Граматиков (ред.), 2007).

В платформата eBird фигурират наблюдения до Първомай (1.05.1999, Ю. Муравеев), Поповица (31.05.1999 г., Ю. Муравеев) и Добри дол (12.09. и 28.09.2022 г. –съответно млад и възрастен екз.; S. Mumford).

В платформата observation.org не бяха открити данни за вида в рамките на зоната.

В рамките на проект за мониторинг на видове птици в екологичната мрежа Natura 2000 видът е отбелязан в зоната през май и юли 2020 г. (данни ИАОС).

В платформата SmartBirds данни за зоната от периода 2018-2022 г. фигурира само наблюдение на вида – на 9.06.2021 г. е отбелязан пещ мъжки до Винаца (БДЗП, 2022).

В рамките на настоящото проучване през 2022 г. видът бе отбелязан неколкократно в края на май до р. Марица близо до Милево – общо 4 екз. (3 територии).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 10	Определена на база данните в СФ. Поради нуждата от целеви изследвания за набавяне на детайлна информация, тази численост следва да се приеме за минимална. Нужно е извършването на целенасочен мониторинг за установяване на размера на размножаващата се популация.	Поддържане числеността на популацията в размер на мин. 10 дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 805	Изчислена на база на местообитание N16 (Широколистни гори), със 70% пригодност (определена по експертна оценка). В СФ не е изрично посочена площта на местообитание N20 (горски култури – тополи и др.), което се явява също значимо за вида.	Запазване на площта на подходящите за вида местообитания в размер на най-малко 805 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени на този етап в СФ за вида.

Специфични цели за A433 *Lanius nubicus* (белочела сврачка)

1. Код и наименование на вида

A433 *Lanius nubicus* (белочела сврачка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 17-18 cm, тегло средно 20-25 g, размах на крилата 24-26 cm. Има ясно изразен полов диморфизъм. Мъжките основно в черно и бяло, с бяло чело и надочна ивица, бели плещи и ръждивооранжеви страни на гърдите и тялото. Женската е сиво-черна, оранжевият цвят по-блед и само странично по тялото. Опашката е дълга, с бели страни. Клюнът е черен, мощен, със зъбче на горната получовка. Младите са предимно сиви, с напречно раирано оперение, с бяло петно в основата на първостепенните махови пера (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящ прелетен вид. Среща се в България основно от края на април/ началото на май до края на август/ началото на септември (Николов, 2006; Иванов, 2011).

Гнезди предимно в храстово-дървесни или дървесни местообитания – рехави дъбови гори от южен тип (основно *Quercus pubescens*), псевдомаквиси и култури от хибридни тополи (*Populus x euramericana*); за разлика от останалите видове сврачки в България, белочелата сврачка е в по-голяма степен „горски вид“ (Николов, 2006; Иванов, 2011). Заселването в горски култури, възникнали на мястото на естествени насаждения, е сравнително скорошна адаптация на вида с потенциално дългосрочна природозащитна значимост (Nikolov, 2008). Повечето находища на вида в страната се намират до 400 м.н.в. (Янков (ред.), 2007).

Големината на териториите при вида у нас е сравнително малка – под 1ha (Николов, 2006; Demerdzhiev, Stoychev, 2008). В района на м. Рупите тя е около 0.5–1ha; в рамките на 33 „Марица-Първомай“ (между Първомай и Винаца) в добре обособена тополова култура с площ 1.9ha през 2000 г. са открити 6 гнезда на вида (големина на индивидуалната територия средно 0.32ha). Като цяло в подходящите за вида места покрай р. Марица оптималната плътност на белочелата сврачка е средно 1 двойка/100m линеен речен бряг (Николов, 2006). Заестостта на териториите и заздравяването на връзките между партньорите се маркира от своеобразни брачни ритуали от страна на мъжките птици (Nikolov, 2012).

Предпочитаните местообитания са типове 91AA и 9560 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009), както и изкуствено създадени тополови култури (*Populus x euramericana*) (Николов, 2006).

Белочелата сврачка се храни основно с насекоми (Orthoptera, Coleoptera) и по-рядко дребни гръбначни животни (Николов, 2006; Иванов, 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Белочелата сврачка е разпространена в България основно в равнинни и хълмисти територии по долината на р. Струма, Източните Родопи, Горнотракийската низина, Средна гора, Сакар, Западна Странджа и на места по Южното Черноморие (Янков (ред.), 2007; Големански и др. (ред) (2015). Според Атласа на гнездящите птици у нас гнездят 200-350 двойки– оценка, за която по същото време са изказани мнения, че е подценена. Според Николов (2006) националната численост е оценена на 1800-2200 двойки, което е възприето на по-късен етап и в Червената книга на Р България (2015). Demerdzhiev & Stoychev (2008) посочват численост 600-800 двойки. Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездовата популация е в рамките на 700-2200 двойки.** Краткосрочната

популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е нарастваща.

При Докладването по чл.12 като заплахи за вида са посочени прекомерно интензивната паша (A10) и изоставянето на земеделски земи (A07). Други потенциални заплахи за вида са химизацията в горското стопанство, дърводобивът, пожарите, безпокойството през гнездовия период и др.

Видът се среща в 18 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като **гнездящ**. Гнездовата популация в зоната е оценена **между 150 и 250 двойки**, което е **11.4-21.4%** (осреднена стойност **13.8%**) от националната гнездяща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В обобщаващия труд за птиците на Тракия Боев и др. (1964) не съобщават вида, който бива наблюдаван за пръв път в страната през 1963 г. в Източните Родопи (Иванов, 2011). Белочелата сврачка е сравнително обикновен вид в подходящите местообитания в рамките на зоната (Николов, 2006).

Видът се посочва за ОВМ „Марица-Първомай“ с численост 56 двойки (Костадинова, Граматиков (ред.) 2007). Данни за зоната в рамките на цялостна информация за статута на вида в страната посочват Demerdzhiev & Stoychev (2008).

В платформата eBird фигурират наблюдения до Първомай (1.05.1999, Ю. Муравеев), Поповица (31.05.1999 г., Ю. Муравеев) и Добри дол (8.09.2022 г. – женски и млад екз.; S. Mumford).

В платформата observation.org не бяха открити данни за вида в рамките на зоната.

В рамките на проект за мониторинг на видове птици в екологичната мрежа Natura 2000 видът е отбелязан многократно в зоната през май-юли 2020 г., основно в района на Първомай (данни ИАОС).

В платформата SmartBirds данни за зоната от периода 2018-2022 г. фигурират за размножителния период (май-юли, 2019-22 г.), основно до Винаца, но също така до Първомай и Градина (БДЗП, 2022).

В рамките на настоящото проучване през 2022 г. видът бе отбелязан неколкостранно в края на май в различни локации – общо 6 екз., пеещи мъжки: между Първомай и Винаца, близо до Милево и Поповица.

Видът има по-скрит начин на живот в сравнение с останалите видове сврачки у нас и имайки предвид динамиката в изсичането, сукцесията и появата на нови култури от хибридна топола покрай р. Марица е нужно провеждането на целево изследване за установяване размера на гнездовата популация в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 150	Определена на база на данните от СФ. Данните от последните години дават индикация за намаляване на популацията в ЗЗ.	Подобряване числеността на популацията до размер от най-малко 150 дв.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Нужно е извършването на целенасочен мониторинг за установяване на размера на размножаващата се популация.	
Гнездово местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания	ha	Най-малко 575	Изчислена на база на местообитание N16 (Широколистни гори), с 50% пригодност (определена по експертна оценка). В СФ не е изрично посочена площта на местообитание N20 (горски култури – тополи и др.), което се явява възлово за вида.	Запазване на площта на подходящите за вида местообитания в размер на поне 575 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
 Не са необходими промени в СФ за вида.

Нови видове, предложени за включване в стандартния формуляр на 33 BG0002081 „Марица-Първомай“

Специфични цели за A059 *Aythya ferina* (кафявоглава потапница)

1. Код и наименование на вида

A059 *Aythya ferina* (кафявоглава потапница)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 42-49 cm, размахът на крилата – 67-77 cm. В брачно оперение при мъжките главата и шията са ръждиво-кафяви. Гушата и предната част на гърдите са черни. Гърбът и страните на тялото са пепелно сиви. Кръстът е по-тъмен, а надопашнето – черно. Клюнът е сиво-черен. Женските като цяло са сивокафяви. Гърди, теме и шия по-тъмни с кафеникав нюанс. Имат неясни бледи и тъмни петна по главата. Със светла ивица зад окото. През зимата мъжките са с тъмно сиво-кафяви гърди и задница и по-мръсно кафява глава. При женските оперението през зимата е като при брачното оперение, но по-тъмна по гърба. При младите оперението е като възрастните женски в извънбрачно оперение. По-едноцветни са отгоре, без светла ивица зад окото. Страните на тялото са сиво-кафяви със светли напетнявания (Svensson, 2009; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната, характерно местообитание и хранене

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Есенната миграция започва в началото на септември, но се осъществява главно през октомври и ноември. Пролетният прелет е през февруари и март, когато се среща по-често по р. Дунав. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди от Средна Европа, Европейска Русия, Украйна, Беларус и Западен Сибир. Значително по-многочислена през зимата, особено по Южното Черномоското крайбрежие. По р. Дунав и вътрешните за странат водоеми зимуват незначителни числености от вида. Гнезди най-често във висока блатна растителност, близо до водата. Гнезди единично. Гнездото е на земята покрито със сухи треви и пух. (Нанкинов и др., 1997; Нанкинов, 2012; Големански и др. (ред.), 2015).

Обитава обширни, дълбоки и открити водоеми, с големи водни огледала и растителност по периферията. При миграция и зимуване обитава разнообразни влажни зони, включително големи езера и язовири. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Храната е от водни безгръбначни (ларви на насекоми) и семена, и части на водни и водолюбиви растения (Големански и др. (ред.), 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е групово и разпръснато, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие, където са основните гнездови находища: ез. Сребърна, Бургаските влажни зони и най-вече Пода и Комлушка низина. През отделни години единични двойки гнездят в Тракийската низина, Дунавската равнина, Софийското поле, на места в Западна България и по долината на р. Арда (Янков (ред), 2007). В посочените основни гнездовища и във Варненско–Белославския комплекс гнездят до няколко десетки двойки (до над повече от 50 в Пода и Комлушката низина), но в повечето от останалите се

размножават само единични двойки. В години с малко валежи и ниско водно ниво на водоемите числеността е по-малка и много от двойките не пристъпват към гнездене (Големански и др. (ред.), 2015).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 2А на Директивата за птиците. Според IUCN видът е уязвим – VU (Vulnerable). Включен в Червената книга на България (2015) в категорията „Уязвим вид“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща популация** на вида се оценява на **80-250 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е нарастваща. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, J02.

Зимуващата популация е оценена на **17000-31000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива.

Мигриращата национална популация е оценена на **15000-100000 индивида**.

За зимуващата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F03, F05, G01.

Видът се опазва в 49 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Новопредложен вид за включване в Стандартния формуляр на зоната.

5. Анализ на наличната информация

По време на среднозимните преброявания за периода 2017-2021 г. видът е отчетен през 2017 г. с численост 52 инд. по поречието на р. Марица между гр. Първомай и гр. Свиленград, а също и през 2018 г. по същото поречие с численост 2 инд. Ето защо предлагаме да бъде включен в СФ на зоната като зимуващ с численост **2-52 инд.**

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най малко 2	Целевата стойност е определена на база на база на данните за среднозимните преброявания в страната за периода 2017-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 2 инд. от вида.	При средни температури около 0° С или с отрицателен знак, поддържане на зимуваща популация от най-малко 2 инд.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 1381	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 1381 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за вида зоната в размер от най-малко 1381 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологично състояние/ потенциал на водните тела с местообитания за вида, според „План за управление на речните басейни в Източноромански район (2016-2021 г.)“, Раздел 4, Приложение 19, 20.	5 степенна скала за екологично състояние/ потенциал	1-Отлично/ 2-Добро	Екологичното състояние/ потенциал на водните тела по съответния биологичен елемент за качество на водите се оценява чрез 5	Подобряване на Екологичното състояние/ потенциал на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
			Екологично състояние	
			1-Отлично	
			2-Добро	
			3-Умерено	
			4-Лошо	
5-Много лошо				
			степенна скала: Екологичното състояние на водите по р. Марица в рамките на зоната от вливането на р. Черкезица до вливането на Старата река е оценено на умерено (3). За притоците Рахманлийска река и Старата река екологичното състояние е лошо (4), а за всички останали притоци състоянието е умерено (3).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Целевата стойност е определена на база на данните за среднозимните преброявания в страната за периода 2017-2021 г. предоставени от ИАОС. Оценката на популацията в зоната е „С“, тъй като 2-52 инд. са 0,01-0,17% от националната зимуваща популация.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			w	2	52	i		G	C	B	C	C

Използвана литература

- БДЗП. 2022. SmartBirds база данни 2018-2022 г.
- Боев, Н., Ж. Георгиев, С. Дончев. 1964. Птиците в Тракия. В: Фауна на Тракия. Т. 1. С., Зоологически институт с музей, БАН, 16: 55-105.
- Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 250 стр.
- Даскалова, Г., Шурулинков, П., Ангелов, И., Петров, П. 2020. Птиците на Тунджанската хълмиста низина. GlobeEdit. 400 стр.
- Демерджиев, Д. 2000. Видов състав, сезонна и годишна динамика на орнитофауната във влажните зони между с. Партизанин и с. Оризово, Старозагорско. – Дипл. работа, ПУ, катедра „Зоология на гръбначните животни“.
- Иванов, Б. 2011. Фауна на България. том 30 - Aves, част 3, София, БАН
- Иванов, Б., Муравеев, Ю. (2002). Национален план за действие за опазването на малкият корморан (*Phalacrocorax rugosus*) в България, 2002–2006 г. – В: Янков, П. (отг. редактор). Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, Част 1. БДЗП – МОСВ, Природозащитна поредица, Книга 4, БДЗП, София, 13–37.
- Илиев, М. (2022). Доклад - Орнитологичен мониторинг. Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ LIFE19 NAT/BG/000839 през 2021-2022 г.
- Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К. (ред.) 2009. Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Второ, преработено и допълнено издание. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация “ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ“
- Костадинова, И., Граматиков, М. (ред.) 2007. Орнитологично важните места в България и Natura 2000. БДЗП, Природозащитна поредица, Книга 11.
- Матеева, И., Янков, П. 2013. Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания - доклад в рамките на обособена позиция 7 „Определяне и минимизиране на рисковете за дивите птици“, по дейност 4 от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза Г“, 109-113.
- Мичев, Т., Симеонов, Д., Профиров, Л. 2012. Птиците на Балканския полуостров. Екотан, София, 296 с.
- Нанкинов Д. 2009. Изследвания върху фауната на България. Птици – Aves. София.
- Нанкинов, Д. 2012. Каталог на българската орнитофауна. Том 26, издателство „ЕТО“ София: 358.
- Нанкинов, Д. Н. 2009. Изследвания върху фауната на България: птици - Aves : разред врабчоподобни – Passeriformes. Издателство ЕТО ЕООД, 407 с.
- Нанкинов, Д., Дуцов, А., Николов, Б., Борисов, Б., Стоянов, Г., Градев, Г., Георгиев, Д., Попов, Д., Домусчиев, Д., Киров, Д., Тилова, Е., 2004. Численост на националните популации на гнездящите в България птици. Зелени Балкани, Пловдив.
- Нанкинов, Д., Симеонов, С., Мичев, Т., Иванов, Б. 1997. Фауна на България. Т.26. Aves, част II. С. АИ „Проф. М. Дринов“.
- Николов, Б. 2006. Сврачките (сем. Laniidae) (Aves: Passeriformes) в България – разпространение, гнездова биология и миграции. Дисертация за присъждане на образователната и научна степен "Доктор". Институт по зоология, БАН. 422 с. + ХЛП

- Николов, Х., С. Марин, А. Даракчиев. 2000. Малкият корморан в България. Състояние на популацията. План за действие. Зелени Балкани, Пловдив, 39 с.
- Плачийски Д., Рътарова, В., Демерджиев, Д., ЧешмеджАиев, С., Фердинандова, В., Аркумарев, В., Баталов, Д., Василев, Н. 2018. План за действие за малкия креслив орел (*Clanga pomarina*) в България за периода 2019–2028 г. София, БДЗП, ИАГ и МОСВ: 88 с.
- Плачийски, Д., Демерджиев, Д., Попгеоргиев, Г., Петков, Н., Корнилев, Ю. (2014). План за действие за опазване на малкия корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП-МОСВ: 98 с.
- Предоставени данни от ИАОС по проект „Анализ и проучвания на видовете птици в България, предмет на докладване съгласно чл. 12 от Директивата за птиците (2009/147/ЕО)“ - Писмо Изх. № 3989/3.11.2022 г. до ИБЕИ-БАН
- Предоставени данни от ИАОС от Среднозимните преброявания на водолубивите птици за периода 2016 – 2021 г. – Писмо Изх. № 278/26.01.2022 г. до ИБЕИ-БАН
- Симеонов, С., Милчев Б. (1994) Проучване на бухала (*Bubo bubo* (L.)) в Странджа. I. Разпространение, местообитание и гнездова биология. - Екология. 26: 78-87.
- Симеонов, С., Мичев, Т. 1991. Птиците на Балканския полуостров, издателство „Петър Берон“, 160.
- Симеонов, С., Мичев, Т., Нанкинов, Д. 1990. Фауна на България. Том 20. Aves, част I. София, Издателство на БАН. 350 стр.
- Стойчев С., Демерджиев Д., Герджиков Г., Борисов Б. 2008. Птиците на Сакар планина. Изд. Турист. Асоц. Астрей, Хасково. 56 с.
- Христов, Й., Петков, Н. 2013. Състояние на широко разпространените птици в България 2005–2013 г. Българско дружество за защита на птиците. Природозащитна поредица. Книга 27 БДЗП. София.
- Чешмеджиев С., Попгеоргиев, Г., Петров, Ц., Корнилев, Ю., Спасов, С., Стойчев С. (ред.). (2016). Белият щъркел в България през 2014-2015 г. БДЗП, Природозащитна поредица, книга 31, София, 60 с.
- Чешмеджиев, С., Н. Петков (съст.). (2014). План за действие за опазване на белооката потапница (*Aythya nyroca*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП: 61 с.
- Шурулинков П. (2014) План за действие за опазване на големия воден бик (*Botaurus stellaris*) в България, 2013-2024 г. Утвърден РД: 347/12.05.2014 на Министъра на околната среда и водите. 50 стр.
- Шурулинков, П., Цонев, Р., Николов, Б., Стоянов, Г., Асенов, Л. 2005. Птиците на Средно Дунавската равнина, издателство Зелени Балкани.
- Янков, П. (отг. ред). 2007. Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, книга 10. БДЗП, София. 679 стр.
- Янков, П., Стоянов, Г., Рагъов, Д. 2013. План за действие за опазването на ловния сокол (*Falco cherrug* Gray, 1834) в България, МОСВ, София, 91 с.
- Aghababayan K., Stepanyan, H. 2020. Booted Eagle *Hieraaetus pennatus* (J. F. Gmelin, 1788) in Armenia: Update on Conservation Status. Journal of Life Sciences 14: 14-21.
- Alivizatos, H. & Kassinis, N. (2021). Diet of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) in Cyprus during autumn migration. Ornis Hungarica 2021. 29(1): 120–125
- Angelstam P., Mikusiński G. 1994. Woodpecker assemblages in natural and managed boreal and hemiboreal forest a review. Ann. Zool. Fenn. 31: 157-172.
- Bakaloudis D. 2009. Implications for conservation of foraging sites selected by Short-toed Eagles (*Circaetus gallicus*) in Greece. Ornis Fennica 86(3):89-96.
- Bakaloudis D. E., C. Vlachos, N. Papageorgiou, G. J. Holloway. 2001. Nest-site habitat selected by Short-toed Eagles, *Circaetus gallicus* in Dadia Forest (Northeastern Greece). Ibis, 143: 391-401.

- Barrientos R., B. Arroyo. 2014. Nesting habitat selection of Mediterranean raptors in managed pinewoods: searching for common patterns to derive conservation recommendations. *Bird Conservation International*, 24:138–151.
- Beaman, M., S. Madge. (1998). *The Handbook of Bird Identification For Europe and the Western Palearctic*
- BirdLife International (2015). *European red list of birds*. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BirdLife International (2023) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 13/01/2023
- BirdLife International (2017). *European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities* Cambridge, UK: BirdLife International.
- BirdLife International (2021). *European Red List of Birds*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Bocca, M., Carisio, L., Rolando, A. (2007). Habitat use, home ranges and census techniques in the Black Woodpecker, *Dryocopus martius* in the Alps. *Ardea* 95(1): 17-29.
- Brackney, A. W., Bookhout, T. A. (1982). Population Ecology of Common Gallinules in Southwestern Lake Erie Marshes. *Ohio J. Sci.*, 82(5): 229-237.
- BWPi, (2006). *The birds of the western Palearctic interactive*, 2006 Upgra. ed. DVD Birdguides, Shrewsbury.
- Cauli F., P. Audisio, F. Petretti, G. Chiatante. 2021. Habitat suitability and nest-site selection of short-toed eagle *Circaetus gallicus* in Tolfa Mountains (Central Italy). *Journal of Vertebrate Biology*, 70(2):21014.1-14
- Cempulik, P. 1993. Breeding ecology of the Moorhen *Gallinula chloropus* in Upper Silesia (Poland). *Acta Ornithologica*, 28 (2): 75-89.
- Channing, K. (2006). "European Kestrel - *Falco tinnunculus*" (On-line). The Hawk Conservancy Trust. Accessed October 07, 2006 at <http://www.hawk-conservancy.org/priors/kestrel.shtml>.
- Cheshmedzhiev, S., Shurulinkov, P., Daskalova, G. 2019. Status and distribution of diurnal birds of prey and the Black Stork along the Bulgarian section of the Danube River. In: Shurulinkov P. et al. (eds.) *Biodiversity of the Bulgarian-Romanian section of the Lower Danube*. Nova Publishers, New York, 375-398 p.
- Cramp S., Simmons, K.E.L. (eds.) 1977. *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa*. Vol.1 Ostrich to Ducks. Oxford University Press.
- Cramp, S., Simmons, K. E. L. 2004 *Birds of the Western Palearctic on interactive DVD-ROM*. Birdguides. Oxford University Press, Oxford.
- Crivelli, A. J., T. Nazirides, H. Jerrentrup. (1996). Action plan for the Pygmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmeus*) in Europe. In: B. Heredia et al. 1996. *Globally Threatened Birds In Europe*. Action Plans. Council of Europe Strasbourg, France.
- Daskalova, G., Shurulinkov, P. (2018). Characteristics of the hunting behavior of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) in South-Eastern Bulgaria. *ZooNotes* 125: 1-4
- Demerdzhiev, D., Stoychev, S. 2008. Status of the Masked Shrike *Lanius nubicus* in Bulgaria. *Acrocephalus* 29 (137): 99–104.
- Dimitrov, M., T. Michev, L.Profirov, K.Nyagolov (2005) *Waterbirds of Bourgas Wetlands. Results and Evaluation of the Monthly Waterbird Monitoring 1996-2002*. Bulgarian Biodiversity Fondation and Pensoft Publishers, Sofia-Moscow, 160 pp.
- Djorgova, N., Ragyov, D., Biserkov, V., Biserkov, J., Nikolov, B. 2021a. Habitat preferences of diurnal raptors in relation to human access to their breeding territories in the Balkan Mountain Range, Bulgaria. *Avian Research* 12, 29.
- Djorgova, N., Ragyov, D., Biserkov, V., Naumov, B., Nikolov, B. 2021b. Breeding Habitat Characteristics of Golden Eagle *Aquila chrysaetos* (Linnaeus, 1758), Long-legged Buzzard *Buteo rufinus* (Cretzschmar, 1829) and Peregrine Falcon *Falco peregrinus*

- Tunstall, 1771 in the Balkan Mountain Range, Bulgaria. *Acta zoologica bulgarica* 73, 3: 357-370.
- Dobrev, D., Dobrev, V., Hristova, P., Popgeorgiev G., Demerdzhiev D., Plachyiski D. (2022) Long-term changes in a Pygmy Cormorant *Microcarbo pygmaeus* wintering population in Southern Bulgaria. *Acta Ornithologica* 57: 143–154.
eBird 2022. <https://www.ebird.org/>
- Ferguson-Lees, J. & Christie, D. A. (2001). *Raptors of the World*. Christopher Helm, London.
- Ganusevich, S. A., Maechtle, T. L., Seegar, W. S., Yates, M. A., McGrady, M. J., Fuller, M., Schueck, L., Dayton, J. and Henny, C. J. 2004. Autumn migration and wintering areas of peregrine falcons, *Falco peregrinus* nesting on the Kola Peninsula, northern Russia. *Ibis* 146: 291
- Gradev, G., Marin, S., Zhelev, P., & Antolín, J. (2016). Recovering the Lesser kestrel (*Falco naumanni*) as a breeder in Bulgaria. *Reintroduction of Conservation-reliant Species*, 136-144.
- Hebda, G., Wesołowski, T., Rowiński, P. 2016. Nest sites of Middle Spotted Woodpeckers *Leiopicus medius* in a primeval forest. *Ardea* 104: 119–128.
- Iankov, P., Petrov, T., Michev, T., & Profirov, L. (1994). Past and present Status of the Lesser Kestrel *Falco naumanni* in Bulgaria. Meyburg, B.-U., RD Chancellor (Eds.), 133-137.
- Ivanov, B. Iankov, P. Bоев, Z. Georgiev, D. Profirov, L. Dimitrov, M. (2014) "Списък на видовете птици в България към 31.12. 2014г. List of the birds recorded in Bulgaria (Bulgarian List).
- Ivanov, B., Iankov, P., Bоев, Z., Georgiev, D., Profirov, L., Dimitrov, M. 2014. List of the birds recorded in Bulgaria (Bulgarian List)."
- Khanaposhtani, M., Najafabadi, M., Kaboli, M., Farashi, A., Spiering, D. 2012. Habitat requirements of the Black Woodpecker, *Dryocopus martius*, in Hyrcanian forests, Iran. *Zoology in the Middle East* 55(1): 19-25.
- Kosiński, Z., Kempa, M. 2007. Density, distribution and nest-sites of woodpeckers Picidae, in a managed forest of western Poland. *Polish Journal of Ecology*, 55 (3): 519–533.
- Krone, O. and Treu, G., 2018. Movement patterns of white-tailed sea eagles near wind turbines. *The Journal of Wildlife Management*, 82(7), pp.1367-1375.
- López-López, P., de La Puente, J., Mellone, U., Bermejo, A., Urios, V. 2016. Spatial ecology and habitat use of adult Booted eagles (*Aquila pennata*) during the breeding season: implications for conservation. *Journal of Ornithology*, 157(4): 981-993.
- Maciorowski, G., Zduniak, P., Bocheński, M., Urbańska, M., Król, P. and Polakowski, M., 2021. Breeding habitats and long-term population numbers of two sympatric raptors—Red Kite *Milvus milvus* and Black Kite *M. migrans*—in the mosaic-like landscape of western Poland. *Journal of Ornithology*, 162, pp.125-134.
- Maciorowski, G., Zduniak, P., Bocheński, M., Urbańska, M., Kryl, P., Polakowski, M. (2021). Breeding habitats and long-term population numbers of two sympatric raptors —Red Kite *Milvus milvus* and Black Kite *M. migrans*— in the mosaic-like landscape of western Poland. *Journal of Ornithology*, 162: 125–134.
- Martínez, J.E., Pagán, I., Palazón, J.A., Calvo JF. 2007. Habitat use of booted eagles (*Hieraaetus pennatus*) in a special protection area: implications for conservation. *Biodivers Conserv* 16: 3481–3488.
- Meyburg, B. U., Haraszthy, L., Strazds, M., Schäffer, N. 1997. European Union Action Plans for 8 Priority Birds Species – Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*). 30 p.
- Meyburg, B. U., Haraszthy, L., Strazds, M., Schäffer, N. 1997. European Union Action Plans for 8 Priority Birds Species – Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*). 30 p.
- Michev T., Profirov L., Dimitrov M., Nyagolov K. 2004. The Birds of Atanasovsko Lake. Status and Checklist. Second edition. Bourgas Wetlands Conservation Series, 5, Bourgas, 2004.

- Michev T., Profirov L., Nyagolov K. & Dimitrov M. (2011). The autumn migration of soaring birds at Bourgas Bay, Bulgaria. *British Birds* 104: 16-37.
- Michev T.M., Profirov L., Michev B., Hristov L., Ignatov A., Stoynov E., Chipev N. (2018). Long-term changes in autumn migration of selected soaring bird species at Burgas bay, Bulgaria. *Acta zoologica bulgarica* 70 (1): 57-68.
- Michev, T. M., Profirov, L. (2003). Mid-winter Numbers of Waterbirds in Bulgaria (1977-2001): Results from 25 Years of Mid-winter Counts Carried Out at the Most Important Bulgarian Wetlands. Pensoft Pub.
- Michev, T., Profirov, L., Michev, B., Hristov, L., Ignatov, A., Stoynov, E., Chipev, N. (2018). Long-term Changes in Autumn Migration of Selected Soaring Bird Species at Burgas Bay, Bulgaria. *Acta zool. bulg.*, 70 (1): 57-68.
- Mikusiński, G. 1997. Winter foraging of the Black Woodpecker, *Dryocopus martius* in managed forest in south-central Sweden. *Ornis Fennica* 74(4): 161-166.
- Müller, J., Pöllath, J., Moshhammer, R., Schröder, B. 2009. Predicting the occurrence of Middle Spotted Woodpecker, *Dendrocopos medius* on a regional scale, using forest inventory data. *Forest Ecology and Management*, 257: 502–509.
- Nikolov, B. 2008. Masked Shrike *Lanius nubicus*. In: del Hoyo, J., A. Elliott, D. A. Christie (eds.) *Handbook of the Birds of the World. Volume 13: Penduline-tits to Shrikes*. Lynx Edicions, Barcelona: 794.
- Nikolov, B. 2012. Courtship-Display in Masked Shrike (*Lanius nubicus*, Lichtenstein 1823) – Undescribed Behaviour of a Bird Species from the Western Palearctic. *Acta zool. bulg.* 64 (4): 397-402.
- Penteriani, V. 1997. Breeding density and landscape-level habitat selection of Common Buzzards (*Buteo buteo*) in a mountain area (Abruzzo Apennines, Italy). *J. Raptor Res.* 31 (3): 208-212.
- Penteriani, V., Faivre, B. 1997. Breeding density and nest site selection in a Goshawk *Accipiter gentilis* population of the Central Apennines (Abruzzo, Italy). *Bird Study*, 44 (2): 136-145.
- Penteriani, V., Faivre, B. 1997. Breeding density and nest site selection in a Goshawk *Accipiter gentilis* population of the Central Apennines (Abruzzo, Italy). *Bird Study*, 44 (2): 136-145.
- Petkov, N., Iankov, P., Georgiev, D. 2006. Recent status and changes in the breeding population of the Black Stork *Ciconia nigra* in Bulgaria. *Biota*, 7(1-2): 77-82.
- Pierluissi S., King S. L., Kaller M. D., 2010. Waterbird nest density and nest survival in rice fields of Southwestern Louisiana. *Waterbirds*, 33 (3): 323-330.
- Ragyov, D., Demerdzhiev D, Angelov, I. 2008. Peregrine in Bulgaria – general overview. In: Sielicki J, Mizera T, editors. *Peregrine Falcon populations – status and perspectives in the 21st century*. Turul, Warsaw: European Peregrine Falcon Working Group, Society for the Protection of Wild Animals “Falcon”; 2008. p. 345–60.
- Robles, H., Ciudad, C., Fernández-García, J. M. 2021. Ecological considerations to conciliate forest activities and conservation of the Middle Spotted Woodpecker. POCTEFA Habios project.
- Sandor, A.D., Alexe, V., Marinov, M., DOROȘENCU, A., Domsa, C. and Kiss, B.J., 2015. Nest-site selection, breeding success, and diet of white-tailed eagles (*Haliaeetus albicilla*)
- Shurulinkov, P., Cheshmedzhiev, S., Daskalova, G., Dinkov, H., Kirov, K., Hristov, I., Kutsarov, Y., Koev, V., Michov, S. 2019. Recent data on the distribution and numbers of the water birds in the wetlands along the Bulgarian section of the Danube river, in: Shurulinkov, P., Hubenov, Z., Beshkov, S., Popgeorgiev, G. (Eds.), *Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Danube*. Nova Science Publishers, New York, p. 461.

- Shurulinkov, P., Daskalova, G., Tzonev, R. 2013. Breeding Waterbirds in Temporally Flooded Wetlands in Northern Bulgaria. *Acta Zool. Bulgarica* 65(2): 207-215.
- Shurulinkov, P., Hristov, I., Hristov, K., Nikolov, I., Nikolov, Velkov, S., Dinkov, H., Ralev, A., Chakarov, N., Ragyov, D., Stanchev, R., Spassov, L., Hristova, I. 2007. Birds of Dragoman marsh and Chepun hills, W-Bulgaria – checklist, status and recent development of water birds populations. *J. Balkan Ecology* 10(3): 251-264.
- Shurulinkov, P., Nikolov, I. 2005. Recent status of the breeding avifauna in the canyons of Rousenski Lom River system, north-eastern Bulgaria. *Ciconia*, 13: 77-87.
- Shurulinkov, P., Tsonev, R. 2009. Die Wasservogel der unteren Donau-Niederungen während der Sommerfluten 2005 und 2006. *Ornithologische Mitteilungen*. 61 (10): 317-324.
- Staneva, A., Burfield, I. (comp.). 2017. European Birds of Conservation Concern. BirdLife International, 171 p.
- Štastný, K., Hudec K. 2016. Fauna CR. Ptaci – Aves. 3, Academia, Praha.
- Svensson, L., Mullarney, K., Zetterström, D. 2009. Collins Bird Guide, 2nd ed. HarperCollins. p. 416.
- Tanferna, A., López-Jiménez, L., Blas, J., Hiraldo, F., Sergio, F. 2013. Habitat selection by Black Kite breeders and floaters: Implications for conservation management of raptor floaters. *Biological Conservation*, 160: 1-9.
- Taylor, B., van Perlo, B. 2000. Rails. A Guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the World. Robertsbridge, Sussex: Pica. ISBN 978-1-873403-59-4.
- Todorov, Emil, Girgina Daskalova, and Peter Shurulinkov. "Current Breeding Distribution and Conservation of Whitetailed Eagle, *Haliaeetus albicilla* (L.) in Bulgaria." *Acta Zoologica Bulgarica* 67 (2015): 3.
- Turčoková, L., Melišková, M., Balážová, M. 2016. Nest site location and breeding success of Common kingfisher (*Alcedo atthis*) in the Danube river system. *Folia Oecol*, 43, 74-82.
- Velevski M., Grubač, B. 2008. Distribution and estimation of the population size of the Short-toed Snake-eagle, *Circaetus gallicus* in Macedonia. Proceedings of the III Congress of Ecologists of the Republic of Macedonia with International Participation, 06-09.10.2007, Struga. Special issues of Macedonian Ecological Society, Vol. 8, Skopje.
- Vilches, A., Miranda, R., Arizaga, J., Galicia, D. 2012. Habitat selection by breeding Common Kingfishers (*Alcedo atthis* L.) in rivers from Northern Iberia. In *Annales de Limnologie-International Journal of Limnology* (Vol. 48, No. 3, pp. 289-294). EDP Sciences.
- Vlachos C. G., N. K. Papageorgiou. 1994. Diet, Breeding Success, And Nest-Site Selection of The Short-Toed Eagle (*Circaetus gallicus*) In Northeastern Greece. *J Raptor Res.* 28(1): 39-42.
- White, C. M. , N. J. Clum , T. J. Cade , W. G. Hunt. 2002 . Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*). In *The Birds of North America*, no. 660 (Poole A. and F. Gill , Eds.). Birds of North America, Philadelphia.
- William, S. Clark. 1999. Guide de terrain aux Raptors de l'Europe, au Moyen-Orient et Afrique du Nord. Oxford University Press.
- Ziesemer, F. Meyburg, B.U. 2015. Home range, habitat use and diet of Honey buzzards during the breeding season. *British Birds* 108: 467-481.
- Zoltán, F. & László, S. (1988). Contribution to the food biology of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*). *Aquila - Conservation of the Red-footed Falcon*. 174 -181pp.
<https://www.iucnredlist.org/>